

**BOSNA I HERCEGOVINA
FEDERACIJA BOSNE I HERCEGOVINE
AGENCIJA ZA BANKARSTVO FEDERACIJE BOSNE I HERCEGOVINE**

**I N F O R M A C I J A
O BANKARSKOM SISTEMU
FEDERACIJE BOSNE I HERCEGOVINE
30. 09. 2016.**

Sarajevo, decembar/prosinac 2016.

Agencija za bankarstvo Federacije BiH, kao regulatorna institucija koja obavlja superviziju (nadzor) banaka, sačinila je Informaciju o bankarskom sistemu Federacije BiH (stanje 30. 09. 2016. godine) na osnovu izvještaja banaka, te ostalih informacija i podataka koje su banke dostavile. Obuhvaćeni su i rezultati i podaci do kojih se došlo kontrolama na licu mjesta (on site) i analizama u Agenciji (off site finansijske analize).

I UVOD 1

II POSLOVNE PERFORMANSE BANAKA U FEDERACIJI BIH 2

1. STRUKTURA BANKARSKOG SEKTORA	
1.1. Status, broj i poslovna mreža	2
1.2. Struktura vlasništva	3
1.3. Kadrovi	6
2. FINANSIJSKI POKAZATELJI POSLOVANJA	
2.1. Bilans stanja	8
2.1.1. Obaveze	13
2.1.2. Kapital – snaga i adekvatnost	17
2.1.3. Aktiva i kvalitet aktive	22
2.2. Profitabilnost	33
2.3. Ponderisane nominalne i efektivne kamatne stope	37
2.4. Likvidnost	41
2.5. Devizni rizik	49

IV ZAKLJUČCI I PREPORUKE 52

PRILOZI 55

I UVOD

Poslovanje bankarskog sektora se već duži period odvija u nepovoljnom okruženju i u uvjetima stagnacije gospodarskog rasta i razvoja u zemljama EU zone. Nedovoljan ekonomski rast, teško stanje u realnom sektoru i brojni unutrašnji problemi uzrokovani političkim stanjem u zemlji, ograničeni pristup novim stabilnim izvorima finansiranja, negativno su se odrazili na stanje i perspektive bankarskog sektora. U prva tri kvartala 2016. godine bankarski sektor u Federaciji BiH zabilježio je rast bilansne sume, depozita i kredita, dok je kapital porastao kao rezultat povećanja iz osnova finansijskog rezultata (dobit) i dokapitalizacije kod dvije banke. Likvidnost, profitabilnost i kapitaliziranost sektora mogu se ocijeniti zadovoljavajućim, te se može zaključiti da je bankarski sektor i dalje ostao stabilan i siguran.

Na dan 30. 09. 2016. godine u Federaciji BiH bankarsku dozvolu imalo je 16 banaka, a broj zaposlenih u bankama F BiH iznosio je 6.680. Broj banaka je za jednu banku manji nego na kraju 2015. godine (17 banaka), zbog statusne promjene pripajanja.

Bilansna suma bankarskog sektora na kraju trećeg kvartala 2016. godine iznosila je 17,8 milijardi KM, što je za više za 3,8% ili 651 milion KM nego na kraju 2015. godine. Kod dvije ključne stavke u strukturi aktive: kredita i novčanih sredstava, zabilježena je neznatna promjena, odnosno povećanje učešća kredita sa 67,7% na 68,1%, dok je učešće novčanih sredstava smanjeno sa 28,3% na 27,1%.

Novčana sredstva su u devet mjeseci ove godine neznatno smanjena za 0,5% ili 26 miliona KM i sa 30. 09. 2016. godine iznosila su 4,8 milijardi KM.

Kreditni, kao najveća stavka aktive banaka, u prva tri kvartala 2016. godine zabilježili su rast od 4,5% ili 517 miliona KM, tako da su sa 30. 09. 2016. godine iznosili 12,1 milijardu KM. Za prva tri kvartala 2016. godine zabilježena su pozitivna kretanja u segmentu sektorskog kreditiranja, odnosno veće kreditiranje privatnih preduzeća nego stanovništva. Krediti dati privatnim preduzećima za devet mjeseci 2016. godine ostvarili su stopu rasta od 6% ili 305 miliona KM, tako da su sa 30. 09. 2016. godine krediti ovog sektora dostigli iznos od 5,6 milijardi KM i učešće od 46,5%. Krediti dati stanovništvu u istom periodu zabilježili su stopu rasta od 3% ili 189 miliona KM, dok je njihovo učešće blago smanjeno sa 49,1% na 48,6% i sa 30. 09. 2016. godine iznosili su 5,9 milijardi KM.

Ukupni nekvalitetni krediti sa 30. 09. 2016. godine iznose 1,45 milijardi KM i u odnosu na kraj 2015. godine smanjeni su za 3% ili 51 milion KM. Učešće nekvalitetnih kredita, kao ključni indikator kvaliteta kredita, smanjeno je sa 12,9% na 12%. Na poboljšanje ovog indikatora pozitivan uticaj, osim trajnog otpisa, imao je i ostvareni kreditni rast. Od ukupnih kredita plasiranih pravnim licima na nekvalitetne kredite se odnosi 15,3% ili 953 miliona KM, što je za 1,4 procentna poena manje nego na kraju 2015. godine, a za sektor stanovništva isti iznose 8,4% ili 498 miliona KM, što je za 0,6 procentnih poena manje nego na kraju 2015. godine.

Ulaganja u vrijednosne papire bilježe rast od 7,4% ili 78 miliona KM (u 2015. godini rast je iznosio 31% ili 249 miliona KM), što se najvećim dijelom odnosi na vrijednosne papire emitenta Vlada F BiH. Portfolio vrijednosnih papira na kraju trećeg kvartala 2016. godine iznosio je 1,1 milijardu KM, što je učešće u aktivi od 6,3%.

U strukturi izvora finansiranja banaka depoziti su s iznosom od 13,6 milijarde KM i učešćem od 76,4% i dalje dominantan izvor finansiranja banaka u Federaciji BiH. Ukupni depoziti u prvih devet mjeseci 2016. godine imali su rast od 3,9% ili 508 miliona KM. S druge strane, štedni depoziti, kao najznačajniji segment depozitnog i finansijskog potencijala banaka, u prvih devet mjeseci 2016. godine, imali su rast od 4,6% ili 331 milion KM i sa 30. 09. 2016. godine iznosili su 7,6 milijardi KM.

Dugogodišnji trend pada kreditnih obaveza nastavljen je i u prva tri kvartala 2016. godine, sa stopom od 7,9% ili 71 milion KM, na nivo od 833 miliona KM i učešćem od 4,7% u strukturi pasive banaka. U posljednjih sedam godina, zbog uticaja finansijske i ekonomske krize, banke su se znatno manje zaduživale u inostranstvu, a plaćanjem dospjelih obaveza ovi izvori su značajno smanjeni te je evidentno da će se kreditni rast i u narednom periodu u F BiH više bazirati na rastu domaćih izvora finansiranja.

U prva tri kvartala 2016. godine ukupan kapital povećan je za 7,5% ili 193 miliona KM i sa 30. 09. 2016. godine iznosio je 2,8 milijardi KM.

Regulatorni kapital na dan 30. 09. 2016. godine iznosio je 2,4 milijarde KM, povećan je za 9% ili 196 miliona KM u odnosu na kraj 2015. godine, sa neznatnom promjenom u strukturi.

Stopa adekvatnosti kapitala bankarskog sistema, kao jedan od najvažnijih pokazatelja snage i adekvatnosti kapitala banaka, sa 30. 09. 2016. godine iznosila je 16%, što je za 0,9 procentnih poena više u odnosu na kraj 2015. godine. Stopa adekvatnosti kapitala znatno je više od zakonskog minimuma (12%) i predstavlja zadovoljavajuću kapitaliziranost ukupnog sistema za postojeći nivo izloženosti rizicima i jaku osnovu i temelj za očuvanje njegove sigurnosti i stabilnosti. Stopa finansijske poluge na nivou bankarskog sistema na dan 30. 09. 2016. godine iznosila je 9,8%.

Prema podacima iz bilansa uspjeha, na nivou bankarskog sistema u Federaciji BiH za devet mjeseci 2016. godine ostvaren je pozitivan finansijski rezultat-dobit u iznosu od 172,4 miliona KM. Pozitivan finansijski rezultat od 210,8 miliona KM ostvarilo je 14 banaka, a gubitak u poslovanju u iznosu od 38,4 miliona KM iskazan je kod dvije banke.

II POSLOVNE PERFORMANSE BANAKA U FEDERACIJI BIH

1. STRUKTURA BANKARSKOG SEKTORA

1.1. Status, broj i poslovna mreža

Na dan 30. 09. 2016. godine u Federaciji BiH bankarsku dozvolu imalo je 16 banaka. Broj banaka je manji nakon pripajanja Moja banke d.d., Sarajevo, Investiciono-komercijalnoj banci d.d., Zenica, sa 31.07.2016. godine. Posebnim zakonom regulirano je osnivanje i rad Razvojne banke Federacije BiH Sarajevo, koja je pravni sljednik Investicijske banke Federacije BiH d.d. Sarajevo, od 01. 07. 2008. godine.

U tri kvartala 2016. godine nije bilo bitnijeg širenja mreže organizacionih dijelova banaka, što je posljedica finansijske krize i smanjenog obima poslovnih aktivnosti banaka.

Banke su vršile reorganizaciju svoje mreže organizacionih dijelova tako što su u većoj mjeri vršile promjene organizacionog oblika, organizacione pripadnosti ili adrese u sjedištu postojećih organizacionih dijelova, ali i spajanje i ukidanje nekih organizacionih dijelova, a sve u cilju racionalizacije poslovanja i smanjenja troškova poslovanja. Ovakvih promjena kod banaka iz Federacije BiH bilo je ukupno 78 (73 na teritoriji Federacije BiH, a pet u Republici Srpskoj): osnovano je 13 novih organizacionih dijelova, 10 organizacionih dijelova je ukinuto, a kod 55 su bile promjene.

Sa navedenim promjenama, banke iz Federacije BiH su sa 30. 09. 2016. godine imale ukupno 561 organizacioni dio, što je za 0,7% više nego sa 31. 12. 2015. godine.

Broj organizacionih dijelova banaka iz Republike Srpske u Federaciji BiH (23) je za 13 manji, s obzirom da je jednoj banci u Republici Srpskoj ukinuta bankarska dozvola tako da su njeni organizacioni dijelovi i u Federaciji BiH prestali sa radom.

Sa 30. 09. 2016. godine sedam banaka iz Federacije BiH imale su 51 organizacioni dio u Republici Srpskoj, a devet banaka je imalo 11 organizacionih dijelova u Brčko Distriktu. Tri banke iz Republike Srpske imale su 23 organizaciona dijela u Federaciji BiH.

Dozvolu za obavljanje međubankarskih transakcija u unutrašnjem platnom prometu 30. 09. 2016. godine imale su sve banke, a osigurane depozite imalo je 15 banaka.

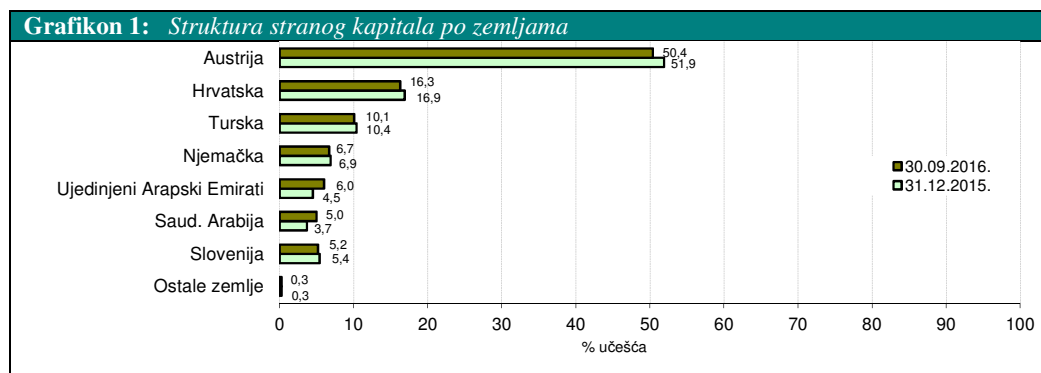
1.2. Struktura vlasništva

Struktura vlasništva nad bankama¹ sa 30. 09. 2016. godine, ocijenjena na osnovu raspoloživih informacija i uvida u samim bankama, je sljedeća:

- U privatnom i pretežno privatnom vlasništvu 15 banaka,
- U državnom i pretežno državnom vlasništvu² 1 banka.

Od 15 banaka u pretežno privatnom vlasništvu, pet banaka je u većinskom vlasništvu domaćih pravnih i fizičkih osoba (rezidenata), dok je 10 banaka u većinskom stranom vlasništvu.

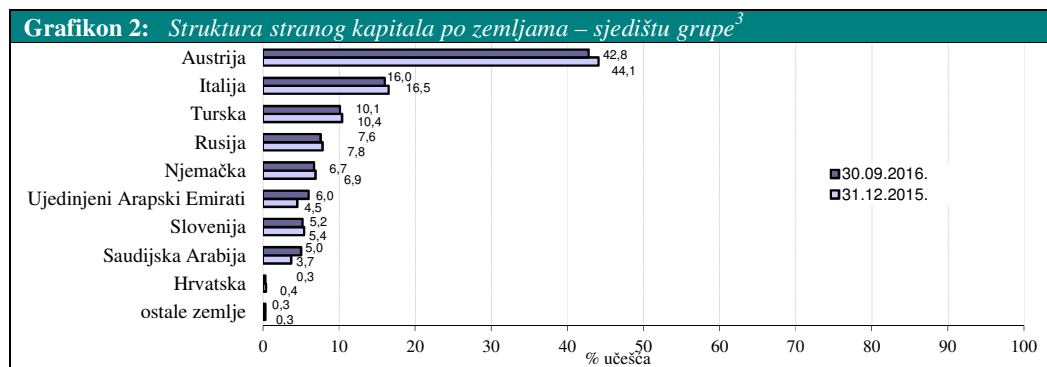
Ako se analizira samo strani kapital, po kriteriju zemlje porijekla dioničara, sa 30. 09. 2016. godine stanje je neznatno primijenjeno u odnosu na kraj 2015. godine: najveće učešće stranog kapitala od 50,4% (-1,5 procentnih poena) i dalje imaju dioničari iz Austrije, slijedi učešće dioničara iz Hrvatske od 16,3% (-0,6 procentnih poena), te Turske od 10,1% (-0,3 procentna poena). Ostale zemlje imale su pojedinačno učešće manje od 7%.

Međutim, ako se uzmu u obzir kapitalne veze, struktura stranog kapitala može se promatrati i po kriteriju zemlje sjedišta majke-matrice, odnosno grupe u čijem su većinskom vlasništvu (direktno ili indirektno preko članica iz grupe) banke u Federaciji BiH. Prema ovom kriteriju stanje je takođe neznatno promijenjeno u odnosu na kraj 2015. godine: učešće bankarskih grupa i banaka iz Austrije iznosi 42,8% (-1,3 procentna poena), slijede italijanske banke s učešćem od 16,0% (-0,5 procentnih poena), učešće kapitala iz Turske iznosi 10,1% (-0,3 procentna poena), te Rusije 7,6% (-0,2 procentna poena). Ostale zemlje su imale pojedinačno učešće manje od 7%.

¹ Kriterij podjele banaka je vlasništvo na dioničkom kapitalu banaka.

² Državno vlasništvo se odnosi na domaći državni kapital BiH.

Struktura vlasništva može se promatrati i s aspekta finansijskih pokazatelja, odnosno prema vrijednosti ukupnog kapitala.

- u 000 KM-

Tabela 1: Struktura vlasništva prema ukupnom kapitalu

BANKE	31.12.2014.		31.12.2015. ⁴		30.09.2016.		INDEKS	
	1	2	3	4	5 (3/2)	6 (4/3)		
Državne banke	51.929	2%	52.319	2%	52.316	2%	101	100
Privatne banke	2.367.574	98%	2.517.669	98%	2.710.734	98%	108	108
U K U P N O	2.419.503	100%	2.569.988	100%	2.763.050	100%	108	108

U prva tri kvartala 2016. godine ukupan kapital povećan je za 8% ili 193 miliona KM. Najveći pozitivan uticaj na kapital imao je tekući finansijski rezultat-dobit od 172 miliona KM i dokapitalizacija od 83 miliona KM u dvije Banke (kod jedne uplatom u rezerve), a negativan smanjenje po osnovu prenosa na obaveze za dividendu (iz dobiti za 2015. godinu, kod dvije banke) u iznosu od 62 miliona KM.

Posmatrano kroz učešće državnog, privatnog i stranog kapitala u dioničkom kapitalu banaka dobije se detaljnija slika o strukturi vlasništva kapitala banaka u Federaciji BiH.

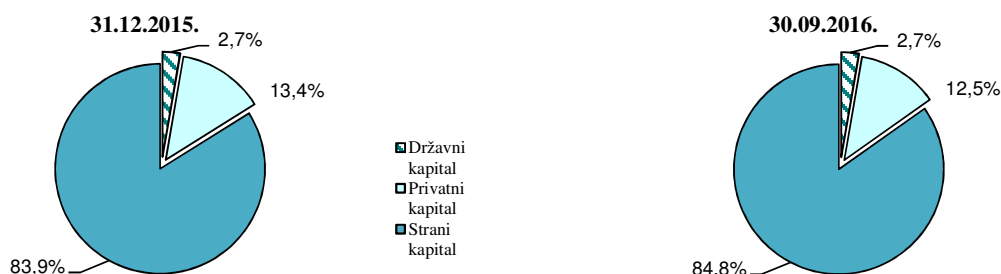
- u 000 KM-

Tabela 2: Struktura vlasništva prema učešću državnog, privatnog i stranog kapitala

DIONIČKI KAPITAL	31.12.2014.		31.12.2015.		30.09.2016.		INDEKS	
	Iznos	Učešće %	Iznos	Učešće %	Iznos	Učešće %	4/2	6/4
1	2	3	4	5	6	7	8	9
Državni kapital	32.364	2,6	31.647	2,7	31.647	2,7	98	100
Privatni kapital (rezidenti)	162.354	13,2	156.574	13,4	147.964	12,5	96	95
Strani kapital (nerezidenti)	1.038.832	84,2	979.271	83,9	1.007.471	84,8	94	103
U K U P N O	1.233.550	100,0	1.167.492	100,0	1.187.082	100,0	95	102

³ Pored zemalja sjedišta matice-grupacije čije su članice banke iz F BiH, uključene su i zemlje iz kojih su svi ostali strani dioničari banaka iz F BiH.

⁴ Svi podaci u Informaciji, koji se odnose na 31.12.2015.godine, su iz revidiranih finansijskih izvještaja banaka.

Grafikon 3: Struktura vlasništva (dionički kapital)

Dionički kapital banaka u F BiH sa 30. 09. 2016. godine je veći za 19,6 miliona KM u odnosu na 31. 12. 2015. godine i iznosi 1,2 milijarde KM. Dionički kapital je povećan dokapitalizacijom kod jedne banke u iznosu od 30 miliona KM, a smanjen nakon statusne promjene pripajanja jedne banke drugoj za 10 miliona KM zbog omjera zamjene dionica.

Analiza vlasničke strukture banaka s aspekta dioničkog kapitala detaljnije pokazuje promjene i trendove u bankarskom sistemu F BiH, i to u promjeni strukture vlasništva.

Udio državnog u ukupnom dioničkom kapitalu sa 30. 09. 2016. godine iznosi 2,7% i isti je kao i 31. 12. 2015. godine, posmatrano i u relativnim i u apsolutnim pokazateljima.

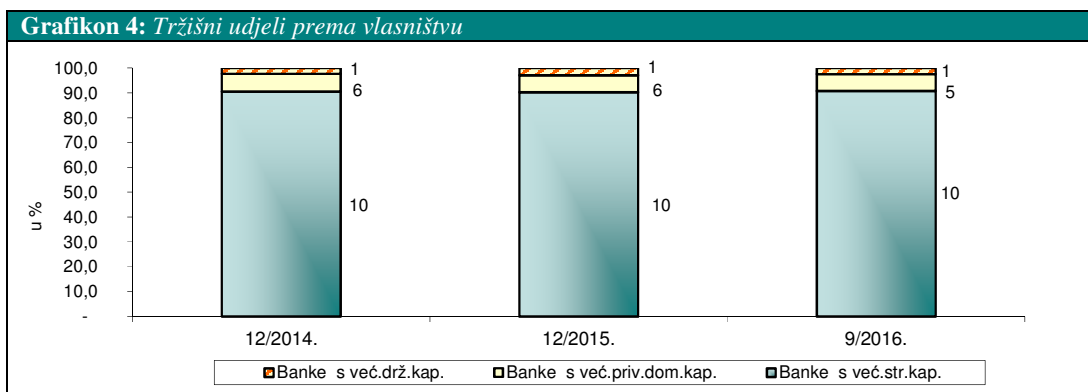
Učešće privatnog kapitala (rezidenata) u ukupnom dioničkom kapitalu od 12,5% je manje za 0,9 procentnih poena u odnosu na 31. 12. 2015. godine, posmatrano u relativnim pokazateljima. U apsolutnim pokazateljima, učešće je manje za devet miliona KM neto, nakon trgovanja sa nerezidentima i pripajanja jedne banke drugoj.

Učešće privatnog kapitala (nerezidenata) u ukupnom dioničkom kapitalu, posmatrano u relativnim pokazateljima (84,8%), je povećano za 0,9 procentnih poena. U apsolutnim pokazateljima, učešće je povećano za 28 miliona KM neto, nakon trgovanja sa rezidentima i dokapitalizacije u jednoj banci.

Tržišno učešće banaka prema kriterijumu vlasništva već duži period je skoro nepromijenjeno, odnosno s neznatnim promjenama. Sa 30. 09. 2016. godine učešće banaka u većinskom stranom vlasništvu iznosilo je visokih 90,8%, banaka s većinskim domaćim privatnim kapitalom 6,8%, a jedne banke s većinskim državnim kapitalom 2,4%.

- u % -

BANKE	31.12.2014.			31.12.2015.			30.09.2016.		
	Broj banaka	Učešće u ukup. kapit.	Učešće u ukup. aktivi	Broj banaka	Učešće u ukup. kapit.	Učešće u ukup. aktivi	Broj banaka	Učešće u ukup. kapit.	Učešće u ukup. aktivi
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Banke s većinskim državnim kapitalom	1	2,1	2,3	1	2,0	2,8	1	1,9	2,4
Banke s većinskim privatnim domaćim kap.	6	7,8	7,1	6	7,0	6,8	5	6,5	6,8
Banke s većinskim stranim kapitalom	10	90,1	90,6	10	91,0	90,4	10	91,6	90,8
U K U P N O	17	100,0	100,0	17	100,0	100,0	16	100,0	100,0

1.3. Kadrovi

U bankama u F BiH na dan 30. 09. 2016. godine broj zaposlenih iznosio je 6.680, od toga u bankama s većinskim državnim kapitalom 3%, a u privatnim 97%.

Tabela 4: Zaposleni u bankama FBiH

BANKA	BROJ ZAPOSLENIH			INDEKS				
	31.12.2014.	31.12.2015.	30.09.2016.	3/2	4/3			
1	2	3	4	5	6			
Državne banke	202	3%	181	3%	191	3%	90	106
Privatne banke	6.758	97%	6.502	97%	6.489	97%	96	100
UKUPNO	6.960	100%	6.683	100%	6.680	100%	96	100
Broj banaka	17		17		16		100	

Tabela 5: Kvalifikaciona struktura zaposlenih

STEPEN STRUČNE SPREME	BROJ ZAPOSLENIH			INDEKS				
	31.12.2014.	31.12.2015.	30.09.2016.	4/2	6/4			
1	2	3	4	5	6	7	8	9
Visoka stručna sprema	3.775	54,2%	3.757	56,2%	3.839	57,5%	99	102
Viša stručna sprema	587	8,5%	551	8,3%	550	8,2%	94	100
Srednja stručna sprema	2.571	36,9%	2.360	35,3%	2.277	34,1%	92	96
Ostali	27	0,4%	15	0,2%	14	0,2%	55	93
UKUPNO	6.960	100,0%	6.683	100,0%	6.680	100,0%	96	100

Na kraju trećeg kvartala 2016. godine broj zaposlenih je ostao skoro isti kao i na kraju 2015. godine.

Neznatne promjene u kvalifikacionoj strukturi (dalji rast učešća zaposlenih s visokom spremom na 57,5%) su rezultat smanjenja broja zaposlenih sa srednjom stručnom spremom za 4% ili 83.

Jedan od pokazatelja koji utiče na ocjenu performansi pojedinačne banke i bankarskog sistema je efikasnost zaposlenih, iskazan kao omjer aktive i broja zaposlenih, odnosno iznos aktive po zaposlenom. Veći omjer je pokazatelj bolje efikasnosti poslovanja i banke i ukupnog sistema.

Tabela 6: Aktiva po zaposlenom									
BANKE	31.12.2014.			31.12.2015.			30.09.2016.		
	Broj zaposl.	Aktiva (000 KM)	Aktiva po zaposl.	Broj zaposl.	Aktiva (000 KM)	Aktiva po zaposl.	Broj zaposl.	Aktiva (000 KM)	Aktiva po zaposl.
Državne	202	379.330	1.878	181	476.866	2.635	191	421.327	2.206
Privatne	6.758	15.771.200	2.334	6.502	16.684.859	2.566	6.489	17.391.254	2.680
UKUPNO	6.960	16.150.530	2.320	6.683	17.161.725	2.568	6.680	17.812.581	2.667

Na kraju posmatranog perioda, na nivou bankarskog sistema na svakog zaposlenog je dolazilo 2,7 miliona KM aktive.

Tabela 7: Aktiva po zaposlenom po grupama				
Aktiva (000 KM)	31.12.2014.		31.12.2015.	
	Broj banaka		Broj banaka	
do 1.000	1		0	
1.000 do 2.000	7		7	
2.000 do 3.000	7		8	
Preko 3.000	2		2	
UKUPNO	17		17	

Analitički pokazatelji za pojedinačne banke kreću se u rasponu od 1,2 miliona KM do četiri miliona KM aktive po zaposlenom. Pet banaka ima ovaj pokazatelj bolji od istog za bankarski sektor, a kod tri najveće banke u sistemu prelazi iznos od 2,8 miliona KM.

2. FINANSIJSKI POKAZATELJI POSLOVANJA BANAKA

Kontrola banaka putem izvještaja obavlja se korištenjem izvještaja propisanih od strane FBA i izvještaja drugih institucija, koji čine bazu podataka utemeljenu na tri izvora:

- 1) Informacije o bilansu stanja za sve banke koji se dostavlja mjesečno, sa dodatnim priložima tromjesečno, koji sadrže detaljnije informacije o novčanim sredstvima, kreditima, depozitima i vanbilansnim stavkama, te osnovne statističke podatke,
- 2) Informacije o solventnosti banaka, podaci o kapitalu i adekvatnosti kapitala, klasifikaciji aktive, koncentracijama određenih vrsta rizika, poziciji likvidnosti, izloženosti deviznom riziku, kamatnim stopama na kredite i depozite, a na osnovu izvještaja propisanih od strane FBA,
- 3) Informacije o rezultatima poslovanja banaka (bilans uspjeha po shemi FBA) i izvještaji o novčanim tokovima, koji se dostavljaju FBA tromjesečno.

Osim navedenih standardiziranih izvještaja, bazu podataka čine i informacije dobivene na osnovu dodatnih izvještajnih zahtjeva postavljenih od strane FBA, u cilju što kvalitetnijeg praćenja i analize poslovanja banaka, zatim izvještaji o reviziji finansijskih izvještaja banaka urađeni od strane vanjskog neovisnog revizora, kao i svi ostali podaci relevantni za ocjenu performansi svake pojedinačne banke i bankarskog sistema u cjelini.

U skladu sa odredbama Zakona o početnom bilansu stanja banaka, banke sa većinskim državnim kapitalom obavezne su izvještavati FBA na bazi „punog“ bilansa stanja raščlanjenog na: pasivni, neutralni i aktivni podbilans. U cilju dobivanja realnih pokazatelja poslovanja banaka u Federaciji BiH u nastavku će se analiza bankarskog sistema temeljiti na pokazateljima iz aktivnog podbilansa banaka s većinskim državnim kapitalom⁵.

⁵ Državne banke u “punom bilansu” iskazuju pasivne i neutralne stavke, koje će po izvršenju programa privatizacije preuzeti država. Sa 30.06.2016. godine kod jedne državne banke ove stavke su iznosile 717 miliona KM.

2.1. Bilans stanja

Bilansna suma bankarskog sektora na kraju trećeg kvartala 2016. godine iznosila je 17,8 milijardi KM, što je više za 3,8% ili 651 milion KM nego na kraju 2015. godine. Nakon stagnacije u prvom kvartalu, pozitivna kretanja iz drugog kvartala nastavljena su i u trećem, odnosno blagi rast bilansne sume i ključnih bilansnih kategorija: depozita, ukupnog kapitala i kredita, što je trend prisutan već duži period, jer je još uvijek evidentan uticaj finansijske i ekonomske krize, odnosno uticaj stanja u okruženju u kojem posluju banke u Federaciji BiH, odnosno u BiH.

- 000 KM-

Tabela 8: Bilans stanja								
O P I S	31.12.2014.		31.12.2015.		30.09.2016.		INDEKS	
	IZNOS	Učešće %	IZNOS	Učešće %	IZNOS	Učešće %	8 (4/2)	9 (6/4)
1	2	3	4	5	6	7	8 (4/2)	9 (6/4)
A K T I V A (IMOVINA):								
Novčana sredstva	4.560.234	28,2	4.857.483	28,3	4.831.706	27,1	107	99
Vrijednosni papiri ⁶	801.289	5,0	1.050.206	6,1	1.128.382	6,3	131	107
Plasmani drugim bankama	50.836	0,3	78.420	0,5	128.726	0,7	154	164
Kredit	11.170.277	69,2	11.610.744	67,7	12.127.524	68,1	104	104
Ispravka vrijed.	1.160.481	7,2	1.181.736	6,9	1.173.181	6,6	102	99
Kredit- neto (kredit minus isp.vrijed.)	10.009.796	62,0	10.429.008	60,8	10.954.343	61,5	104	105
Poslovni prostor i ostala fiksna aktiva	525.860	3,2	516.894	3,0	532.471	3,0	98	103
Ostala aktiva	202.515	1,3	229.714	1,3	236.953	1,4	113	103
UKUPNA AKTIVA	16.150.530	100,0	17.161.725	100,0	17.812.581	100,0	106	104
P A S I V A :								
OBAVEZE								
Depoziti	12.130.746	75,1	13.098.983	76,3	13.607.104	76,4	108	104
Uzete pozajmice od drugih banaka	0	0,0	0	0,0	0	0,0	0	0
Obaveze po uzetim kreditima	1.026.503	6,4	904.050	5,3	832.620	4,7	88	92
Ostale obaveze	573.778	3,5	588.704	3,4	609.807	3,4	103	104
KAPITAL								
Kapital	2.419.503	15,0	2.569.988	15,0	2.763.050	15,5	106	108
UKUPNO PASIVA (OBAVEZE I KAPITAL)	16.150.530	100,0	17.161.725	100,0	17.812.581	100,0	106	104

- 000 KM-

Tabela 9: Aktiva banaka prema vlasničkoj strukturi											
BANKE	31.12.2014.			31.12.2015.			30.09.2016.			INDEKS	
	Broj banaka	Aktiva (000 KM)		Broj banaka	Aktiva (000 KM)		Broj banaka	Aktiva (000 KM)			
1	2	3	4	5	6	7	8 (5/3)	9 (7/5)			
Državne	1	379.330	2%	1	476.866	2,8%	1	421.327	2,4%	126	88
Privatne	16	15.771.200	98%	16	16.684.859	97,2%	15	17.391.254	97,6%	106	104
UKUPNO	17	16.150.530	100%	17	17.161.725	100%	16	17.812.581	100%	106	104

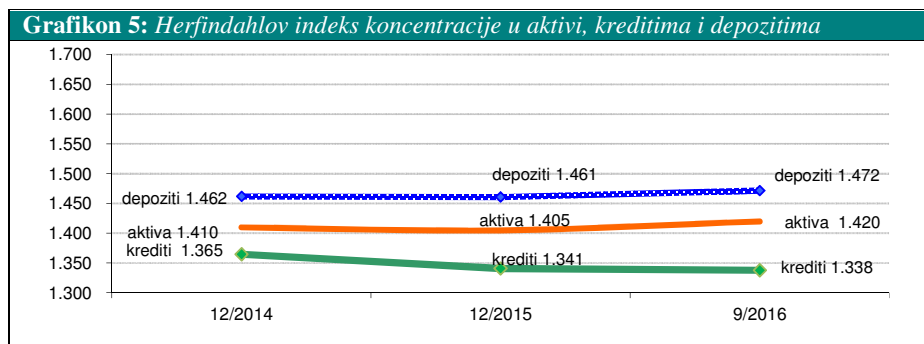
Blagi rast bilansne sume na nivou sistema rezultat je niske do umjerene stope rasta kod većine banaka (12 banaka), dok su preostale banke zabilježile pad aktive.

Pokazatelj koncentracija u tri najznačajnija segmenta bankarskog poslovanja: u aktivi, kreditima i depozitima je vrijednost Herfindahlova indeksa⁷.

⁶ Vrijednosni papiri za trgovanje, raspoloživi za prodaju i v.p. koji se drže do dospeljeća.

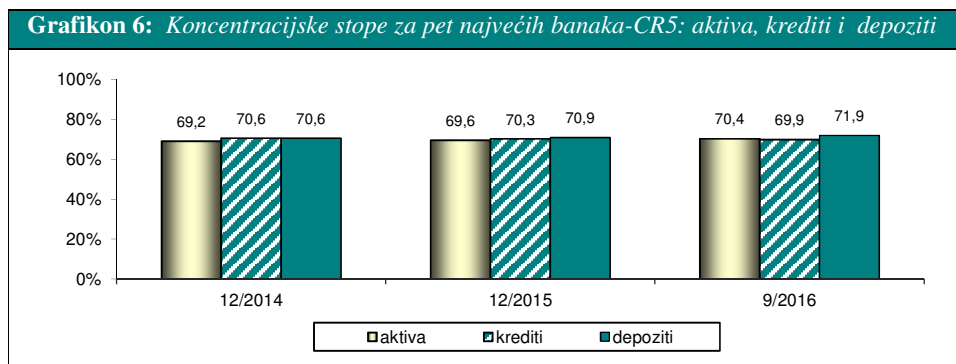
⁷ Naziva se još i Hirschmann-Herfindahlov indeks ili HHI, a izračunava se po formuli $HI = \sum_{j=1}^n (S_j)^2$,

a predstavlja zbir kvadrata procentnih udjela konkretne veličine (npr. aktive, depozita, kredita) svih tržišnih učesnika u sistemu. Treba napomenuti da indeks ne raste linearno, te da vrijednost od npr. 3000 ne znači da je

U prvih devet mjeseci 2016. godine Herfindahlov indeks koncentracije u sve tri relevantne kategorije (aktivi, kreditima i depozitima) je neznatno promijenjen, tako da je sa 30. 09. 2016. godine za aktivu iznosio 1.420 (+15), kredite 1.338 (-3) i depozite 1.472 (+11) jedinica, što pokazuje umjerenu koncentraciju⁸.

Drugi pokazatelj koncentracije u bankarskom sistemu je omjer tržišne koncentracije, odnosno koncentracijska stopa⁹ (dalje CR), koja pokazuje ukupno učešće najvećih institucija u sistemu u odabranim relevantnim kategorijama: u aktivi, kreditima i depozitima. CR5 je, kao i Herfindahlov indeks koncentracije, neznatno promijenjen i za tržišno učešće iznosio je 70,4%, za kredite 69,9% i depozite 71,9%. Već duži period vrijednost CR5 ima neznatne, odnosno blage promjene u sve tri kategorije, ali i dalje je evidentna dominacija pet najvećih banaka u sistemu koje „drže“ cca 70% tržišta, kredita i depozita.

Bankarski sektor može se analizirati i po kriterijumu pripadnosti grupama, formiranih prema veličini aktive¹⁰. Promjene u učešću u odnosu na kraj 2015. godine su neznatne, što je rezultat manjih promjena aktive kod većine banaka, a broj banaka je smanjen za jednu zbog statusne promjene (pripajanja) dvije banke.

U sistemu dominiraju dvije najveće banke (I grupa s aktivom preko dvije milijarde KM) s učešćem od 47,3%, slijedi učešće II grupe (tri banke s aktivom između jedne i dvije milijarde KM) od 23,0%, a nešto manje učešće od 18,4% ima III grupa (četiri banke s aktivom između 500 miliona KM i

koncentracija u sistemu 30%. U hipotetičnom slučaju postojanja samo jedne banke u sistemu, HHI bi bio maksimalnih 10000.

⁸ Ako je vrijednost HHI manja od 1000, smatra se da na tržištu nije prisutna koncentracija, za vrijednost indeksa između 1000 i 1800 jedinica na tržištu je prisutna umjerena koncentracija, a ako je vrijednost HHI iznad 1800, to je pokazatelj postojanja visoke koncentracije.

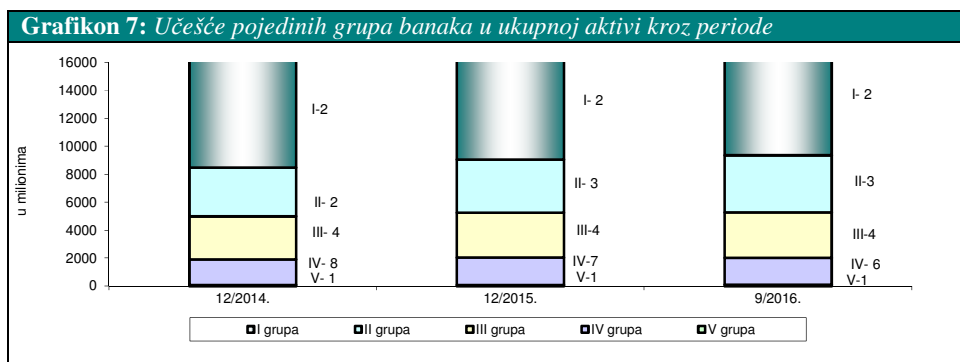
⁹ Engl.: concentration ratio (CR), označava se prema broju institucija koje se uključuju u izračun.

¹⁰ Banke su podijeljene u pet grupa zavisno od veličine aktive.

jedne milijarde KM). Učešće IV najbrojnije grupe (šest banaka s aktivom između 100 i 500 miliona KM) iznosi 10,8 %, dok jedna banka u posljednjoj V grupi (s aktivom manjom od 100 miliona KM) ima učešće od neznatnih 0,5%.

U sljedećoj tabeli daje se pregled iznosa i učešća pojedinih grupa banaka u ukupnoj aktivi kroz periode (iznosi su u milionima KM).

Tabela 10: Učešće pojedinih grupa banaka u ukupnoj aktivi kroz periode									
IZNOS AKTIVE	31.12.2014.			31.12.2015.			30.09.2016.		
	Iznos	Učešće %	Broj banaka	Iznos	Učešće %	Broj banaka	Iznos	Učešće %	Broj banaka
I- Preko 2.000	7.685	47,6	2	8.121	47,3	2	8.432	47,3	2
II- 1000 do 2000	3.488	21,6	3	3.822	22,3	3	4.101	23,0	3
III- 500 do 1000	3.077	19,0	4	3.172	18,5	4	3.268	18,4	4
IV- 100 do 500	1.823	11,3	7	1.963	11,4	7	1.922	10,8	6
V- Ispod 100	78	0,5	1	84	0,5	1	90	0,5	1
UKUPNO	16.151	100,0	17	17.162	100,0	17	17.813	100,0	16

U devet mjeseci 2016. godine, kao i prethodnih godina, bilansna suma ima blagi trend rasta od 3,8% ili 651 milion KM i sa 30. 09. 2016. godine iznosila je 17,8 milijardi KM. Depoziti su ostvarili gotovo istu stopu rasta od 3,9% ili 508 miliona KM, odnosno iznosili su 13,6 milijardi KM, dok je ukupni kapital, nakon umjerenog rasta od 7,5% ili 193 miliona KM, iznosio 2,8 milijardi KM. Nastavljen je trend smanjenja kreditnih obaveza, sa stopom od 7,9% ili 71 milion KM, odnosno na nivo od 833 miliona KM.

Novčana sredstava, u iznosu od 4,8 milijardi KM, ostala su na skoro istom nivou kao krajem 2015. godine, što je rezultat neznatnog pada od 0,5% ili 26 miliona KM.

Višak likvidnosti, zbog stagnacije kreditnih plasmana, dio banaka je kratkoročno plasirao u domaće i strane banke, što donosi dodatni kamatni prihod. Plasmani drugim bankama porasli su za 64% ili 50 miliona KM i sa 30. 09. 2016. godine iznosili su 129 miliona KM.

U posmatranom periodu 2016. godine ostvaren je kreditni rast od 4,5% ili 517 miliona KM i sa 30. 09. 2016. godine krediti su iznosili 12,1 milijardu KM.

Rast ulaganja u vrijednosne papire nastavljen je i u devet mjeseci 2016. godine, sa stopom od 7,4% ili 78 miliona KM (u 2015. godini rast je iznosio 31,1% ili 249 miliona KM), što se najvećim dijelom odnosi na vrijednosne papire emitenta Vlada F BiH. Portfolio vrijednosnih papira na kraju posmatranog perioda iznosio je 1,1 milijardu KM, što je učešće u aktivi od 6,3%.

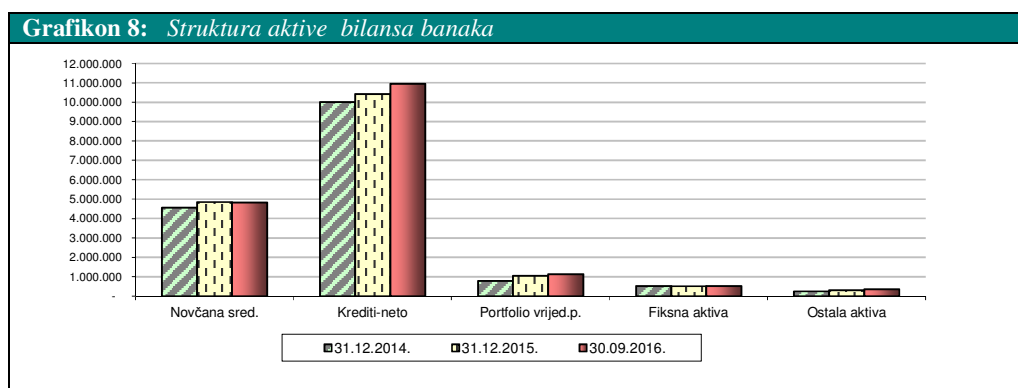
Portfolio vrijednosnih papira raspoloživ za prodaju (mali dio se odnosi na portfolio za trgovanje) imao je rast od 10,5% ili 93 miliona KM, iznosio je jednu milijardu KM, dok su vrijednosni papiri koji se drže do dospjeća smanjeni za 8,9% ili 15 miliona KM, odnosno na 152 miliona KM. U oba portfolija nalaze se i vrijednosni papiri koje je emitovala Federacija BiH¹¹ ukupne vrijednosti 593 miliona KM, te vrijednosni papiri emitenta Republika Srpska u iznosu od 139 miliona KM. Takođe, u portfoliju za trgovanje nalaze se i dionice čiji su emiteni domaća preduzeća ukupno u iznosu od dva miliona KM. Preostali dio portfolija vrijednosnih papira u iznosu od 394 miliona KM odnosi se najvećim dijelom na obveznice država iz EU, a manjim dijelom na korporativne obveznice, prvenstveno banaka iz EU. Rast ulaganja u vrijednosne papire u tri kvartala 2016. godine posljedica je, prije svega, rasta izloženosti prema Federaciji BiH po osnovu kupovine trezorskih zapisa.

Stanje trezorskih zapisa emitenta Federacija BiH sa 30. 09. 2016. godine iznosi 110 miliona KM (31. 12. 2015. godine 100 miliona KM), odnosno njihova knjigovodstvena vrijednost je 109,9 miliona KM.

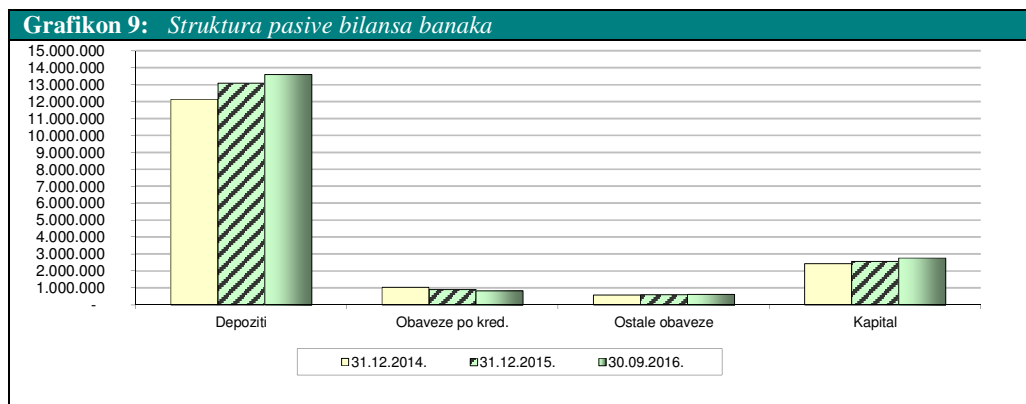
Pored trezorskih zapisa, u portfeljima vrijednosnih papira banaka nalaze se i tržišne obveznice emitenta Federacija BiH. Stanje nominalne vrijednosti obveznica sa 30. 09. 2016. godine iznosi 459 miliona KM (31. 12. 2015. godine 419 miliona KM). Veći dio trezorskih zapisa i tržišnih obveznica, knjigovodstvene vrijednosti 550 miliona KM klasificiran je u portfelj raspoloživ za prodaju, a ostatak u iznosu od 20 miliona KM u portfelj koji se drži do dospjeća.

Ako se ukupan portfelj vrijednosnih papira (1,1 milijarda K%M) analizira prema izloženosti po zemljama, najveće je učešće od 65,0% BiH (na kraju 2015. godine 63,6%), kao rezultat rasta od 10% ili 66 miliona KM, odnosno na nivo od 734 miliona KM na kraju trećeg kvartala 2016. godine, zatim slijede Rumunija s učešćem od 8,9%, Austrija 7,4%, Belgija 3,0% itd.

U sljedećim grafikonima data je struktura najznačajnijih pozicija bilansa banaka.

¹¹ Sve vrste vrijednosnih papira emitenta Federacija BiH.

U strukturi pasive bilansa banaka depoziti, s iznosom od 13,6 milijardi KM i učešćem od 76,4%, i dalje su dominantan izvor finansiranja banaka u Federaciji BiH. Dugogodišnji trend pada kreditnih obaveza nastavljen je i u prvih devet mjeseci 2016. godine, što je rezultiralo padom učešća na 4,7% (-0,6 procentnih poena). Rast kapitala nastavljen je i u 2016. godini, sa 30. 09. 2016. godine kapital je iznosio 2,8 milijardi KM, sa učešćem od 15,5% (+0,5 procentnih poena).

Kod dvije ključne stavke u strukturi aktive: kredita i novčanih sredstava, zabilježene su manje promjene, odnosno povećanje učešća kredita sa 67,7% na 68,1%, dok je učešće novčanih sredstava smanjeno sa 28,3% na 27,1%.

- u 000 KM-

Tabela 11: Novčana sredstva banaka

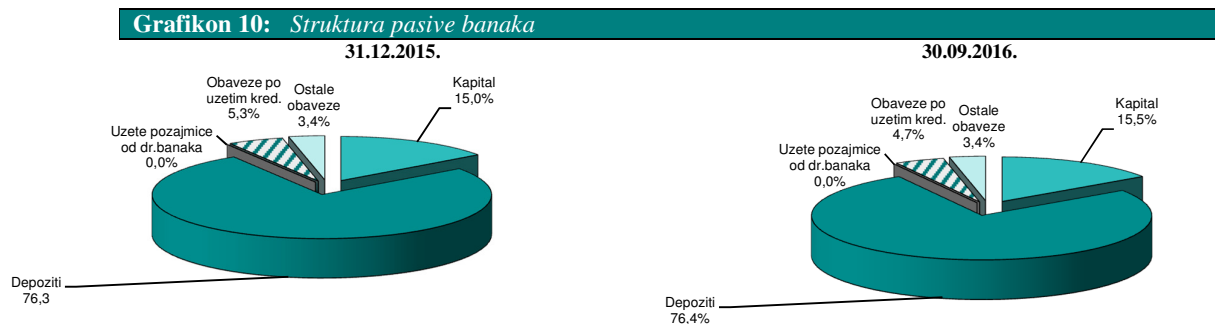
NOVČANA SREDSTVA	31.12.2014.		31.12.2015.		30.09.2016.		INDEKS	
	Iznos	Učešće %	Iznos	Učešće %	Iznos	Učešće %	4/2	6/4
1	2	3	4	5	6	7	8	9
Gotov novac	456.750	10,0	581.152	12,0	701.558	14,5	127	121
RR kod CB BiH	2.854.559	62,6	3.181.721	65,5	3.218.964	66,6	111	101
Računi kod depoz.inst.u BiH	22.759	0,5	2.100	0,0	10.544	0,2	9	502
Računi kod depoz.inst.u inostr.	1.225.850	26,9	1.092.273	22,5	900.503	18,7	89	82
Novč. sred. u procesu naplate	316	0,0	237	0,0	137	0,0	75	58
UKUPNO	4.560.234	100,0	4.857.483	100,0	4.831.706	100,0	107	99

Novčana sredstva banaka na računu rezervi kod CB BiH u prva tri kvartala 2016. godine povećana su za 1% ili 37 miliona KM i sa 30. 09. 2016. godine iznosila su 3,2 milijarde KM ili 66,6% ukupnih novčanih sredstava (na kraju 2015. godine 65,5%). Kontinuirani pad sredstva banaka na računima kod depozitnih institucija u inostranstvu nastavljen je i u 2016. godini, smanjena su za 18% ili 192 miliona KM i iznosila su 0,9 milijardi KM ili 18,7% ukupnih novčanih sredstava (na kraju 2015. godine 22,5%). Banke su u trezoru i blagajnama, nakon rasta od 21% ili 120 miliona KM, sa 30. 09. 2016. godine imale gotovog novca u iznosu od 702 miliona KM, što je 14,5% ukupnih novčanih sredstava.

Navedena kretanja imala su uticaj na promjenu valutne strukture novčanih sredstava: učešće domaće valute u posmatranom periodu povećano je sa 73,1% na 77,8%, a za istu promjenu je smanjeno učešće sredstava u stranoj valuti.

2. 1. 1. Obaveze

Struktura pasive (obaveze i kapital) u bilansu stanja banaka sa 30. 09. 2016. godine daje se u sljedećem grafikonu:

U prvih devet mjeseci 2016. godine učešće depozita (76,4%), kao najznačajnijeg izvora finansiranja banaka, je ostalo skoro isto (+0,1 procentni poen), dok je kontinuirani trend smanjenja učešća kreditnih obaveza, drugog po visini izvora, nastavljen i u 2016. godini (za 0,6 procentnih poena, odnosno na 4,7%).

Depoziti su 30. 09. 2016. godine iznosili 13,6 milijardi KM, te su i dalje najveći izvor finansiranja banaka u Federaciji BiH.

Drugi po visini izvor su kreditna sredstva u iznosu od 0,8 milijardi KM i učešćem od 4,7%, koje su banke dobile najvećim dijelom zaduživanjem kod stranih finansijskih institucija. U posljednjih nekoliko godina, zbog uticaja finansijske i ekonomske krize, kao i smanjenja kreditne aktivnosti, banke su se znatno manje zaduživale u inostranstvu, a plaćanjem dospjelih obaveza ovi izvori su smanjeni za cca 60% (na kraju 2008. godine iznosili su 2,18 milijardi KM), a u prvih devet mjeseci smanjeni su za 7,9% ili 71 milion KM (u 2015. godini pad je iznosio 11,9% ili 122 miliona KM). Ako se kreditnim obavezama dodaju i subordinirani krediti u iznosu od 112 miliona KM, koje su banke povukle u cilju jačanja kapitalne osnove i adekvatnosti kapitala, ukupna kreditna sredstva u izvorima imaju učešće od 5,3%.

Banke su sa 30. 09. 2016. godine imale najveće obaveze prema sljedećim kreditorima (šest od ukupno 25), na koje se odnosi 81% ukupnih kreditnih obaveza: TC ZIRAAT BANKASI A.S. (Turska), European Investment Bank (EIB), Svjetska banka - World Bank, UniCredit Bank Austria AG, European Bank for Reconstruction and Development (EBRD) i European fund for Southeast Europe (EFSE).

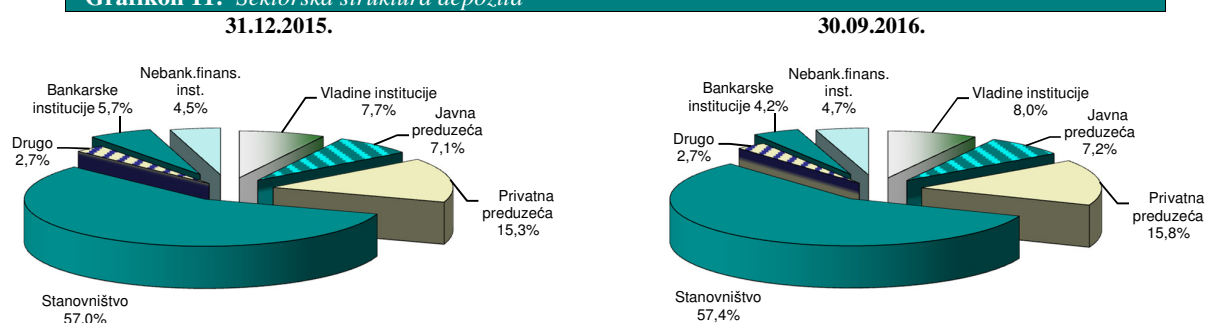
Kapital je na kraju trećeg kvartala 2016. godine iznosio 2,8 milijardi KM, s ostvarenim rastom od 7,5% ili 193 miliona KM u odnosu na kraj 2015. godine, kao rezultat povećanja iz osnova finansijskog rezultata (dobit) u prvih devet mjeseci 2016. godine (172 miliona KM), dokapitalizacije (dviije banke, 83 miliona KM) i smanjenja zbog prenosa na obaveze za dividendu iz dobiti ostvarene u 2015. godini (dviije banke, 62 miliona KM).

Prema dostavljenim podacima banaka, od ukupnog iznosa depozita na kraju posmatranog perioda samo se 5,9% odnosi na depozite prikupljene u organizacionim dijelovima banaka iz Federacije BiH u Republici Srpskoj i Brčko Distriktu.

- u 000 KM-

Tabela 12: Sektorska struktura depozita¹²

SEKTORI	31.12.2014.		31.12.2015.		30.09.2016.		INDEKS	
	Iznos	Učešće %	Iznos	Učešće %	Iznos	Učešće %	4/2	6/4
1	2	3	4	5	6	7	8	9
Vladine institucije	795.985	6,6	1.002.438	7,7	1.087.223	8,0	126	108
Javna preduzeća	883.463	7,3	927.692	7,1	984.614	7,2	105	106
Privatna preduzeća i druš.	1.821.094	15,0	2.008.364	15,3	2.146.794	15,8	110	107
Bankarske institucije	886.007	7,3	752.217	5,7	576.459	4,2	85	77
Nebankarske finans.instit.	517.110	4,2	583.387	4,5	636.874	4,7	113	109
Građani	6.863.296	56,6	7.465.252	57,0	7.814.293	57,4	109	105
Ostalo	363.791	3,0	359.633	2,7	360.847	2,7	99	100
UKUPNO	12.130.746	100,0	13.098.983	100,0	13.607.104	100,0	108	104

Grafikon 11: Sektorska struktura depozita

Blagi rast depozita od 3,9% ili 508 miliona KM, odnosno na nivo od 13,6 milijarde KM u prva tri kvartala 2016. godine, rezultirao je manjim promjenama u sektorskoj strukturi, i to zbog rasta depozita svih sektora, osim depozita bankarskih institucija, koji i dalje imaju trend pada.

Kontinuirani rast depozita stanovništva nastavljen je i u 2016. godini, sa stopom od 5% ili 349 miliona KM i sa 30. 09. 2016. godine iznosili su 7,8 milijardi KM, dok je učešće povećano sa 57% na 57,4%, tako da su depoziti ovog sektora i dalje najveći izvor finansiranja banaka. Analitički podaci po bankama pokazuju da je učešće u rasponu od 13% do 83%, kod 14 od 16 banaka učešće depozita ovog sektora je najveće, a u osam banaka je veće od 50%.

Drugi sektorski izvor po visini i učešću su depoziti privatnih preduzeća. Nakon blagog pada od 2% u prvih šest mjeseci 2016. godine, u trećem kvartalu zabilježen je rast od 9%, što kumulativno za devet mjeseci rezultira stopom rasta od 7% ili 138 miliona KM i učešćem od 15,8% (+0,5 procentnih poena), te su sa 30. 09. 2016. godine iznosili 2,1 milijardu KM.

Depoziti vladinih institucija, nakon rasta od 8% ili 85 miliona KM, na kraju trećeg kvartala 2016. godine iznosili su 1,1 milijardu KM, što je učešće od 8%.

Depoziti javnih preduzeća ostvarili su rast od 6% ili 57 miliona KM, iznosili su jednu milijardu KM, što je učešće od 7,2%.

Treba istaknuti da je trend dugogodišnjeg pada depozita bankarskih institucija, pod uticajem krize, smanjenog obima kreditiranja i viška likvidnosti, nastavljen i u 2016. godini. Depoziti ovog sektora

¹² Podaci iz popratnog obrasca BS-D koji banke dostavljaju kvartalno uz bilans stanja po shemi FBA.

smanjeni su od kraja 2009. godine do 31. 12. 2015. godine za cca 65% ili 1,4 milijarde KM. Negativna kretanja u nivou sredstava ovog sektora u prethodnim godinama najvećim dijelom su rezultat smanjenja zaduženosti, odnosno povrata sredstava grupacijama u čijem su vlasništvu banke u F BiH.

U prvih devet mjeseci 2016. godine depoziti navedenog sektora smanjeni su za 23% ili 176 miliona KM, odnosno na 576 miliona KM, a učešće sa 5,7% na 4,2%, što je najvećim dijelom rezultat povlačenja depozita koje su neke banke dobile od bankarskih grupacija krajem 2015. godine, a isti su povučeni odmah početkom 2016. godine. Iz navedenih podataka može se zaključiti da je zaduživanje banaka iz F BiH u inostranstvu značajno smanjeno, posebno depozitna sredstva matičnih grupacija, s napomenom da se ročnost značajno promijenila u korist kratkoročnih depozita, koji su u funkciji održavanja ročne usklađenosti u okviru propisanih ograničenja i/ili poboljšanja određenih pokazatelja (strukturnih bilansnih, rasta određenih kategorija, npr. aktive, depozita, zatim pokazatelja likvidnosti i sl.). Na prethodno navedeno upućuje i podatak da 118 miliona KM ili 27% oročenih depozita iz grupacije ima dospijeće do kraja 2016. godine, dok u 2017. godini dospijeva 63 miliona KM ili 14%, a u 2018. godini 134 miliona KM ili 30%. S obzirom da je isti trend smanjenja prisutan i kod kreditnih obaveza, već duži period jedan broj banaka ima problem održavanja ročne usklađenosti, što je uzrokovano nepovoljnom ročnošću domaćih depozitnih sredstava, zbog čega moraju kontinuirano raditi na osiguranju kvalitetnijih izvora po ročnosti, kako bi se intenzivirao rast kreditnih plasmana.

Treba istaći da se 80% ili 464 miliona KM depozita bankarskih institucija odnosi na depozite banaka iz grupacije (uglavnom dioničara). Finansijska podrška grupacije prisutna je u devet banaka u F BiH, s napomenom da je ipak koncentrisana u tri velike banke (86%). Na ovaj način u ranijem periodu banke u većinskom stranom vlasništvu imale su finansijsku podršku i osiguran priliv novih sredstava za finansiranje od strane grupe čije su članice. Ako se ovim sredstvima dodaju i kreditne obaveze i subordinisani dugovi, finansijska podrška banaka iz grupacije je veća (kod 11 banaka), sa 30. 09. 2016. godine iznosi 808 miliona KM ili 4,5% ukupne pasive bankarskog sektora, što je manje nego na kraju 2015. godine (932 miliona KM ili 5,4% pasive). U ukupnim depozitima sredstva iz grupacije imaju učešće od 3,4% (na kraju 2015. godine 4,5%), a u ukupnim kreditnim obavezama 29,2% su kreditne obaveze prema grupaciji (učešće je veće za tri procentna poena). U prva tri kvartala 2016. godine ova sredstva su smanjena za 13,3% ili 124 miliona KM, najvećim dijelom po osnovu redovnih dospijeća (depoziti su smanjeni za 22% ili 131 milion KM, kreditne obaveze su veće za 2,8% ili sedam miliona KM, dok su subordinirani krediti ostali na istom nivou od 100 miliona KM).

S obzirom da su zbog ekonomske krize kreditne aktivnosti banaka znatno smanjene, što je rezultiralo visokom likvidnošću, te dobrom kapitaliziranošću većine banaka u F BiH koje su u vlasništvu stranih bankarskih grupacija, već nekoliko godina prisutan je trend smanjenja izloženosti prema grupaciji, kako u depozitnim izvorima, tako i u kreditnim, najvećim dijelom po osnovu redovnih plaćanja dospjelih obaveza. Evidentno je da je finansijska podrška matičnih grupacija značajno reducirana, tako da će se kreditni rast u narednom periodu u F BiH morati više finansirati iz rasta domaćih izvora. Posebno treba istaći da su depozitna sredstva koje neke banke dobiju od matičnih grupacija, u posljednje dvije godine najvećim dijelom kratkoročnog dospijeća (najčešće jedan do dva mjeseca) i uglavnom su u funkciji održavanja ročne usklađenosti u okviru propisanih limita, te zato ne predstavljaju kvalitetan izvor za dugoročno finansiranje.

Od ostalih sektora, s niskim učešćem u ukupnim depozitima, treba istaći da je rast depozita nebankarskih finansijskih institucija nastavljen i u 2016. godini, stopa je iznosila 9% ili 53 miliona KM, učešće je povećano sa 4,5% na 4,7%, tako da su depoziti ovog sektora u iznosu od 637 miliona KM po visini i učešću na petom mjestu i prvi put su veći od depozita bankarskih institucija (576 miliona KM, učešće 4,2%).

Valutna struktura depozita sa 30. 09. 2016. godine blago je promijenjena: depoziti u domaćoj valuti, nakon umjerenog rasta od 8,5% ili 592 miliona KM, povećali su učešće na 55,5% (+2,4 procentna

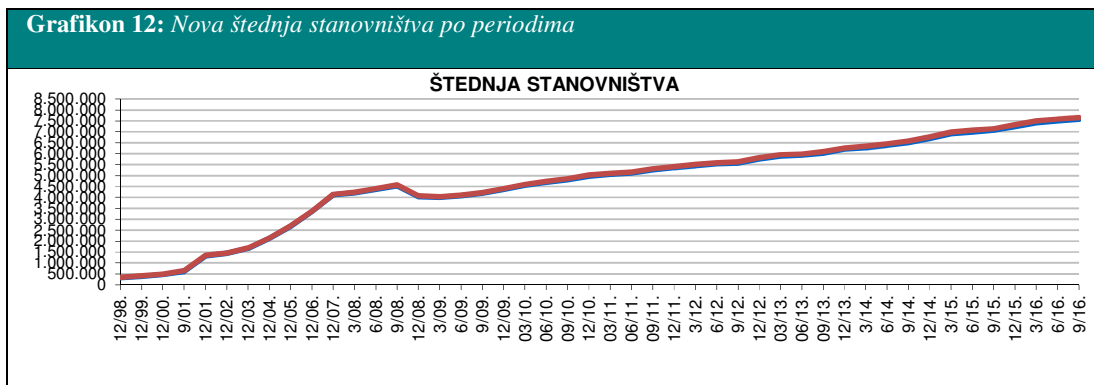
poena) i iznosili su 7,6 milijardi KM, a depoziti u stranoj valuti (sa dominantnim učešćem EURO), nakon pada od 1,4% ili 84 miliona KM, iznosili su 6,1 milijardu KM, što je učešće od 44,5%.

Struktura depozita prema porijeklu deponata na kraju trećeg kvartala 2016. godine je takođe neznatno promijenjena: sredstva rezidenata u iznosu od 12,7 milijardi KM imala su učešće 93,6% (+1,6 procentnih poena), a depoziti nerezidenata iznosili su 0,9 milijardi KM, što je 6,4% ukupnih depozita. Rast učešća depozita rezidenata, s jedne strane, rezultat je njihovog nominalnog rasta od 5,7% ili 684 miliona KM, a s druge strane, pada depozita nerezidenata za 16,9% ili 176 miliona KM. Depoziti nerezidenata u posljednjih nekoliko godina imaju kontinuirani pad, što je rezultat povlačenja, odnosno povrata depozita „majke“ ili članica grupacije, na koje se najvećim dijelom i odnose sredstva nerezidenata.

Dugogodišnji trend rasta štednih depozita, kao najznačajnijeg segmenta depozitnog i finansijskog potencijala banaka, nastavljen je i u prva tri kvartala 2016. godine, sa stopom od 4,6% ili 331 milion KM i sa 30. 09. 2016. godine iznosili su 7,6 milijardi KM.

Tabela 13: Nova štednja stanovništva po periodima

BANKE	I Z N O S (u 000 K M)			INDEKS	
	31.12.2014.	31.12.2015.	30.09.2016.	3/2	4/3
1	2	3	4	5	6
Državne	73.072	78.771	85.092	108	108
Privatne	6.618.891	7.156.178	7.480.757	108	105
UKUPNO	6.691.963	7.234.949	7.565.849	108	105

U dvije najveće banke nalazi se 57% štednje, dok šest banaka ima pojedinačno učešće manje od 2%, što iznosi 6,6% ukupne štednje u sistemu.

Od ukupnog iznosa štednje 42% se odnosi na štedne depozite u domaćoj valuti, a 58% u stranoj.

Tabela 14: Ročna struktura štednih depozita stanovništva po periodima

BANKE	I Z N O S (u 000 K M)			INDEKS				
	31.12.2014.	31.12.2015.	30.09.2016.	3/2	4/3			
1	2	3	4	5	6			
Kratkoročni štedni depoziti	3.129.098	46,8%	3.537.982	48,9%	3.792.841	50,1%	113	107
Dugoročni štedni depoziti	3.562.865	53,2%	3.696.967	51,1%	3.773.008	49,9%	104	102
UKUPNO	6.691.963	100,0%	7.234.949	100,0%	7.565.849	100,0%	108	105

Ročna struktura štednih depozita u odnosu na kraj 2015. godine blago je promijenjena rastom kratkoročnih depozita za 7% ili 255 miliona KM i dugoročnih za 2% ili 76 miliona KM, što je rezultiralo padom učešća dugoročnih depozita sa 51,1% na 49,9%.

Dugogodišnji kontinuirani rast i pozitivni trendovi u segmentu štednje u bankama u F BiH, rezultat su, s jedne strane, jačanja sigurnosti i stabilnosti ukupnog bankarskog sistema za što je od ključnog značaja postojanje funkcionalne, efektivne i efikasne bankarske supervizije koju provodi FBA, a s druge strane, postojanje sistema osiguranja depozita, čiji je osnovni cilj povećanje stabilnosti bankarskog, odnosno finansijskog sektora i zaštita štediša. U cilju očuvanja i jačanja povjerenja građana u sigurnost i stabilnost bankarskog sistema u BiH, nakon izbijanja finansijske krize došlo je do povećanja iznosa osiguranog depozita, a posljednjom odlukom Upravnog odbora Agencije za osiguranje depozita BiH iz dvanaestog mjeseca 2013. godine limit osiguranog depozita povećan je sa 35.000 KM na 50.000 KM, sa primjenom počev od 01.01.2014. godine. Sve poduzete aktivnosti usmjerene su na smanjenje utjecaja globalne ekonomske krize na bankarski i ukupni ekonomski sistem F BiH i BiH.

Sa 30. 09. 2016. godine ukupno 15 banaka iz Federacije BiH je uključeno u program osiguranja depozita (imaju licencu Agencije za osiguranje depozita u BiH).

2.1.2. Kapital - snaga i adekvatnost

Kapital¹³ banaka u F BiH na dan 30. 09. 2016. godine iznosio je 2,4 milijarde KM.

Treba istaći da je FBA, u cilju usklađivanja sa međunarodnim standardima regulatornog kapitala, sredinom 2014. godine donijela novu Odluku o minimalnim standardima za upravljanje kapitalom banaka i kapitalnoj zaštiti (dalje Odluka), što predstavlja inovirani koncept kapitala, u kojem su ranije propisani i primijenjivani minimalni standardi u upravljanju kapitalom dopunjeni dodatnim mjerama za jačanje i očuvanje kapitala. Nove i izmijenjene odredbe imale su uticaj na formu i sadržaj regulatornih izvještaja u segmentu kapitala, s obavezom primjene od 30. 09. 2014. godine.

-u 000 KM-

Tabela 15: Regulatorni kapital								
O P I S	31.12.2014.		31.12.2015.		30.09.2016.		INDEKS	
	1	2	3	4	5 (3/2)	6 (4/3)		
1.a.Osnovni kapital prije umanjena		1.991.385	2.010.634	2.223.921			101	111
1.1. Dionički kapital-obične i trajne nekum.dion.		1.230.459	1.164.402	1.186.873			95	102
1.2. Iznos emisionih ažia		136.485	132.667	132.667			97	100
1.3.Rezerve i zadržana dobit		624.441	713.565	904.381			114	127
1.b.Odbitne stavke		219.589	183.755	207.191			84	113
1.1. Nepokriveni gubici iz ranijih godina		122.705	28.371	119.789			23	422
1.2. Gubitak iz tekuće godine		50.868	102.108	40.752			201	40
1.3. Trezorske dionice		81	102	599			126	587
1.4.. Iznos nematerijalne imovine		41.873	49.837	43.594			119	87
1.5. Odložena poreska sredstva		2.780	1.641	1.441			59	88
1.6.Negativne revalorizacijske rezerve		1.282	1.696	1.016			132	60
1. Osnovni kapital (1a-1b)		1.771.796	81% 1.826.879	85% 2.016.730	86%		103	110
2. Dopunski kapital		412.922	19% 330.784	15% 336.526	14%		80	102
2.1. Dion.kapital-trajne prior.kumul.dion.		3.091	3.090	209			100	7
2.2. Opće rezerve za kreditne gubitke		229.895	208.619	217.765			91	104
2.3. Pozitivne revalorizacijske rezerve		23.703	9.735	12.110			41	124
2.4. Iznos revidirane tekuće dobiti		N/a	N/a	N/a			N/a	N/a
2.5. Iznos subordinisanih dugova		154.814	107.918	105.020			70	97
2.5. Hibridne stavke i ostali instrumenti		1.419	1.422	1.422			100	100
3. Kapital (1 + 2)		2.184.718	100% 2.157.663	100% 2.353.256	100%		99	109
4. Odbitne stavke od kapitala		203.077	206.321	204.446			102	99
4.1. Ulozi banke u kap.dr.pravnih lica koji prelazi 5% osn.kap.		1.678	1.007	0			60	N/a
4.2. Iznos nedostajućih rezervi za kreditne gub.po regulat.zahtjevu		199.890	204.559	203.689			102	100
4.3. Ostale odbitne stavke		1.509	755	757			50	100
5. Neto kapital (3- 4)		1.981.641	1.951.342	2.148.810			98	110

¹³ Regulatorni kapital definiran čl. 7, 8. i 9. Odluke o minimalnim standardima za upravljanje kapitalom banaka i kapitalnoj zaštiti („Službene novine Federacije BiH”, broj 46/14).

U tri kvartala 2016. godine kapital¹⁴ je povećan za 9% ili 196 miliona KM u odnosu na kraj 2015. godine, s neznatnom promjenom u strukturi (osnovni 86% i dopunski kapital 14%). Osnovni kapital je povećan za 10% ili 190 miliona KM, a dopunski za 2% ili šest miliona KM.

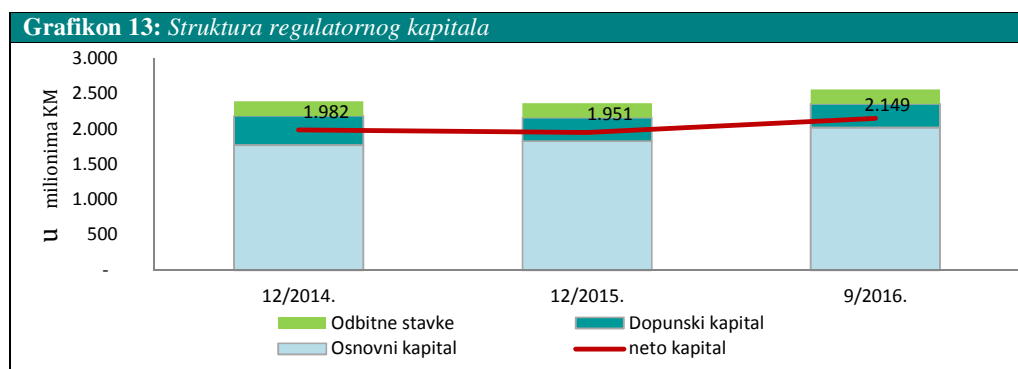
Rast osnovnog kapitala je najvećim dijelom po osnovu uključivanja (prenosa iz dopunskog u osnovni kapital) ostvarene dobiti za 2015. godinu. Nakon provođenja zakonske procedure donošenja i usvajanja odluka od strane skupštine banaka, ostvarena dobit (15 banaka) u iznosu od 220 miliona KM, raspoređena je na sljedeći način: 63% ili 138 miliona KM u osnovni kapital (zadržanu dobit i rezerve), dvije banke su donijele odluku o isplati dividende (ukupno 62 miliona KM), dok je jedna banka dio ostvarene dobiti od 20 miliona KM rasporedila u zadržanu dobit, ali ista nije stavka osnovnog kapitala. Na povećanje osnovnog kapitala uticala je i dokapitalizacija dvije banke u iznosu od 83 miliona KM. Istovremeno, statusna promjena integracije (pripajanja) dvije manje banke je imala negativan efekat na osnovni kapital od cca tri miliona KM, dok je jedna banka konverzijom prioritetnih kumulativnih dionica (stavka dopunskog kapitala) u obične dionice i smanjenjem negativnih revalorizacijskih rezervi (prenos u troškove) ojačala osnovni kapital, čiji je efekat povećanje od četiri miliona KM.

Odbitne stavke (koje umanjuju osnovni kapital) su povećane za 12% ili 23 miliona KM, najviše kao rezultat povećanja tekućeg gubitka od 41 milion KM i djelimičnog smanjenja nepokrivenih gubitaka u iznosu od 10 miliona KM.

Dopunski kapital je povećan za neznatnih 2% ili šest miliona KM, što je neto efekat, s jedne strane, povećanja opštih rezervi za kreditne gubitke (ORKG) i pozitivnih revalorizacijskih rezervi, a s druge strane, smanjenja po osnovu konverzije prioritetnih kumulativnih dionica u obične dionice i subordinisanih dugova po osnovu amortizacije.

Izmjenom regulative od kraja 2011. godine u odbitne stavke od kapitala uključena je nova obračunska stavka: nedostajuće rezerve za kreditne gubitke po regulatornom zahtjevu (razlika između potrebnih regulatornih rezervi za kreditne gubitke po bilansnim i vanbilansnim stavkama i rezervi za kreditne gubitke formiranih iz dobiti), koja je sa 30. 09. 2016. godine iznosila 204 miliona KM, što je skoro isti nivo kao i na kraju 2015. godine (u 2015. godini ova stavka je povećana za 2% ili pet miliona KM).

U narednom grafikonu je data struktura regulatornog kapitala.

Neto kapital je, kao rezultat navedenih promjena, povećan za 10% ili 197 miliona KM i sa 30. 09. 2016. godine iznosio je 2,1 milijardu KM.

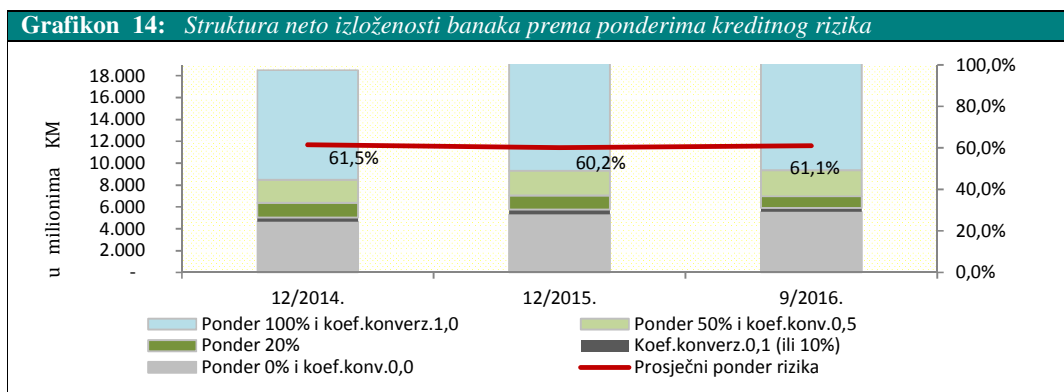
Adekvatnost kapitaliziranosti pojedinačnih banaka, odnosno ukupnog sistema, zavisi, s jedne strane, od nivoa neto kapitala, a s druge, od ukupnog rizika aktive (rizik aktive bilansa i vanbilansa i ponderisanog operativnog rizika).

¹⁴ Izvor podataka je kvartalni Izvještaj o stanju kapitala banaka (Obrazac 1-Tabela A).

U narednoj tabeli daje se struktura neto izloženosti banaka prema ponderima kreditnog rizika, odnosno koeficijenta konverzije za vanbilansne stavke.

-u 000 KM-

Tabela 16: Struktura neto izloženosti banaka prema ponderima kreditnog rizika					
O P I S	31.12.2014.	31.12.2015.	30.09.2016.	INDEKS	
1	2	3	4	5 (3/2)	6 (4/3)
UKUPNA IZLOŽENOST (1+2):	18.518.813	19.799.548	20.372.662	107	103
1 Aktiva bilansa stanja	15.627.474	16.635.188	17.291.488	106	104
2. Vanbilansne pozicije	2.891.339	3.164.360	3.081.174	109	97
RASPORED PO PONDERIMA RIZIKA I KOEFICIJENTIMA KONVERZIJE					
Ponder 0%	4.598.235	5.255.223	5.487.461	114	104
Ponder 20%	1.361.199	1.279.029	1.066.016	94	83
Ponder 50%	54.096	52.241	120.587	97	231
Ponder 100%	9.613.944	10.048.695	10.617.424	105	106
Koef.konverzije 0,0	52.453	51.199	49.078	98	96
Koef.konverzije 0,1	356.611	456.896	371.525	128	81
Koef.konverzije 0,5	2.073.404	2.227.852	2.269.154	107	102
Koef.konverzije 1,0	408.871	428.413	391.417	105	91
RIZIK AKTIVE BILANSA I VANBILANSA	11.394.469	11.918.650	12.454.066	105	104
Prosječni ponder rizika	61,5%	60,2%	61,1%	98	102

Ukupna neto izloženost banaka (prije primjene pondera) u posmatranom periodu 2016. godine je neznatno povećana (3%). Rizik aktive bilansa i vanbilansa (nakon primjene pondera) sa 30. 09. 2016. godine iznosio je 12,5 milijardi KM, sa stopom rasta od 4%, na šta je najviše uticao rast stavki koje se ponderišu sa 100% (najvećim dijelom odnosi se na rast kreditnog portfolia). Kao rezultat navedenog, prosječni ponder rizika je povećan sa 60,2% na 61,1%.

Isti smjer kretanja imao je ponderisani operativni rizik (POR), koji je blago povećan (2%) i sa 30. 09. 2016. godine iznosio je jednu milijardu KM. Sve to je rezultiralo povećanjem iznosa ukupnog rizika aktive za 4% ili 560 miliona KM, odnosno na nivo od 13,5 milijardi KM.

Sa 30. 09. 2016. godine učešće rizika aktive bilansa i vanbilansa (izloženost kreditnom riziku) iznosilo je 93%, a po osnovu operativnog rizika 7%.

Stopa kapitaliziranosti banaka, izražena kao odnos kapitala i aktive, sa 30. 09. 2016. godine iznosila je 12,4%, što je za 0,7 procentnih poena više nego na kraju 2015. godine.

Jedan od najvažnijih pokazatelja snage i adekvatnosti kapitala¹⁵ banaka jeste koeficijent adekvatnosti kapitala, izračunat kao odnos neto kapitala i ukupnog rizika aktive. Ovaj koeficijent je na nivou bankarskog sektora sa 30. 09. 2016. godine iznosio 16,0%, što je za 0,9 procentnih poena više u odnosu na kraj 2015. godine, kao rezultat rasta neto kapitala od 10%, i pored negativnog uticaja primjene određenih odredbi nove Odluke počev sa 31. 12. 2015. godine.

Takođe, pokazatelj snage i kvaliteta kapitala je odnos osnovnog kapitala (Tier I) i ukupnog rizika aktive, koji je sa 30. 09. 2016. godine na nivou bankarskog sektora iznosio 15,0%. Bitna odredba nove Odluke je i obaveza banaka da dio osnovnog kapitala koji je iznad 8% (primjena od 31. 12. 2015. godine) iznosa ukupnog rizika aktive, namijene za pokriće rizika koji se odnose na preventivnu zaštitu od potencijalnih gubitaka u vrijeme krize, odnosno stresnih situacija, kroz zaštitni sloj za očuvanje kapitala, koji je ovom Odlukom propisan u iznosu od 2,5% od iznosa ukupnog rizika aktive. Uvedena su i druga dva zaštitna sloja - protuciklični zaštitni sloj i zaštitni sloj za sistemski rizik, koje bi FBA u slučaju potrebe utvrdila posebnom odlukom.

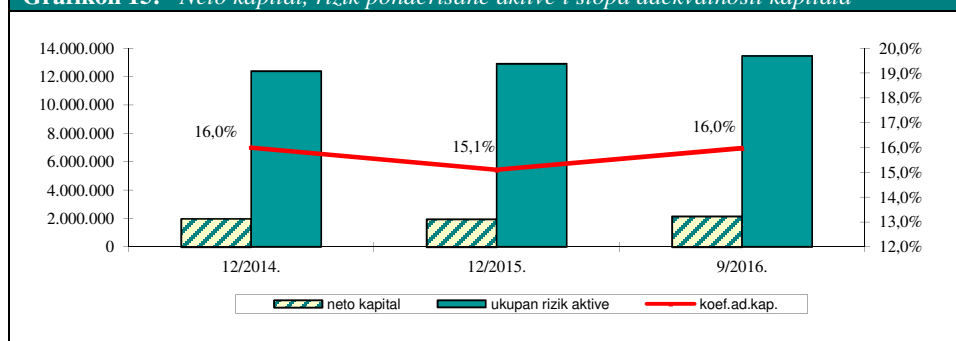
Banke su takođe, prema novoj Odluci, dužne da osiguraju i održavaju stopu finansijske poluge kao dodatnu sigurnosnu i jednostavnu kapitalnu zaštitu, najmanje u iznosu od 6%, počev sa stanjem na dan 31. 12. 2015. godine. Stopa finansijske poluge na nivou bankarskog sektora na dan 30. 09. 2016. godine iznosila je 9,8%.

Iako je poslovanje bankarskog sektora posljednjih nekoliko godina pod jakim uticajem ekonomske krize, adekvatnost kapitala bankarskog sektora održana je kontinuirano iznad 16% do 2015. godine, kada je, zbog navedenih razloga, smanjena na 15,1%, da bi u 2016. godini ponovo došlo do blagog rasta i sa 30. 09. 2016. godine iznosi 16,0%, što je još uvijek zadovoljavajuća kapitaliziranost na nivou sistema. Razlog tome je, s jedne strane, skroman kreditni rast i pad ukupnog rizika aktive u prethodnim godinama (do 2013. godine, a nakon toga bilježi se postepeni rast), a s druge strane, banke su zadržale najveći dio ostvarene dobiti u prethodnim godinama u kapitalu, takođe nekoliko banaka je dodatnim kapitalnim injekcijama poboljšalo nivo kapitaliziranosti. Međutim, problemi vezani za nekvalitetne plasmane i dio koji nije pokriven rezervama za kreditne gubitke (neto nekvalitetna aktiva) može u narednom periodu značajno uticati na slabljenje kapitalne osnove kod nekih banaka. To se vidi iz sljedećih podataka: na kraju 2008. godine neto nekvalitetna aktiva je iznosila 197 miliona KM, a koeficijent (u odnosu na osnovni kapital) 13,2%, na kraju 2013. godine iznosila je 474 miliona KM, što je 25,5% osnovnog kapitala, dok je u 2014. godini neto nekvalitetna aktiva smanjena na iznos od 431 milion KM, a koeficijent na 24,3% (to je rezultat smanjenja po osnovu prodaje dijela loših kredita u jednoj banci, ali i rasta rezervi za kreditne gubitke, odnosno veće pokrivenosti loših plasmana). U 2015. godini neto nekvalitetna aktiva je imala dalji trend smanjenja (najviše po osnovu značajnog otpisa kod jedne banke) i iznosila je 399 miliona KM, a koeficijent 21,9%. U 2016. godini nastavljen je trend pada, neto nekvalitetna aktiva sa 30. 09. 2016. godine iznosila je 360 miliona KM, a koeficijent 17,8%, što je i dalje visok nivo i pokazatelj. Takođe, prema postojećoj regulativi banke ne izračunavaju kapitalni zahtjev za tržišne rizike, zbog čega je stopa adekvatnosti kapitala veća.

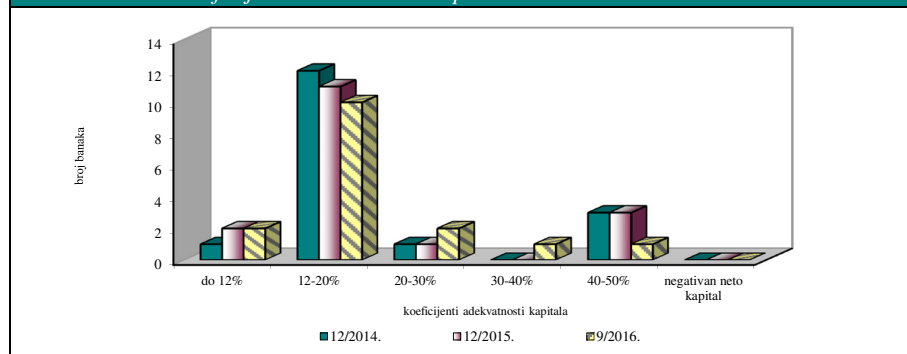
¹⁵ Zakonom propisana minimalna stopa adekvatnosti kapitala iznosi 12%.

Tabela 17: *Neto kapital, ukupni ponderisani rizici i stopa adekvatnosti kapitala*

O P I S	31.12.2014.	31.12.2015.	30.09.2016.	INDEKS	
	1	2	3	4	5(3/2) 6(4/3)
1. NETO KAPITAL	1.981.641	1.951.342	2.148.810	98	110
2. RIZIK AKTIVE BILANSA I VANBILANSA	11.394.469	11.918.650	12.454.066	105	104
3. POR (PONDERISANI OPERATIVNI RIZIK)	982.250	976.734	1.001.009	99	102
4. UKUPAN RIZIK AKTIVE (2+3)	12.376.719	12.895.384	13.455.075	104	104
5. STOPA NETO KAPITALA (ADEKVATNOSTI KAPITALA) (1/ 4)	16,0%	15,1%	16,0%	94	106

Grafikon 15: *Neto kapital, rizik ponderisane aktive i stopa adekvatnosti kapitala*

Stopa adekvatnosti kapitala bankarskog sistema sa 30. 09. 2016. godine od 16,0% je i dalje znatno viša od zakonskog minimuma (12%) i predstavlja zadovoljavajuću kapitaliziranost ukupnog sistema za postojeći nivo izloženosti rizicima i jaku osnovu i temelj za očuvanje njegove sigurnosti i stabilnosti.

Grafikon 16: *Koeficijenti adekvatnosti kapitala banaka*

Od ukupno 16 banaka u F BiH sa 30. 09. 2016. godine, 14 banaka je imalo koeficijent adekvatnosti kapitala veći od zakonom propisanog minimuma od 12%, a kod dvije banke bio je ispod zakonskog minimuma, s napomenom da je za jednu banku proces statusne promjene (pripajanje drugoj banci) završen sa 30. 09. 2016 godine. Prema analitičkim podacima šest banaka je imalo stopu adekvatnosti kapitala nižu nego na kraju 2015. godine, dok je kod deset banaka bolja.

U nastavku se daje pregled stopa adekvatnosti kapitala u odnosu na zakonski minimum od 12%:

- 2 banke imaju stopu ispod 12%,
- 5 banaka ima stopu između 13,5% i 14,8%,
- 4 banke imaju stopu između 15,3% i 17,4%,
- 3 banke imaju stopu između 18,8% i 22,4%,
- 2 banke imaju adekvatnost između 39,4% i 41,1%.

FBA je, vršeći nadzor poslovanja i finansijskog stanja banaka u FBiH, u skladu sa zakonskim ovlastima, a u cilju jačanja sigurnosti i banaka pojedinačno i sistema u cjelini, nalagala bankama poduzimanje odgovarajućih aktivnosti na jačanju kapitalne osnove i osiguranju kapitala adekvatnog visini i profilu postojeće i potencijalne izloženosti rizicima koji su imanentni bankarskom poslovanju, prije svega kreditnom riziku, kao najznačajnijem riziku kojem su banke izložene u poslovanju.

Kao i do sada, prioritetan zadatak većine banaka u sistemu je dalje jačanje kapitalne osnove, a u fokusu su velike banke u sistemu, posebno zbog promjena u poslovnom i operativnom okruženju u kojem banke u Federaciji BiH posluju, djelovanja i uticaja svjetske finansijske i ekonomske krize i na našu zemlju i negativnih efekata koje ova kriza ima na bankarski sektor i ukupnu ekonomiju BiH. Takođe, u fokusu su i problematične banke čije je ukupno poslovanje pod pojačanim nadzorom i u kojima je nužno jačanje kapitalne osnove, kao osnovnog preduslova za sanaciju ovih banaka i izlaska iz zone nesigurnog i nesolidnog poslovanja. Pod posebnim je nadzorom i kapital banaka koje imaju negativne trendove u kvalitetu aktive, što se negativno odražava na kapital i predstavlja realnu opasnost za dalje slabljenje kapitalne osnove. U uslovima djelovanja ekonomske krize i rasta kreditnog rizika uzrokovanog padom kvaliteta kreditnog portfolija kroz rast nenaplativih potraživanja, ovaj zahtjev ima prioritetan značaj i zato je segment kapitala pod kontinuiranim pojačanim supervizorskim nadzorom, kako ne bi došlo do ugrožavanja stabilnosti banaka i erozije kapitalne osnove na nivo koji bi ugrozio ne samo poslovanje banaka, nego i uticao na stabilnost ukupnog bankarskog sistema.

2.1.3. Aktiva i kvalitet aktive

Odlukom o minimalnim standardima za upravljanje kreditnim rizikom i klasifikaciju aktive banaka utvrđeni su kriteriji za procjenu izloženosti banaka kreditnom riziku ocjenom kvaliteta njihove aktive i adekvatnosti rezervi za kreditne i druge gubitke prema rizičnosti plasmana i sredstava-stavki bilansa i vanbilansnih stavki.

Stupanjem na snagu Zakona o računovodstvu i reviziji u Federaciji Bosne i Hercegovine, počev od 31. 12. 2011. godine banke sačinjavaju i prezentiraju finansijske izvještaje u skladu sa Međunarodnim računovodstvenim standardima (MRS) i Međunarodnim standardima finansijskog izvještavanja (MSFI), pri čemu se za priznavanje i mjerenje finansijske imovine i obaveza primjenjuje MRS 39 - Finansijski instrumenti, priznavanje i mjerenje i MRS 37- Rezervisanja, potencijalne obaveze i potencijalna sredstva. Prilikom procjene izloženosti banaka kreditnom riziku, banke su dužne i dalje obračunavati rezerve za kreditne gubitke (RKG) u skladu sa kriterijama iz Odluke o minimalnim standardima za upravljanje kreditnim rizikom i klasifikaciju aktive banaka, uvažavajući već formirane ispravke vrijednosti bilansne aktive i rezerviranja za gubitke po vanbilansnim stavkama koje se evidentiraju u knjigama banaka, kao i RKG formirane iz dobiti (na računima kapitala).

Tabela 18: Aktiva (bilans i vanbilans), RKG po regulatoru i ispravke vrijednosti po MRS-u

O P I S	31.12.2014.			31.12.2015.		30.09.2016.		INDEKS	
	1	2	3	4	5(3/2)	6(4/3)			
1. Rizična aktiva ¹⁶		14.119.056	14.850.813	15.475.203	105	104			
2. Obračunate regulatorne rezerve za kreditne gubitke		1.551.075	1.507.523	1.503.548	97	100			
3. Ispravka vrijednosti i rezerve za vanbilansne stavke		1.253.270	1.269.548	1.269.910	101	100			
4. Potrebne regulatorne rezerve iz dobiti za procjenjene gubitke		447.920	408.247	407.997	91	100			
5. Formirane regulatorne rezerve iz dobiti za procjenjene gubitke		315.734	315.734	315.734	100	100			
6. Nedostajući iznos regulat. rezervi iz dobiti za procjenjene gub.		199.889	204.558	203.689	102	100			
7. Nerizične stavke		6.217.740	6.797.824	6.732.575	109	99			
8. UKUPNA AKTIVA (1+7)		20.336.796	21.648.637	22.207.778	106	103			

Ukupna aktiva sa vanbilansnim stavkama (aktiva)¹⁷ banaka u F BiH sa 30. 09. 2016. godine iznosila je 22,2 milijarde KM i veća je za 3% ili 559 miliona KM u odnosu na kraj 2015. godine. Rizična aktiva iznosi 15,5 milijardi KM i veća je za 4% ili 624 miliona KM.

Nerizične stavke iznose 6,7 milijardi KM ili 30% ukupne aktive s vanbilansom i manje su za 1% ili 65 miliona KM u odnosu na kraj 2015. godine.

Ukupne obračunate RKG po regulatornom zahtjevu su na istom nivou od 1,5 milijardi KM, a bez promjene su bile i sljedeće stavke: formirane ispravke vrijednosti bilansne aktive i rezerviranja za gubitke u iznosu od 1,3 milijarde KM, potrebne regulatorne rezerve¹⁸ (408 miliona KM), formirane regulatorne rezerve iz dobiti (316 miliona KM) i nedostajuće regulatorne rezerve¹⁹ (204 miliona KM).

Tabela 19: Ukupna aktiva, bruto bilansna aktiva, rizične i nerizične stavke aktive

O P I S	31.12.2014.		31.12.2015.		30.09.2016.		INDEKS	
	Iznos	Strukt. %	Iznos	Strukt. %	Iznos	Strukt. %	8 (4/2)	9 (6/4)
1.	2	3	4	5	6	7		
Kredit	9.725.304 ²⁰	84,1	10.186.613	84,1	10.716.292	84,2	105	105
Kamate	74.573	0,6	71.680	0,6	70.005	0,6	96	98
Dospjela potraživanja	1.184.588	10,2	1.161.853	9,6	1.155.754	9,1	98	99
Potraživanja po plać. garancijama	26.218	0,3	24.648	0,2	25.949	0,2	94	105
Ostali plasmani	194.440	1,7	139.457	1,1	155.547	1,2	72	111
Ostala aktiva	361.666	3,1	526.871	4,4	602.452	4,7	147	114
1.RIZIČNA BILANSNA AKTIVA	11.566.789	100,0	12.111.122	100,0	12.725.999	100,0	105	105
2. NERIZIČNA BILANSNA AKTIVA	5.806.579		6.289.910		6.318.485		108	100
3.BRUTO BILANSNA AKTIVA (1+2)	17.373.368		18.401.032		19.044.484		106	103
4.RIZIČNI VANBILANS	2.552.267		2.739.691		2.749.204		107	100
5.NERIZIČNI VANBILANS	411.161		507.914		414.090		124	81
6.UKUPNE VANBILANSNE STAVKE (4+5)	2.963.428		3.247.605		3.163.294		110	97
7.RIZIČNA AKTIVA S VANBILANSOM (1+4)	14.119.056		14.850.813		15.475.203		105	104
8. NERIZIČNE STAVKE (2+5)	6.217.740		6.797.824		6.732.575		109	99
9. AKTIVA S VANBILANSOM (3+6)	20.336.796		21.648.637		22.207.778		106	103

Bruto bilansna aktiva²¹ iznosi 19 milijardi KM i veća je za 3% ili 643 miliona KM u odnosu na kraj 2015. godine. Rizična bilansna aktiva iznosi 12,7 milijardi KM, što je 67% bruto bilansne aktive, s

¹⁶ Isključen iznos plasmana i potencijalnih obaveza od 226 miliona KM obezbjeđenih novčanim depozitom.

¹⁷ Aktiva definirana članom 2. Odluke o minimalnim standardima za upravljanje kreditnim rizikom i klasifikaciju aktive banaka („Službene novine F BiH“, broj 85/11 -prečišćeni tekst i 33/12-ispravka, 15/13).

¹⁸ Potrebne regulatorne rezerve predstavljaju pozitivnu razliku između obračunatih RKG i ispravki vrijednosti (obračunate RKG su veće od ispravke vrijednosti).

¹⁹ Nedostajući iznos regulatornih rezervi predstavlja pozitivnu razliku između potrebnih i formiranih RKG.

²⁰ Isključen iznos kredita od 183 miliona KM pokriven novčanim depozitom (uključen u nerizičnu bilansnu aktivu).

²¹ Izvor podataka: Izvještaj o klasifikaciji aktive bilansa i vanbilansnih stavki banaka.

ostvarenim rastom od 5% ili 615 miliona KM u prva tri kvartala 2016. godine. Nerizična bilansna aktiva iznosi 6,3 milijarde KM i na istom je nivou kao na kraju 2015. godine.

Vanbilansne rizične stavke u iznosu od 2,7 milijardi KM ostale su nepromijenjene, a nerizične stavke iznose 414 miliona KM, s ostvarenim padom od 19% ili 94 miliona KM u odnosu na kraj 2015. godine.

Uticaj ekonomske krize na ukupnu ekonomiju i privredu u BiH je i dalje izražen, što se odražava na ključnu djelatnost banaka, odnosno segment kreditiranja. Za devet mjeseci 2016. godine ostvaren je rast kredita od 4,5% ili 517 miliona KM (u 2015. godini rast iznosio 4% ili 440 miliona KM). Sa 30. 09. 2016. godine krediti su iznosili 12,1 milijardu KM, što je učešće od 68,1% (+0,4 procentnih poena).

Za prva tri kvartala 2016. godine plasirano je ukupno 6,6 milijardi KM novih kredita, što je za 14% ili 829 miliona KM više u odnosu na isti period prethodne godine. Od ukupno plasiranih kredita na privredu se odnosi 71%, a na stanovništvo 26% (na kraju 2015. godine: privreda 68%, stanovništvo 27%). Ročna struktura novoodobrenih kredita: dugoročni 45%, kratkoročni 55% (na kraju 2015. godine: dugoročni 47%, kratkoročni 53%).

Tri najveće banke u F BiH s iznosom kredita od 6,6 milijardi KM imaju učešće od 54,4% u ukupnim kreditima na nivou sistema.

Trend i promjena učešća pojedinih sektora u ukupnoj strukturi kredita dati su u sljedećoj tabeli.

-u 000 KM-

Tabela 20: Sektorska struktura kredita								
SEKTORI	31.12.2014.		31.12.2015.		30.09.2016.		INDEKS	
	Iznos	Učešće %	Iznos	Učešće %	Iznos	Učešće %	8(4/2)	9(6/4)
1	2	3	4	5	6	7		
Vladine institucije	190.401	1,7	250.805	2,2	307.536	2,5	132	123
Javna preduzeća	253.057	2,3	269.507	2,3	237.480	2,0	106	88
Privatna preduzeća i društ.	5.216.068	46,7	5.328.591	45,9	5.633.731	46,5	102	106
Bankarske institucije	10.449	0,1	5.701	0,0	4.060	0,0	55	71
Nebankarske finansijske instit.	43.424	0,3	41.542	0,4	39.701	0,3	96	96
Gradani	5.448.307	48,8	5.705.684	49,1	5.895.108	48,6	105	103
Ostalo	8.571	0,1	8.914	0,1	9.908	0,1	104	111
UKUPNO	11.170.277	100,0	11.610.744	100,0	12.127.524	100,0	104	104

U sektorskoj strukturi kredita dominantna su dva sektora: stanovništvo i privatna preduzeća, dok je kreditiranje ostalih sektora neznatno. Za prva tri kvartala 2016. godine zabilježena su pozitivna kretanja u segmentu sektorskog kreditiranja, odnosno veće kreditiranje privatnih preduzeća nego stanovništva. Za razliku od 2015. godine, kada je ostvaren skroman rast kredita plasiranih privatnim preduzećima od 2% ili 112 miliona KM, za devet mjeseci 2016. godine stopa rasta iznosila je 6% ili 305 miliona KM, tako da su sa 30. 09. 2016. godine krediti ovog sektora dostigli iznos od 5,6 milijardi KM i učešće od 46,5% (+0,6 procentnih poena). S druge strane, banke su u 2015. godini više kreditirale sektor stanovništva, koji je znatno manje rizičan, ostvaren je rast od 5% ili 257 miliona KM. Za devet mjeseci 2016. godine nastavljen je rast kredita ovom sektoru, ali u manjem obimu, stopa je iznosila 3% ili 189 miliona KM, dok je učešće blago smanjeno sa 49,1% na 48,6% i sa 30. 09. 2016. godine iznosili su 5,9 milijardi KM.

Prema dostavljenim podacima od banaka sa stanjem 30. 09. 2016. godine, s aspekta strukture kredita stanovništvu po namjeni: učešće kredita za finansiranje potrošnih dobara²² iznosi 80%, učešće stambenih kredita iznosi 18%, a sa preostalih 2% kreditirani su mali zanati, mali biznis i poljoprivreda (na kraju 2015. godine: potrošna dobra 78,5%, stambeni 19%, mali zanati, mali biznis i poljoprivreda 2,5%).

²² Uključeno kartično poslovanje.

Tri najveće banke u sistemu plasirale su stanovništvu 61,4%, a privatnim preduzećima 45% ukupnih kredita datih ovim sektorima (na kraju 2015. godine: stanovništvo 62%, privatna preduzeća 45,6%).

Valutna struktura kredita: najveće učešće od 59,2% ili 7,2 milijarde KM imaju krediti odobreni s valutnom klauzulom (EUR: 7 milijardi KM ili 98%, CHF: 131 milion KM ili 1,8%), krediti u domaćoj valuti 40,3% ili 4,9 milijardi KM, a najmanje učešće od samo 0,5% ili 62 miliona KM imaju krediti u stranoj valuti (od toga se skoro sve odnosi na EUR: 57 miliona KM ili 92%). Ukupan iznos kredita s valutnom klauzulom u CHF valuti od 131 milion KM ima učešće od 1,1% u ukupnom kreditnom portfoliju i skoro cijeli iznos se odnosi na jednu banku u sistemu (na kraju 2015. godine 1,7%).

Budući da su plasmani, odnosno krediti najrizičniji dio aktive banaka, njihov kvalitet predstavlja jednu od najznačajnijih determinanti stabilnosti i uspješnosti poslovanja banaka. Ocjena kvaliteta aktive je ustvari ocjena izloženosti kreditnom riziku plasmana banke, odnosno identificiranje potencijalnih kreditnih gubitaka.

Kvalitet aktive i vanbilansnih rizičnih stavki, opći kreditni rizik, potencijalni kreditni gubici po kategorijama klasifikacije dati su u sljedećoj tabeli.

Tabela 21: Klasifikacija aktive, opći kreditni rizik (OKR) i potencijalni kreditni gubici (PKG)											
Kategorija klasifikacije	31.12.2014.			31.12.2015.			30.09.2016.			INDEKS	
	Klasif. aktiva	Učešće %	OKR PKG	Klasif. aktiva	Učešće %	OKR PKG	Klasif. aktiva	Učešće %	OKR PKG		
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11(5/2)	12(8/5)
A	11.494.730	81,4	229.895	12.316.066	82,9	246.321	13.080.442	84,5	261.607	107	106
B	955.518	6,8	83.031	950.153	6,4	76.023	861.567	5,6	68.619	99	91
C	272.134	1,9	64.168	301.862	2,0	75.796	242.809	1,6	59.703	111	80
D	523.939	3,7	301.942	426.025	2,9	252.682	437.860	2,8	261.041	81	103
E	872.735	6,2	872.039	856.707	5,8	856.701	852.525	5,5	852.578	98	99
Rizična ak. (A-E)	14.119.056	100,0	1.551.075	14.850.813	100,0	1.507.523	15.475.203	100,0	1.503.548	105	104
Klasifikovana (B-E)	2.624.326	18,6	1.321.180	2.534.747	17,1	1.261.202	2.394.761	15,5	1.241.941	97	94
Nekvalitetna (C-E)	1.668.808	11,8	1.238.149	1.584.594	10,7	1.185.179	1.533.194	9,9	1.173.322	95	97
Nerizična akt.²³	6.217.740			6.797.824			6.732.575			109	99
UKUPNO (rizična i nerizična)	20.336.796			21.648.637			22.207.778			106	103

Prvi indikator i upozoravajući signal da postoje potencijalni problemi u otplati kredita je rast dospjelih potraživanja i učešća u ukupnim kreditima. Sa 30. 09. 2016. godine dospjela potraživanja iznose 1,2 milijarde KM, što je isti nivo kao i na kraju 2015. godine (u 2015. godini pad 2% ili 24 miliona KM), a učešće je smanjeno sa 10,2% na 9,7%.

Ako se analizira kvalitet rizične aktive kroz kretanje i promjene ključnih pokazatelja, može se konstatovati da su za devet mjeseci 2016. godine ključni pokazatelji kvaliteta aktive blago poboljšani u odnosu na kraj 2015. godine. Kod nekih banaka pokazatelji su imali blage oscilacije (poboljšanje ili pogoršanje), odnosno osam banaka ima pokazatelje učešća klasifikovane u odnosu na rizičnu aktivu lošije od bankarskog sektora, a sedam banaka ima pokazatelje učešća nekvalitetne u odnosu na rizičnu aktivu lošije od bankarskog sektora.

Klasifikovana aktiva je sa 30. 09. 2016. godine iznosila 2,4 milijarde KM, a nekvalitetna 1,5 milijardi KM.

²³ Stavke aktive koje se, u skladu s članom 2. stav (2) Odluke o minimalnim standardima za upravljanje kreditnim rizikom i klasifikaciju aktive banaka, ne klasifikuju i stavke na koje se, u skladu sa čl.22. stav (8) Odluke, ne obračunavaju rezerve za OKG od 2%.

Klasifikovana aktiva (B-E) je smanjena za 6% ili 140 miliona KM u odnosu na kraj 2015. godine (u 2015. godini pad od 3% ili 90 miliona KM). Kategorija B je smanjena za 9% ili 89 miliona KM, a nekvalitetna aktiva (C-E) za 3% ili 51 milion KM, najvećim dijelom po osnovu trajno otpisane aktive u iznosu od 61 milion KM (u 2015. godini nekvalitetna aktiva je smanjena za 5% ili 84 miliona KM).

Koeficijent iskazan kroz učešće klasifikovane u rizičnoj aktivi iznosi 15,5%, a smanjenje za 1,6 procentnih poena u odnosu na kraj 2015. godine je rezultat, prije svega rasta rizične aktive od 4% ili 624 miliona KM, kao i navedenog smanjenja klasifikovane aktive.

Najvažniji pokazatelj kvaliteta aktive je odnos nekvalitetne i rizične aktive, iznosi 9,9%, što je niže za 0,8 procentnih poena u odnosu na kraj 2015. godine. Međutim, to treba uzeti s dozom opreza i rezerve, imajući u vidu da učešće B kategorije iznosi 5,6%, te sumnju da dio plasmana koji su iskazani u ovoj kategoriji imaju lošiji kvalitet i da trebaju biti kategorizirani kao nekvalitetna aktiva.

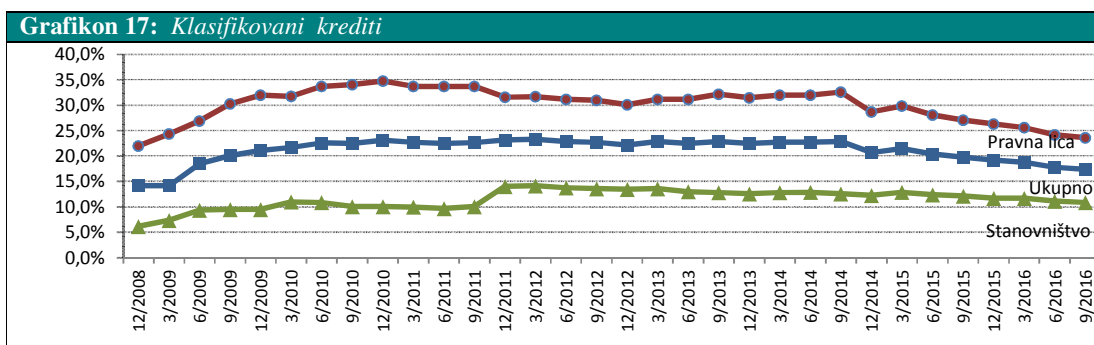
Sektorska analiza podataka temelji se na pokazateljima kvaliteta kredita datih za dva najznačajnija sektora: pravnim licima i stanovništvu. Dva navedena pokazatelja za ove sektore se značajno razlikuju i ukazuju na postojanje veće izloženosti kreditnom riziku, a time i potencijalnim kreditnim gubicima, kod kredita plasiranih pravnim licima.

Tabela 22: Klasifikacija kredita datih stanovništvu i pravnim licima

Kategorija klasifikacije	31.12.2015.						30.09.2016.						INDEKS
	Stanovni štvo	Učešće %	Pravna lica	Učešće %	UKUPNO Iznos	UKUPNO Učešće	Stanovni štvo	Učešće %	Pravna lica	Učešće %	UKUPNO Iznos	UKUPNO Učešće	
1	2	3	4	5	6 (2+4)	7	8	9	10	11	12 (8+10)	13	14(12/6)
A	5.036.775	88,3	4.349.749	73,7	9.386.524	80,8	5.252.751	89,1	4.763.456	76,4	10.016.207	82,6	107
B	154.179	2,7	568.108	9,6	722.287	6,2	144.457	2,5	515.560	8,3	660.017	5,4	91
C	71.098	1,3	223.704	3,8	294.802	2,5	67.104	1,1	164.009	2,6	231.113	1,9	78
D	87.497	1,5	324.282	5,5	411.779	3,6	82.592	1,4	346.470	5,6	429.062	3,5	104
E	356.132	6,2	439.220	7,4	795.352	6,9	348.204	5,9	442.921	7,1	791.125	6,5	99
UKUPNO	5.705.681	100,0	5.905.063	100,0	11.610.744	100,0	5.895.108	100,0	6.232.416	100,0	12.127.524	100,0	104
Klas. kred. B-E	668.906	11,7	1.555.314	26,3	2.224.220	19,2	642.357	10,9	1.468.960	23,6	2.111.317	17,4	95
Nkv. kred C-E	514.727	9,0	987.206	16,7	1.501.933	12,9	497.900	8,4	953.400	15,3	1.451.300	12,0	97
		49,1		50,9		100,0		48,6		51,4		100,0	
Učešće po sektorima u klasifikovanim kreditima, nekvalitetnim kreditima i B kategoriji:													
Klasifikacija B-E		30,1		69,9		100,0		30,4		69,6		100,0	
Nekvalitetni C-E		34,3		65,7		100,0		34,3		65,7		100,0	
Kategorija B		21,3		78,7		100,0		21,9		78,1		100,0	

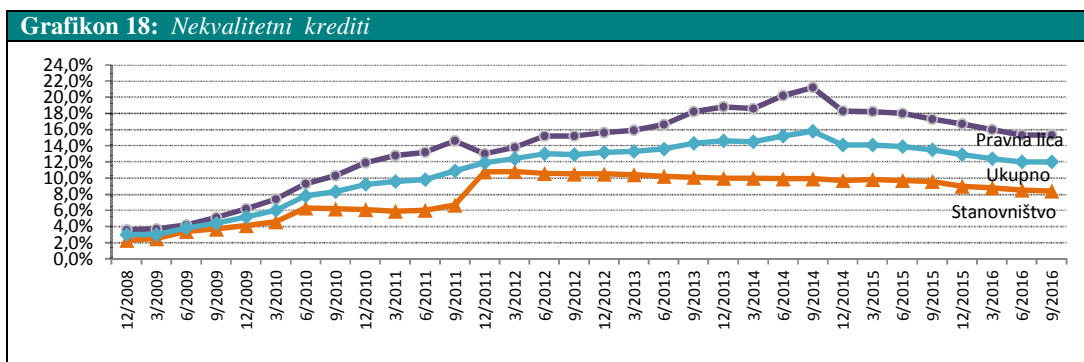
Indikatori kvaliteta kredita za devet mjeseci 2016. godine blago su poboljšani u odnosu na kraj prethodne godine, učešće klasifikovanih kredita je smanjeno na i dalje visokih 17,4% (-1,8 procentnih poena), zbog pada istih za 5% ili 113 miliona KM, i to pada kod pravnih lica za 6% ili 86 miliona KM i stanovništva za 4% ili 26 miliona KM.

Učešće nekvalitetnih kredita, kao ključni indikator kvaliteta kredita, smanjeno je sa 12,9% na 12,0%. Ukupni nekvalitetni krediti su smanjeni za 3% ili 51 milion KM u odnosu na kraj 2015. godine (s napomenom da je trajni otpis iznosio 58 miliona KM), kao rezultat smanjenja nekvalitetnih kredita pravnih lica za 3% ili 34 miliona KM i stanovništva za 3% ili 17 miliona KM. Na poboljšanje ovog indikatora pozitivan uticaj je imao i kreditni rast od 4,5% ili 517 miliona KM.

Od ukupnih kredita plasiranih pravnim licima u iznosu od 6,2 milijarde KM, sa 30. 09. 2016. godine u kategorije B do E klasificirano je i dalje zabrinjavajuće visokih 23,6% ili 1,5 milijardi KM, što je smanjenje za 2,7 procentnih poena u odnosu na kraj 2015. godine (u 2015. godini učešće je smanjeno za 2,4 procentna poena), dok je pokazatelj za sektor stanovništva znatno bolji. Od ukupno odobrenih kredita stanovništvu u iznosu od 5,9 milijardi KM, u navedene kategorije klasificirano je 642 miliona KM ili 10,9%, što je smanjenje za 0,8 procentnih poena u odnosu na kraj 2015. godine (u 2015. godini učešće je smanjeno za 0,6 procentnih poena).

Navedena kretanja su rezultat stanja u realnom sektoru i djelovanja ekonomske krize na privredu i ukupnu ekonomiju u BiH, zbog čega kreditni portfolio pravnih lica ima znatno lošiji kvalitet od sektora stanovništva.

Najvažniji indikator kvaliteta kreditnog portfolija je učešće nekvalitetnih kredita. Od ukupnih nekvalitetnih kredita na pravna lica se odnosi 66%, a na stanovništvo 34%, kao i na kraju 2015. godine. U posmatranom periodu 2016. godine učešće nekvalitetnih kredita i kod sektora stanovništva i kod pravnih lica je smanjeno. Od ukupnih kredita plasiranih pravnim licima na nekvalitetne kredite se odnosi 15,3% ili 953 miliona KM, što je za 1,4 procentna poena manje nego na kraju 2015. godine (u 2015. godini učešće je smanjeno za 1,6 procentnih poena). Za sektor stanovništva isti iznose 8,4% ili 498 miliona KM, što je za 0,6 procentnih poena manje (u 2015. godini učešće smanjeno za 0,7 procentnih poena).

Detaljnija i potpunija analiza temelji se na podacima o granskoj koncentraciji kredita unutar sektora pravnih lica (po sektorima) i stanovništva (po namjeni).

Tabela 23: Granska koncentracija kredita

OPIS	31.12.2015.				30.09.2016.				INDEKS	
	Ukupni krediti		Nekvalitetni krediti		Ukupni krediti		Nekvalitetni krediti			
	Iznos	Učešće %	Iznos	Učešće %	Iznos	Učešće %	Iznos	Učešće %		
1	2	3	4	5 (4/2)	6	7	8	9 (8/6)	10 (6/2)	11(8/4)
1. Krediti pravnim licima za:										
Poljoprivredu (AGR)	121.964	1,1	20.754	17,0	124.997	1,0	19.446	15,6	102	94
Proizvodnju (IND)	1.662.318	14,3	352.021	21,2	1.743.039	14,4	334.316	19,2	105	95
Građevinarstvo (CON)	437.853	3,8	116.850	26,7	415.181	3,4	76.459	18,4	95	65
Trgovinu (TRD)	2.298.963	19,8	303.715	13,2	2.353.250	19,4	297.249	12,6	102	98
Ugostiteljstvo (HTR)	196.355	1,7	24.929	12,7	240.208	2,0	23.959	10,0	122	96
Ostalo ²⁴	1.187.610	10,2	168.937	14,2	1.355.741	11,2	201.971	14,9	114	120
UKUPNO 1.	5.905.063	50,9	987.206	16,7	6.232.416	51,4	953.400	15,3	106	97
2. Krediti stanovništvu za:										
Opću potrošnju	4.503.904	38,8	301.755	6,7	4.710.211	38,8	308.177	6,5	105	102
Stambenu izgradnju	1.088.139	9,3	181.511	16,7	1.057.849	8,7	163.124	15,4	97	90
Obavljanje djelatnosti (obrtnici)	113.638	1,0	31.461	27,7	127.048	1,0	26.599	20,9	112	85
UKUPNO 2.	5.705.681	49,1	514.727	9,0	5.895.108	48,6	497.900	8,4	103	97
UKUPNO (1. +2.)	11.610.744	100,0	1.501.933	12,9	12.127.524	100,0	1.451.300	12,0	104	97

Najveće učešće u ukupnim kreditima, kod pravnih lica imaju sektori trgovine 19,4% i proizvodnje 14,4%, a kod stanovništva najveće učešće imaju krediti za opću potrošnju 38,8% i stambeni krediti 8,7%, što je na približno istom nivou kao i na kraju 2015. godine.

Već duži period negativan i jak uticaj ekonomske krize posebno je izražen u nekoliko ključnih sektora, što se vidi iz pokazatelja učešća nekvalitetnih kredita. Sektor građevinarstva, koji u ukupnim kreditima ima nisko učešće od svega 3,4%, i dalje ima visoko učešće nekvalitetnih kredita od 18,4%, sa trendom daljeg smanjenja: za devet mjeseci 2016. godine smanjeno je za visokih 8,3 procentna poena (u 2015. godini smanjeno je za 2,4 procentna poena). Takođe, kod sektora poljoprivrede, koji ima najmanje učešće od 1%, nekvalitetni krediti imaju visoko učešće od 15,6%, koje je smanjeno za 1,4 procentna poena u odnosu na kraj prethodne godine.

Ipak, fokus je na dva sektora s najvećim učešćem u ukupnim kreditima, a to su sektor trgovine (19,4%) i proizvodnje (14,4%). Nivo kredita plasiranih sektoru proizvodnje od 1,7 milijardi KM je povećan za 5% ili 81 milion KM, dok su nekvalitetni krediti za devet mjeseci 2016. godine smanjeni za 5% ili 18 miliona KM, odnosno na 334 miliona KM, što je uticalo na pad učešća sa 21,2% na 19,2% (u 2015. godini pad je iznosio 7% ili 25 miliona KM, a učešće je smanjeno za 2,4 procentna poena, odnosno na 21,2%). S druge strane, kreditiranje sektora trgovine za devet mjeseci 2016. godine povećano je za 2% ili 54 miliona KM, odnosno na nivo od 2,4 milijarde KM. Nekvalitetni krediti kod ovog sektora smanjeni su za 2% ili 6 miliona KM, sa 30. 09. 2016. godine iznosili su 297 miliona KM, a učešće je smanjeno za 0,6 procentnih poena, odnosno na 12,6 % (u 2015. godini ostvaren je pad od 13% ili 46 miliona KM, a učešće je smanjeno sa 15,4% na 13,2%), što je znatno bolji pokazatelj nego kod sektora proizvodnje.

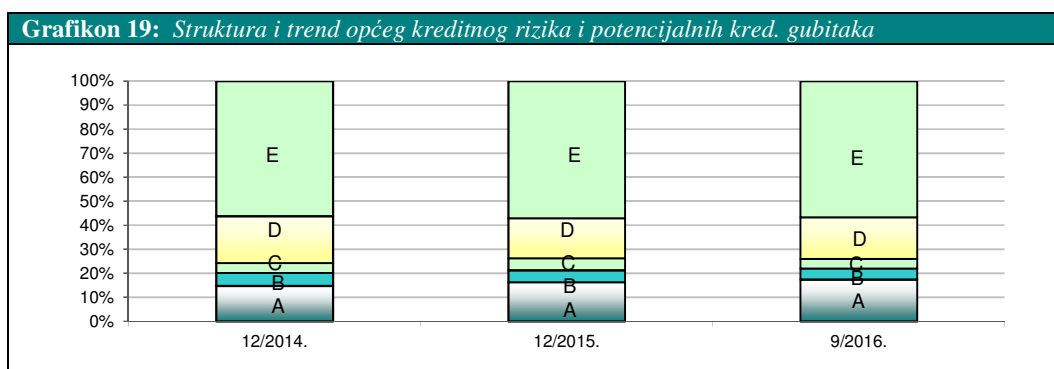
Kod stanovništva dominiraju krediti za opću potrošnju, koji imaju i najveće učešće od 38,8% u ukupnim kreditima. Za devet mjeseci 2016. godine zabilježen je rast ovih kredita od 5% ili 206 miliona KM, ali najveći relativni rast su imali obrtnici od 12% ili 13 miliona KM, dok su stambeni krediti smanjeni za 3% ili 30 miliona KM. Najlošiji pokazatelj učešća nekvalitetnih kredita od 20,9% (na kraju 2015. godine 27,7%) imaju krediti plasirani obrtnicima, s niskim učešćem od 1% u ukupnim kreditima.

²⁴ Uključeni sljedeći sektori: saobraćaj, skladištenje i komunikacije (TRC); finansijsko posredovanje (FIN); poslovanje nekretninama, iznajmljivanje i poslovne usluge (RER); javna uprava i odbrana, obavezno socijalno osiguranje (GOV) i ostalo.

Relativno visoko učešće nekvalitetnih kredita od 15,4% imaju stambeni krediti (na kraju 2015. godine 16,7%), dok krediti za opću potrošnju imaju najniže učešće nekvalitetnih kredita od 6,5% (na kraju 2015. godine 6,7%).

Nivo općeg kreditnog rizika i procijenjenih potencijalnih kreditnih gubitaka po kategorijama klasifikacije, utvrđenih u skladu sa kriterijima i metodologiji propisanoj u odlukama FBA, njihov trend i struktura na nivou bankarskog sektora dati su u sljedećoj tabeli i grafikonu.

Tabela 24: Struktura i trend općeg kreditnog rizika i potencijalnih kreditnih gubitaka									
Kategorija klasifikacije	IZNOS (u 000 KM) I STRUKTURA (u %)							INDEKS	
	31.12.2014.		31.12.2015.		30.09.2016.		8 (4/2)	9 (6/4)	
1	2	3	4	5	6	7			
A	229.895	14,8	246.321	16,3	261.607	17,4	107	106	
B	83.031	5,4	76.023	5,0	68.619	4,6	92	90	
C	64.168	4,1	75.796	5,0	59.703	4,0	118	79	
D	301.942	19,5	252.682	16,7	261.041	17,3	84	103	
E	872.039	56,2	856.701	57,0	852.578	56,7	98	99	
UKUPNO	1.551.075	100,0	1.507.523	100,0	1.503.548	100,0	97	100	

Analizirajući nivo obračunatih RKG ukupno i po kategorijama klasifikacije, u odnosu na kraj 2015. godine, rezerve za opći kreditni rizik (za kategoriju A) i potencijalne kreditne gubitke su na istom nivou od 1,5 milijardi KM. Rezerve za opći kreditni rizik su veće za 6% ili 15 miliona KM, a rezerve za potencijalne kreditne gubitke su manje za 1% ili 19 miliona KM u odnosu na kraj 2015. godine. Rezerve za B kategoriju su manje za 10% ili sedam miliona KM i iznose 67 miliona KM, a rezerve za nekvalitetnu aktivu su smanjene za 1% ili 12 miliona KM, odnosno na nivo od 1,2 milijarde KM, najviše po osnovu smanjenja rezervi za C kategoriju za 21% ili 16 miliona KM i rezervi za E kategoriju za 1% ili četiri miliona KM.

Jedan od najvažnijih pokazatelja kvaliteta aktive je odnos potencijalnih kreditnih gubitaka (PKG) i rizične aktive sa vanbilansom, iznosi 8% i manji je za 0,5 procentnih poena u odnosu na kraj 2015. godine.

Sa 30. 09. 2016. godine banke su prosječno za B kategoriju imale obračunate rezerve po stopi od 8%, za C kategoriju 25%, D kategoriju 60% i E 100% (na kraju 2015. godine: B 8%, C 25%, D 59% i E 100%).²⁵

²⁵ Prema Odluci o minimalnim standardima za upravljanjem kreditnim rizikom i klasifikaciju aktive banaka, banke su dužne da obračunavaju rezerve za kreditne gubitke po kategorijama klasifikacije u sljedećim procentima: A-2%, B 5-15%, C 16-40%, D 41-60% i E 100%.

U skladu sa MRS/MSFI banke su obavezne umanjena vrijednosti imovine knjižiti kroz troškove formirajući ispravke vrijednosti za bilansne stavke i rezerviranja za rizične vanbilansne stavke (ranije troškovi RKG).

Pregled ukupnih stavki aktive (bilans i vanbilans) i stavki u statusu neizmirenja obaveza (default), kao i pripadajuće ispravke vrijednosti i rezerviranja (utvrđenih u skladu sa internim metodologijama banaka čiji je minimum elemenata propisan regulativom FBA) dati su u sljedećoj tabeli.

Tabela 25: Procjena i vrednovanje rizičnih stavki po MRS-u 39 i MRS-u 37					
Opis	IZNOS (u 000 KM) I UČEŠĆE (u %)				INDEKS
	31.12.2015.		30.09.2016.		
	Iznos	Učešće	Iznos	Učešće	
1	2	3	4	5	6 (4/2)
1. RIZIČNA AKTIVA (a+b)	14.850.813	100,0%	15.475.203	100,0%	104
a) Stavke u statusu neizmirenja obaveza (default)	1.681.006	11,3%	1.628.181	10,5%	97
a.1. bilansne stavke u defaultu	1.662.958		1.609.847		97
a.2. vanbilansne stavke u defaultu	18.048		18.334		102
b) Stavke u statusu izmirenja obaveza (performing assets)	13.169.807	88,7%	13.847.022	89,5%	105
1.1 UKUPNE ISPRAVKE VRIJEDNOSTI RIZIČNE AKTIVE (a+b)	1.269.548	100,0%	1.269.910	100,0%	100
a) Ispravke vrijednosti za default	1.117.269	88,0%	1.102.302	86,8%	97
a.1. Ispravke vrijednosti bilansnih stavki u defaultu	1.110.757		1.091.803		98
a.2. Rezerve za vanbilans u defaultu	6.512		10.499		161
b) Ispravke vrijednosti za performing assets (IBNR ²⁶)	152.279	12,0%	167.608	13,2%	110
2. UKUPNI KREDITI (a+b)	11.610.744	100,0%	12.127.524		104
a) Krediti u defaultu (non-performing loans)	1.605.754	13,8%	1.552.735	12,8%	97
b) Krediti u statusu izmirenja obaveza (performing loans)	10.004.990	86,2%	10.574.789	87,2%	106
2.1. ISPRAVKA VRIJEDNOSTI KREDITA (a+b)	1.181.736	100,0%	1.173.181	100,0%	99
a) Ispravka vrijednosti kredita u defaultu	1.061.476	89,8%	1.042.818	88,9%	98
b) Ispravka vrijednosti performing kredita (IBNR kredita)	120.260	10,2%	130.363	11,1%	108
Pokrivenost stavki u statusu neizmirenja obaveza (default)	66,5%		67,7%		
Pokrivenost stavki u statusu izmirenja obaveza (performing assets)	1,2%		1,2%		
Pokrivenost rizične aktive ukupnim isprawkama vrijednosti	8,5%		8,2%		

Kreditni u statusu neizmirenja obaveza (default) u tri kvartala 2016. godine su smanjeni za 3% ili 53 miliona KM (u 2015. godini smanjeni za 7% ili 115 miliona KM), s napomenom da su nekvalitetni krediti smanjeni za 3% ili 51 milion KM. Učešće kredita u defaultu u ukupnim kreditima je smanjeno za jedan procentni poen i iznosi 12,8%, a nekvalitetnih kredita 12%. Učešće svih stavki u defaultu u ukupnoj rizičnoj aktivi je smanjeno za 0,8 procentnih poena i iznosi 10,5%.

Pokrivenost stavki u defaultu isprawkama vrijednosti je povećana i iznosi 67,7% (na kraju 2015. godine 66,5%) zbog većeg nominalnog pada defaulta (53 miliona KM), u odnosu na pad ispravki vrijednosti za default (15 miliona KM). Pokrivenost nekvalitetne aktive rezervama za kreditne gubitke je neznatno povećana i iznosi 76,5% (na kraju 2015. godine: 74,8%).

Pokrivenost stavki u statusu izmirenja obaveza (performing assets) je na istom nivou i iznosi 1,2%, dok je pokrivenost rizične aktive ukupnim isprawkama vrijednosti blago smanjena i iznosi 8,2% (na kraju 2015. godine 8,5%). Pokazatelj pokrivenosti rizične aktive ukupnim obračunatim regulatornim rezervama za kreditne gubitke (rezervama za opći kreditni rizik i posebnim rezervama za kreditne gubitke) je smanjen sa 10,2% na 9,7%.

²⁶ IBNR (identified but not reported)-latentni gubici.

U cilju ublažavanja negativnih efekata elementarne nepogode, FBA je 30. 06. 2014. godine donijela Odluku o privremenim mjerama za tretman kreditnih obaveza klijenata banaka koji su pogođeni elementarnim nepogodama²⁷.

Postupajući po navedenoj Odluci, banke u Federaciji BiH su u drugoj polovini 2014. godine, odobrile moratorij na kreditne obaveze u iznosu od 34 miliona KM. Sa 30. 09. 2016. godine stanje navedenih kredita iznosi šest miliona KM, od čega se na pravna lica odnosi četiri miliona KM, a na fizička lica dva miliona KM.

Takođe, u skladu s navedenom Odlukom, banke su u drugoj polovini 2014. godine odobrile restrukturiranje kreditnih obaveza u ukupnom iznosu od 39 miliona KM. Sa 30. 09. 2016. godine stanje restrukturiranih kredita iznosi 37 miliona KM, od čega se na pravna lica odnosi 36 miliona KM, a na fizička lica jedan milion KM. Restrukturirani krediti obuhvataju i kredite sa moratorijem nakon isteka moratorija.

Kreditni odobreni u skladu s navedenom Odlukom u odnosu na ukupne kredite sa 30. 09. 2016. godine imaju veoma nisko učešće: moratorij 0,05% i restrukturiranje 0,30%.

Zbog trenda rasta nenaplativih potraživanja, odnosno kašnjenja klijenata u plaćanju dospjelih kreditnih obaveza došlo je do aktiviranja jamstava kod jednog broja kredita u kašnjenju, koji su imali ovakvu vrstu osiguranja. FBA je od 31. 12. 2009. godine propisala izvještaj o otplati kredita na teret jemaca, s ciljem prikupljanja, praćenja i analize podataka o kreditima koje otplaćuju jemci. Prema izvještajima banaka u F BiH sa 30. 09. 2016. godine, od ukupnog broja kreditnih partija koji iznosi 1.152.990, 1.078 kreditnih partija su otplaćivali jemci (1.243 jemaca). Učešće iznosa kredita i broja kreditnih partija koje otplaćuju jemci u odnosu na podatke za ukupan sistem je nizak i iznosi svega 0,23% i 0,1%.

Analiza kvaliteta aktive, odnosno kreditnog portfolija pojedinačnih banaka, kao i on site kontrole u samim bankama, ukazuju da je kreditni rizik dominantni rizik kod najvećeg broja banaka, a zabrinjava činjenica da jedan broj banaka ima neadekvatne prakse upravljanja, odnosno ocjene, mjerenja, praćenja i kontrole kreditnog rizika i klasifikaciju aktive, što se u on site kontrolama utvrdilo kroz značajne iznose nedostajućih rezervi za kreditne gubitke, koje su zatim banke formirale po nalogu FBA. Takođe, analizirajući kvalitet aktive u bankama grupiranim prema vlasničkoj strukturi, evidentno je da su pokazatelji kod banaka u većinskom vlasništvu rezidenata (pet „domaćih“ privatnih banaka) lošiji nego kod banaka u većinskom stranom vlasništvu (10 banaka).

Učešće nekvalitetnih kredita kod banaka u većinskom stranom vlasništvu iznosi 11% (12/15: 11,7%), a kod „domaćih banaka“ 26% (12/15: 30,4%), što je posljedica neadekvatnih i slabih sistema upravljanja kreditnim rizikom, posebno u ključnoj fazi kod odobravanja kredita, kao i nerazvijene risk funkcije. Značajne slabosti i neefikasne prakse utvrđene su i u fazi preventivnog djelovanja kroz rano prepoznavanje problema u servisiranju (otplati) kredita, kao i u radu s nekvalitetnom aktivom u cilju njenog smanjenja putem naplate ili kvalitetnog restrukturiranja.

Učešće nekvalitetnih kredita kod banaka u većinskom stranom vlasništvu iznosi 11% (12/15: 11,7%), a kod „domaćih banaka“ 27% (12/15: 30,4%), što je posljedica neadekvatnih i slabih sistema upravljanja kreditnim rizikom, posebno u ključnoj fazi kod odobravanja kredita, kao i nerazvijene risk funkcije. Značajne slabosti i neefikasne prakse utvrđene su i u fazi preventivnog djelovanja kroz rano prepoznavanje problema u servisiranju (otplati) kredita, kao i u radu s nekvalitetnom aktivom u cilju njenog smanjenja putem naplate ili kvalitetnog restrukturiranja.

²⁷ „Službene novine F BiH“, br.55/14.

FBA je bankama, kod kojih je kontrolom ocijenjen slab kvalitet aktive i slabe prakse upravljanja kreditnim rizikom i/ili koje imaju negativne trendove, odnosno pad kvaliteta aktive, naložila korektivne mjere u smislu izrade operativnog programa upravljanja nekvalitetnom aktivom, koji mora sadržavati plan aktivnosti na poboljšanje postojećih praksi upravljanja kreditnim rizikom, odnosno kvaliteta aktive, smanjenje postojećih koncentracija, te rješavanje problema nekvalitetne aktive i sprječavanje njenog daljeg pogoršanja, kao i jačanje risk funkcije, odnosno njenog značaja i kvaliteta rada. Izvršavanje naloga FBA se kontinuirano nadzire kroz pojačan postkontrolni postupak na osnovu izvještaja i ostale dokumentacije dostavljene od strane banaka, kao i provjere istog u ciljanim on site kontrolama. Nadzor ovog segmenta poslovanja je pojačan zbog evidentnih negativnih trendova, što značajno utiče i na pogoršanje profitabilnosti banaka i slabljenje kapitalne osnove kod nekih banaka, zbog čega banke moraju pravovremeno poduzeti aktivnosti na pribavljanju kapitala iz eksternih izvora.

Transakcije s povezanim licima

U svom poslovanju banke su izložene raznim vrstama rizika, od kojih poseban značaj ima rizik vezan za transakcije s licima povezanim sa bankom.

FBA je, u skladu sa Bazelskim standardima, uspostavila određene opreznosne principe i zahtjeve vezane za transakcije s licima povezanim s bankom, što je regulirano Odlukom o minimalnim standardima za poslovanje banaka s licima povezanim s bankom, u kojoj su propisani uslovi i način poslovanja banaka s povezanim licima. Na osnovu te Odluke i Zakona o bankama Nadzorni odbor banke, a na prijedlog direktora, dužan je da donese posebne politike banke za poslovanje s povezanim licima i da prati njihovu primjenu.

Odlukama FBA propisan je i poseban set izvještaja koji obuhvaćaju transakcije s jednim dijelom povezanih lica, i to kredite i potencijalne i preuzete vanbilansne obaveze (garancije, akreditivi, preuzete kreditne obaveze) kao najčešći i najrizičniji vid transakcija između banaka i povezanih lica.

Set propisanih izvještaja uključuje podatke o kreditima datim sljedećim kategorijama povezanih lica:

- dioničarima banke s više od 5% glasačkih prava,
- članovima Nadzornog odbora i uprave banke i
- supsidijarnim licima i drugim preduzećima povezanim s bankom.

-000 KM-

Tabela 26: Transakcije s povezanim licima					
Opis	DATI KREDITI ²⁸			INDEKS	
	31.12.2014.	31.12.2015.	30.09.2016.	3/2	4/3
1	2	3	4	5	6
Dioničarima sa više od 5% glasačkih prava, subs. i drugim povezanim pred.	160.135	89.014	115.257	56	129
Članovima Nadzornog odbora i Odbora za reviziju	409	446	627	109	141
Upravi banke	1.994	3.023	2.864	152	95
UKUPNO	162.538	92.483	118.748	57	128
Potencijalne i preuzete vanbil. obaveze	21.826	9.326	11.343	43	122

U posmatranom periodu kreditne izloženosti prema osobama povezanim s bankom su povećane za 28%, a potencijalne obaveze za 22%, zbog povećanja izloženosti kod dvije banke. Iz prezentiranih podataka može se zaključiti da se i dalje radi o malom iznosu kreditno-garancijskih poslova s povezanim licima i da je nivo rizika na nivou sistema nizak. Međutim, evidentno je da je ovaj rizik značajno viši u bankama koje imaju disperziju u vlasničkoj strukturi, odnosno u „domaćim bankama“ u vlasništvu rezidenata. FBA posebnu pažnju (u on site kontrolama) usmjerava na poslovanje banaka s povezanim licima, naročito ocjeni sistema identifikacije i monitoringa izloženosti riziku poslovanja s povezanim

²⁸ Pored kredita, uključena i ostala potraživanja, deponovana sredstva i plasmani dioničarima (finansijskim institucijama) sa više od 5% glasačkih prava.

licima. Kontrolori FBA na licu mjesta daju naloge za otklanjanje uočenih propusta u određenim rokovima i pokreću prekršajne postupke, a sastavni dio tih aktivnosti je i praćenje i nadzor provođenja datih naloga u postkontrolnom postupku. To se pozitivno odrazilo na ovaj segment poslovanja, jer je u bankama značajno poboljšana kvaliteta upravljanja ovim rizikom.

2.2. Profitabilnost

Prema podacima iz bilansa uspjeha, na nivou bankarskog sistema u Federaciji BiH, za devet mjeseci 2016. godine ostvaren je pozitivan finansijski rezultat - dobit u iznosu od 172 miliona KM, što je za 1% ili dva miliona KM manje u odnosu na isti period prošle godine, a za 47% ili 55 miliona KM više od ostvarene dobiti u 2015. godini²⁹. Pozitivan efekat na finansijski rezultat sistema prevashodno je imalo ostvarenje veće dobiti kod 13 banaka koje su pozitivno poslovale i u istom periodu prošle godine (efekat 32 miliona KM). S druge strane, negativan efekat od 34 miliona KM je najvećim dijelom (32 miliona KM) rezultat ostvarenja znatno većeg gubitka kod jedne banke, te ostvarene manje dobiti kod jedne banke (za cca dva miliona KM). Posmatrano u odnosu na isti period prošle godine, broj banaka je smanjen za jednu banku zbog pripajanja, čiji je finansijski rezultat završetkom procesa statusne promjene (sa 31. 07. 2016. godine) kapitaliziran.

Najveći uticaj na poboljšanje profitabilnosti većine banaka i dalje je prvenstveno rezultat primjenjenog novog metodološkog pristupa (implementacija MRS 37/39 od 31. 12. 2011. godine), što posljedično ima uticaj na manji nivo troškova ispravki vrijednosti. Smanjenje kamatnog prihoda se i dalje kompenzira znatno većim smanjenjem kamatnih rashoda, što rezultira rastom neto kamatnog prihoda, a što je, uz i dalje dobru operativnu profitabilnost (rast operativnih prihoda po osnovu naknada i efikasno upravljanje operativnim rashodima), uticalo na ostvarenje veće dobiti u odnosu na isti period prošle godine kod većine banaka.

Pozitivan finansijski rezultat od 211 miliona KM ostvarilo je 14 banaka i isti je veći za 16% ili 30 miliona KM u odnosu na isti period prošle godine. Istovremeno, gubitak u poslovanju u iznosu od cca 38 miliona KM iskazan je kod dvije banke.

Detaljniji podaci dati su u sljedećoj tabeli.

-000 KM-

Tabela 27: Ostvareni finansijski rezultat: dobit/gubitak						
Opis	30.09.2014.		30.09.2015.		30.09.2016.	
	Iznos	Broj banaka	Iznos	Broj banaka	Iznos	Broj banaka
1	2	3	4	5	6	7
Gubitak	-29.423	2	-7.088	2	-38.439	2
Dobit	153.395	15	180.998	15	210.821	14
Ukupno	123.972	17	173.910	17	172.382	16

Kao i u ostalim segmentima, i u ovom su prisutne koncentracije: od ukupno ostvarene dobiti (211 miliona KM) 64% ili 135 miliona KM se odnosi na dvije najveće banke u sistemu, čiji je udio aktive u bankarskom sektoru 47%, dok se ukupan gubitak od 38 miliona KM, najvećim dijelom odnosi na jednu banku (99%). Analitički podaci pokazuju da ukupno 14 banaka ima bolji finansijski rezultat (za 32 miliona KM), dok dvije banke imaju lošiji rezultat (za 34 miliona KM).

Na osnovu analitičkih podataka, kao i pokazatelja za ocjenu kvaliteta profitabilnosti (visina ostvarenog finansijskog rezultata-dobit/gubitak i koeficijentata koji se koriste za ocjenu profitabilnosti, produktivnosti i efikasnosti poslovanja, te drugih parametara vezanih za ocjenu uspješnosti poslovanja),

²⁹ Nakon završene revizije finansijskih izvještaja za 2015. godinu, na nivou bankarskog sistema ostvaren je u 2015. godini finansijski rezultat-dobit (nakon poreza) od 117 miliona KM.

evidentno je da je ukupna profitabilnost sistema zbog visokog gubitka kod jedne banke blago pogoršana, dok je kod većine banaka poboljšana, posebno kod većih banaka, koje su ostvarile veću dobit nego u istom periodu prošle godine, što je prvenstveno rezultat primijenjenog novog metodološkog pristupa, a kod najvećih banaka i povećanja prihoda iz osnova naknada za izvršene usluge. Međutim, cijeliti profitabilnost samo kroz nivo ostvarenog finansijskog rezultata nije adekvatno, jer treba uzeti u obzir i druge bitne faktore koji utiču na održivost i kvalitet zarade, odnosno profita. Tu je svakako najvažnije istaći kreditni rizik i negativne trendove u kvalitetu aktive u posljednjih nekoliko godina, kroz rast loših i nenaplativih plasmana, s napomenom da je od druge polovine 2015. godine prisutan trend smanjenja nekvalitetnih kredita (i po MRS-u i po regulatornoj definiciji NPL-a), prvenstveno kao rezultat značajnog iznosa trajnog otpisa, a što nije u korelaciji sa smanjenjem troškova ispravki vrijednosti (nakon implementacije MRS-a 39 i 37), što je najvažniji faktor koji je uticao na poboljšanje finansijskog rezultata u većini banaka u zadnje četiri godine. Iako je pokrivenost kredita u statusu neizmirenja ispravkama vrijednosti (po MRS-u 39) na nivou sistema povećana od druge polovine 2015. godine (30. 06. 2015. godine iznosila je 61,5%, a 30. 09. 2016. godine 67,2%), navedeno upućuje na zaključak i sumnju da su ispravke vrijednosti kod jednog broja banaka podcijenjene i nisu na adekvatnom nivou.

Na nivou sistema ostvaren je ukupan prihod u iznosu od 711 miliona KM, što je povećanje u odnosu na isti period prošle godine od 5% ili 32 miliona KM, većim dijelom kao rezultat rasta operativnih prihoda. Ukupni neamatni rashodi iznose 538 miliona KM, sa stopom rasta od 7% ili 33 miliona KM u odnosu na isti period prošle godine, što se negativno odrazilo na ukupan finansijski rezultat sektora.

I pored rasta prosječnih kamatonosnih kredita (kod većine banaka) za 3,8%, kao i činjenice da je rast loših kredita zaustavljen (uglavnom po osnovu otpisa), smanjenje prosječne kamatne stope na kredite, kao rezultat pada aktivnih kamatnih stopa, imalo je za posljedicu blagi pad kamatnih prihoda. Iako je jedan broj banaka zabilježio povećanje kamatnih prihoda u odnosu na isti period prošle godine, kao rezultat intenziviranja kreditnih aktivnosti, znatno niži kamatni prihodi kod dvije velike banke, najvećim dijelom uticali su na smanjenje na nivou sistema. Kamatni prihodi iznose 563 miliona KM, što je u odnosu na prošlu godinu pad od 2% ili devet miliona KM, sa smanjenjem učešća u strukturi ukupnog prihoda sa 84,3% na 79,3%. Najveće učešće imaju prihodi od kamata po kreditima koji su na nivou od 503 miliona KM i zabilježili su pad od 2% ili 13 miliona KM i učešća u ukupnom prihodu sa 75,9% na 70,7%, a što je djelimično amortizirano rastom ostalih prihoda od kamata, najvećim dijelom po osnovu ulaganja u vrijednosne papire.

Već duži period prisutan trend pada kamatnih rashoda nastavljen je i u 2016. godini. Kamatni rashodi su u odnosu na isti period prethodne godine imali znatno veću stopu pada (-16%) u odnosu na stopu smanjenja kamatnih prihoda (-2%), a nominalno kamatni rashodi smanjeni su za 24 miliona KM, a kamatni prihodi za devet miliona KM. Kamatni rashodi iznose 126 miliona KM, a njihovo učešće u strukturi ukupnog prihoda smanjeno je sa 22% na 17,7%. U strukturi kamatnih rashoda treba istaći da su kamatni rashodi po depozitima u iznosu od 109 miliona KM, i pored rasta prosječnih kamatonosnih depozita za 6%, smanjeni za 17% ili 22 miliona KM, što je rezultat strukture depozitne osnove, odnosno većeg učešća depozita koji nose nižu kamatnu stopu, te politike kamatnih stopa banaka i kontinuiranog smanjenja kamatnih stopa na depozite, što je u konačnici rezultiralo smanjenjem prosječnih kamatnih stopa na depozite za uporedni period sa 1,88% na 1,48%. Kamatni rashodi po uzetim kreditima i ostalim pozajmicama, te subordinisanim dugovima, u odnosu na isti period prošle godine smanjeni su 18% ili tri miliona KM, sa smanjenjem učešća u ukupnom prihodu sa 2,6% na 2%, što je u korelaciji s kontinuiranim smanjenjem ovog izvora finansiranja banaka.

Kao rezultat znatno većeg pada kamatnih rashoda (-16%) od pada kamatnih prihoda (-2%), neto kamatni prihod povećan je za 3% ili 15 miliona KM i iznosi 438 miliona KM, sa smanjenim učešćem u strukturi ukupnog prihoda sa 62,3% na 61,6%.

Operativni prihodi iznose 273 miliona KM i u odnosu na isti period prethodne godine veći su za 7% ili 17 miliona KM, a njihovo učešće u strukturi ukupnog prihoda povećano je na 38,4% (+0,7 procentnih poena). U okviru operativnih prihoda najveće učešće imaju naknade za izvršene usluge koje bilježe rast od 11% ili 18 miliona KM. Može se zaključiti da banke smanjenje kamatnih prihoda kompenziraju kontinuiranim rastom naknada za izvršene usluge.

Ukupni nekamatni rashodi iznose 538 miliona KM i u odnosu na isti period prethodne godine povećani su za 7% ili 33 miliona KM, što je, i pored smanjenja poslovnih i direktnih troškova (isključivo troškova ispravki vrijednosti), rezultat povećanih operativnih rashoda. Njihovo učešće u strukturi ukupnog prihoda povećano je sa 74,4% na 75,8%. Troškovi ispravke vrijednosti iznose 64 miliona KM i u odnosu na isti period prethodne godine manji su za 18% ili 14 miliona KM (na što je najveći uticaj imalo značajno smanjenje kod jedne velike banke za 10 miliona KM), što se pozitivno odrazilo na smanjenje njihovog učešća u strukturi ukupnog prihoda sa 11,5% na 9,1%.

S druge strane, operativni rashodi s iznosom od 402 miliona KM i učešćem od 56,5% u ukupnom prihodu, bilježe rast od 11% ili 38 miliona KM, uglavnom po osnovu rasta ostalih operativnih troškova koji su povećani za 52% ili 38 miliona KM (što je najvećim dijelom posljedica rasta kod jedne banke od 33 miliona KM). Troškovi plata i doprinosa, kao najveća stavka operativnih rashoda, blago su smanjeni za 0,8% i iznose 180 miliona KM ili 25,4% ukupnog prihoda, dok su troškovi fiksne aktive povećani 2%, iznose 109 miliona KM, što je učešće u ukupnom prihodu od 15,4%. Banke su u periodu nakon izbijanja krize poduzele brojne mjere na racionalizaciji troškova poslovanja, prije svega na smanjenju operativnih rashoda, što je jednim dijelom ublažilo negativan uticaj pada kamatnih prihoda zbog smanjenog obima kreditnih aktivnosti i pada kvaliteta kreditnog portfolija.

Trend i struktura ukupnih prihoda i rashoda daje se u sljedećim tabelama i grafikonima.

- u 000 KM-

Tabela 28: Struktura ukupnih prihoda

Struktura ukupnih prihoda	30.09.2014.		30.09.2015.		30.09.2016.		INDEKS	
	Iznos	%	Iznos	%	Iznos	%	8 (4/2)	9 (6/4)
1	2	3	4	5	6	7	8 (4/2)	9 (6/4)
I Prihodi od kamata i slični prihodi								
Kamatonosni rač. depozita kod depoz.inst.	3.069	0,4	1.065	0,1	1.354	0,2	35	127
Kreditni i poslovi lizinga	519.657	63,5	515.294	62,2	502.582	60,1	99	98
Ostali prihodi od kamata	55.066	6,7	55.964	6,8	59.423	7,1	102	106
UKUPNO	577.792	70,6	572.323	69,1	563.359	67,4	99	98
II Operativni prihodi								
Naknade za izvršene usluge	176.261	21,6	187.459	22,6	206.479	24,7	106	110
Prihodi iz posl. sa devizama	33.836	4,1	36.716	4,4	38.580	4,6	109	105
Ostali operativni prihodi	30.465	3,7	31.674	3,9	27.848	3,3	104	88
UKUPNO	240.562	29,4	255.849	30,9	272.907	32,6	106	107
UKUPNI PRIHODI (I + II)	818.354	100,0	828.172	100,0	836.266	100,0	101	101

Grafikon 20: Struktura ukupnih prihoda

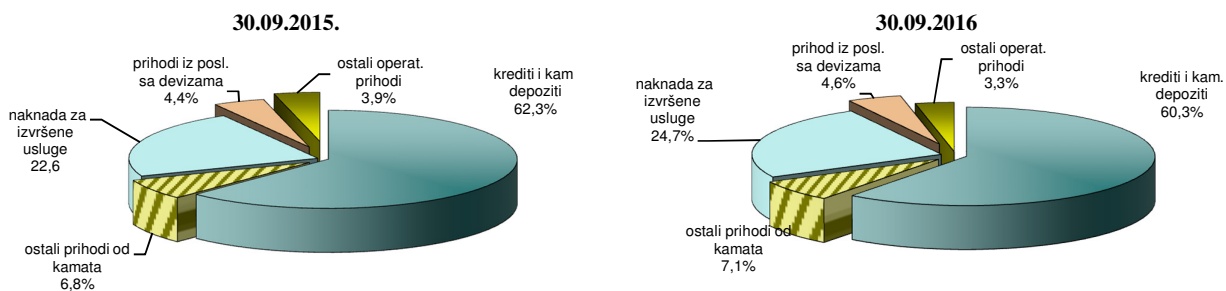
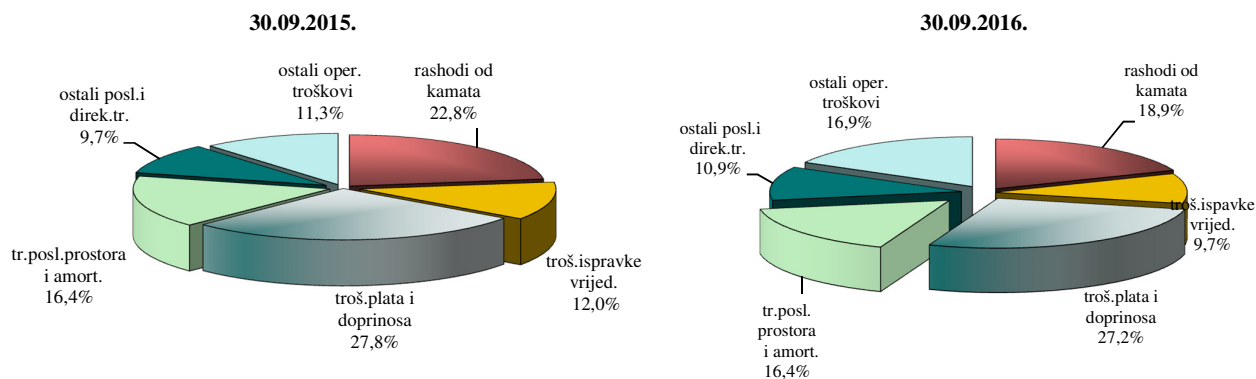

Tabela 29: Struktura ukupnih rashoda

Struktura ukupnih rashoda	30.09.2014.		30.09.2015.		30.09.2016.		INDEKS	
	Iznos	%	Iznos	%	Iznos	%	8 (4/2)/	9 (6/4)
1	2	3	4	5	6	7		
I Rashodi od kamata i slični rashodi								
Depoziti	145.632	21,0	130.556	20,0	108.927	16,4	90	83
Obaveze po uzetim kredit. i ostalim pozajm.	14.694	2,1	11.401	1,7	8.854	1,3	78	78
Ostali rashodi od kamata	10.177	1,5	7.213	1,1	7.775	1,2	71	108
UKUPNO	170.503	24,6	149.170	22,8	125.556	18,9	87	84
II Ukupni nekamatni rashodi								
Troškovi ispravke vrijed. rizične akt. rezerviranja za poten.ob i ostala vrijed.uskladenje	104.641	15,0	78.303	12,0	64.455	9,7	75	82
Troškovi plata i doprinosa	184.319	26,5	181.956	27,8	180.480	27,2	99	99
Troškovi posl.prostora i amortizacija	108.389	15,6	107.437	16,4	109.094	16,4	99	102
Ostali poslovni i direktni troškovi	58.772	8,5	63.570	9,7	72.274	10,9	108	114
Ostali operativni troškovi	67.758	9,8	73.788	11,3	112.025	16,9	109	152
UKUPNO	523.879	75,4	505.054	77,2	538.328	81,1	96	107
UKUPNI RASHODI (I + II)	694.382	100,0	654.224	100,0	663.884	100,0	94	101

Grafikon 21: Struktura ukupnih rashoda

U sljedećoj tabeli dati su najznačajniji koeficijenti za ocjenu profitabilnosti, produktivnosti i efikasnosti banaka.

- u %-

Tabela 30: Koeficijenti profitabilnost, produktivnosti i efikasnosti po periodima

KOEFICIJENTI	30.09.2014.	30.09.2015.	30.09.2016.
Dobit na prosječnu aktivu	0,8	1,1	1,0
Dobit na prosječni ukupni kapital	5,2	6,9	6,4
Dobit na prosječni dionički kapital	10,1	13,8	14,8
Neto prihod od kamata/ prosječna aktiva	2,6	2,6	2,5
Operativni prihodi/ prosječna aktiva	1,5	1,6	1,6
Ukupan prihod/ prosječna aktiva	4,2	4,2	4,1
Poslovni i direktni rashodi ³⁰ /prosječna aktiva	1,1	0,9	0,8
Operativni rashodi/ prosječna aktiva	2,3	2,2	2,3
Ukupni nekamatni rashodi/ prosječna aktiva	3,4	3,1	3,1

Analizom osnovnih parametara za ocjenu kvaliteta profitabilnosti, može se zaključiti da su neznatno promijenjeni, osim poboljšanja pokazatelja ROAE (zarada na prosječni dionički kapital) sa 13,8% na 14,8%, zbog smanjenja prosječnog dioničkog kapitala (najvećim dijelom zbog značajnog pokrića gubitka kod jedne banke). ROAA (zarada na prosječnu aktivu) iznosi 1,0%, a pokazatelj produktivnosti

³⁰ U rashode su uključeni troškovi ispravke vrijednosti.

banaka, mjeren odnosom ukupnog prihoda i prosječne aktive, iznosi 4,1%. Smanjenje troškova ispravki vrijednosti rezultiralo je neznatnim poboljšanjem koeficijenta poslovni i direktni rashodi u odnosu na prosječnu aktivu (sa 0,9% na 0,8%).

U pogoršanim uslovima poslovanja banaka i zbog posljedica ekonomske i finansijske krize na bankarski sektor u F BiH, profitabilnost banaka će i u narednom periodu najviše biti pod uticajem i zavisice od dva ključna faktora: a) dalje kretanje i trend u kvalitetu aktive, odnosno nivo kreditnih gubitaka i kreditnog rizika i b) efikasnost upravljanja i kontrola operativnih prihoda i troškova. S druge strane, za povećanje profitabilnosti banaka, nužno je zadržati pozitivan trend kreditnog rasta, uz primjenu i striktno poštivanje opreznih kreditnih standarda kod odobravanja kredita. Također, dobit banaka, odnosno finansijski rezultat biće u velikoj mjeri pod utjecajem cjenovnog i kamatnog rizika, kako na strani izvora i kretanja cijena izvora finansiranja banaka, tako i mogućnosti ostvarivanja kamatne marže koja će biti dovoljna da pokrije sve nekamatne rashode i na kraju, osigura i zadovoljavajuću dobit na uloženi kapital za vlasnike banaka. Stoga je ključni faktor efikasnosti i profitabilnosti svake banke kvalitet menadžmenta i poslovna politika koju vodi, kao i kvalitet i efikasnost uspostavljenih sistema upravljanja rizicima, jer se time najdirektnije utiče na njene performanse.

2.3. Ponderisane nominalne i efektivne kamatne stope

U cilju veće transparentnosti i lakše usporedivosti uvjeta banaka za odobravanje kredita i primanje depozita i zaštite klijenata kroz uvođenje transparentnog prikaza troškova kredita odnosno prihoda depozita, a u skladu s međunarodnim standardima, kriterijima i praksama u drugim zemljama, FBA je od 01. 07. 2007. godine propisala jedinstven način obračuna i iskazivanja efektivne kamatne stope³¹ za sve banke sa sjedištem u Federaciji BiH i njihove organizacione dijelove koji posluju na teritoriji F BiH, kao i na organizacione dijelove banaka iz Republike Srpske koji posluju u Federaciji BiH. Efektivna kamatna stopa predstavlja stvarnu cijenu kredita, odnosno prihoda na depozit, izraženu kao procenat na godišnjem nivou.

Efektivnom kamatnom stopom se smatra dekurzivna kamatna stopa koja se obračunava na godišnjem nivou, i to primjenom složenog kamatnog računa, na način da se diskontovana novčana primanja izjednačavaju sa diskontovanim novčanim izdacima odobrenih kredita, odnosno primljenih depozita.

Banke su obavezne mjesečno izvještavati FBA o ponderisanim nominalnim i efektivnim kamatnim stopama na kredite i depozite odobrene odnosno primljene u izvještajnom mjesecu, u skladu s propisanom metodologijom³².

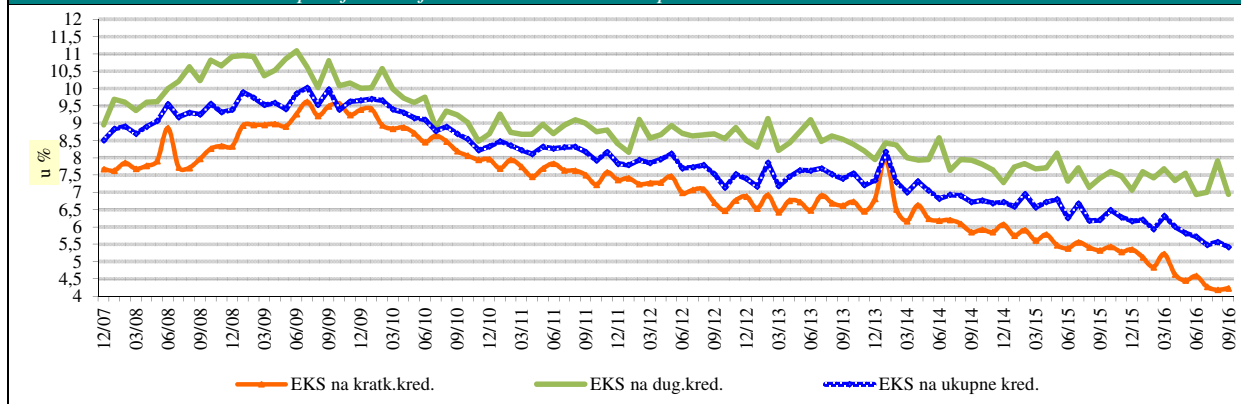
U sljedećoj tabeli daje se pregled ponderisanih nominalnih i efektivnih kamatnih stopa (dalje: NKS i EKS) na kredite na nivou bankarskog sistema i za dva najznačajnija sektora (privreda i stanovništvo) za decembar 2014. godine, jun, septembar i decembar 2015. godine, te juni i septembar 2016. godine.

³¹ Odluka o jedinstvenom načinu obračuna i iskazivanja efektivne kamatne stope na kredite i depozite ("Službene novine F BiH", br. 48/12-prečišćeni tekst i 23/14).

³² Uputstvo za primjenu Odluke o jedinstvenom načinu obračuna i iskazivanja efektivne kamatne stope na kredite i depozite i Uputstvo za izračunavanje ponderisane nominalne i efektivne kamatne stope.

Tabela 31: Ponderisane prosječne NKS i EKS na kredite

OPIS	12/2014.		6/2015.		9/2015.		12/2015.		6/2016.		9/2016.	
	NKS	EKS	NKS	EKS	NKS	EKS	NKS	EKS	NKS	EKS	NKS	EKS
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
1. Ponderisane kam. stope na kratkoročne kredite	5,58	6,07	5,01	5,35	4,94	5,33	4,89	5,35	4,15	4,58	3,89	4,23
1.1. Privredi	5,55	5,99	4,99	5,26	4,9	5,23	4,84	5,25	4,08	4,42	3,92	4,21
1.2. Stanovništvu	6,57	8,90	7,66	11,47	7,86	11,94	8,21	11,74	8,05	14,68	8,25	15,0
2. Ponderisane kam. stope na dugoročne kredite	6,00	7,28	6,49	7,24	6,51	7,4	6,18	7,06	5,93	6,93	5,88	6,94
2.1. Privredi	5,29	6,76	5,47	5,84	5,45	5,8	5,31	5,67	4,66	4,97	4,93	5,31
2.2. Stanovništvu	7,50	8,60	7,35	8,44	7,32	8,65	7,1	8,55	7,15	8,82	7,02	8,78
3. Ukupno ponderisane kam. stope na kredite	5,80	6,72	5,69	6,21	5,6	6,2	5,51	6,17	5,01	5,72	4,76	5,42
3.1. Privredi	5,43	6,32	5,13	5,43	5,02	5,36	4,99	5,38	4,26	4,59	4,18	4,48
3.2. Stanovništvu	7,44	8,62	7,36	8,53	7,34	8,75	7,13	8,64	7,17	8,98	7,05	8,96

Grafikon 22: Ponderisane prosječne mjesečne EKS na kredite po ročnosti

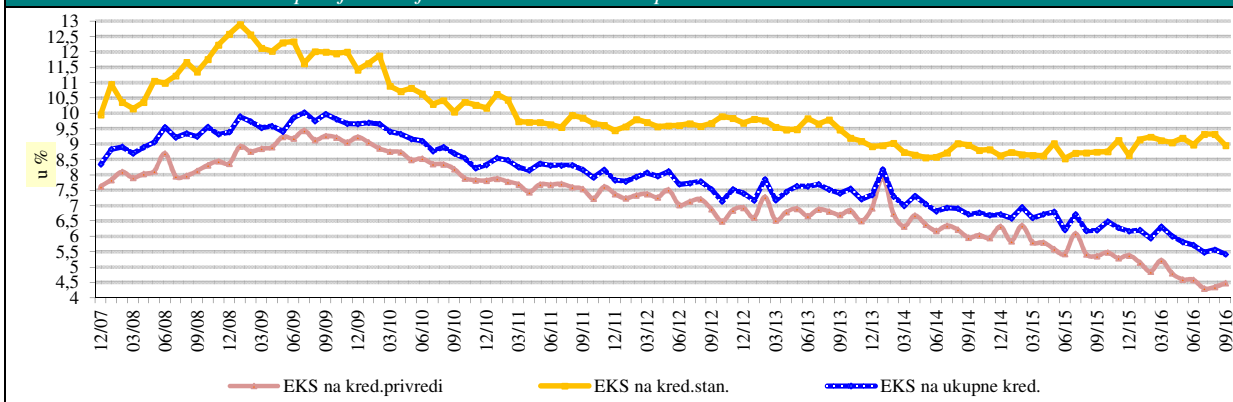
Kod analize trenda kamatnih stopa relevantno je pratiti kretanje ponderisane EKS, a razlika u odnosu na ponderisanu NKS je rezultat naknada i provizija koji se plaćaju banci za odobreni kredit i koji ulaze u obračun cijene kredita. Zato EKS predstavlja stvarnu cijenu kredita.

U tri kvartala 2016. godine ponderisana EKS na kredite bilježi oscilacije unutar 0,9 procentnih poena, sa najvišom stopom zabilježenom u martu od 6,32%, a najnižom u septembru od 5,42%. Ponderisane kamatne stope na kratkoročne kredite bilježe oscilacije unutar 1,12 procentnih poena, a na dugoročne kredite se kreću unutar raspona od 0,98 procentnih poena.

Ponderisana EKS na kratkoročne kredite u septembru 2016. godine iznosila je 4,23%, što je za 1,12 procentnih poena niže u odnosu na decembar 2015. godine, dok je ponderisana EKS na dugoročne kredite iznosila 6,94%, što je za 0,12 procentnih poena niže u odnosu na decembar 2015. godine.

Kamatne stope na kredite plasirane u dva najvažnija sektora: privredi i stanovništvu³³, u posmatranom periodu 2016. godine su se kretale u suprotnom smjeru. Kamatne stope privredi su zabilježile trend daljnjeg blagog smanjenja, dok su ponderisane EKS stanovništvu generalno bile na nešto višem nivou u odnosu na prethodnu godinu, što je prezentirano u sljedećem grafikonu.

³³ Po metodologiji razvrstavanja u sektore, obrtnici se uključuju u sektor stanovništva.

Grafikon 23: Ponderisane prosječne mjesečne EKS na kredite privredi i stanovništvu

Ponderisana EKS na kredite odobrene privredi je i dalje znatno niža od EKS na kredite odobrene stanovništvu i u septembru 2016. godine je iznosila 4,48% (12/2015: 5,38%). Kod dugoročnih kredita privrede zabilježeno je smanjenje EKS sa 5,67% na 5,31%, dok su EKS na kratkoročne kredite imale smanjenje od 1,04 procentna poena (sa 5,25% na 4,21%).

EKS na kredite plasirane stanovništvu u septembru 2016. godine iznosila je 8,96%, što je bilo za 0,32 procentna poena više u odnosu na nivo iz decembra 2015. godine. EKS na kratkoročne kredite plasirane ovom sektoru je, sa nivoa iz decembra 2015. godine od 11,74% povećana na 15,0%, s napomenom da se, na mjesečnom nivou, ovako visok nivo efektivne kamatne stope bilježi od marta 2016. godine, dok je u januaru i februaru 2016. godine EKS bila ispod 11%. EKS na dugoročne kredite stanovništva bilježi blaži rast, te je u septembru 2016. godine iznosila 8,78% što je za 0,23 procentna poena više u odnosu na decembar 2015. godine.

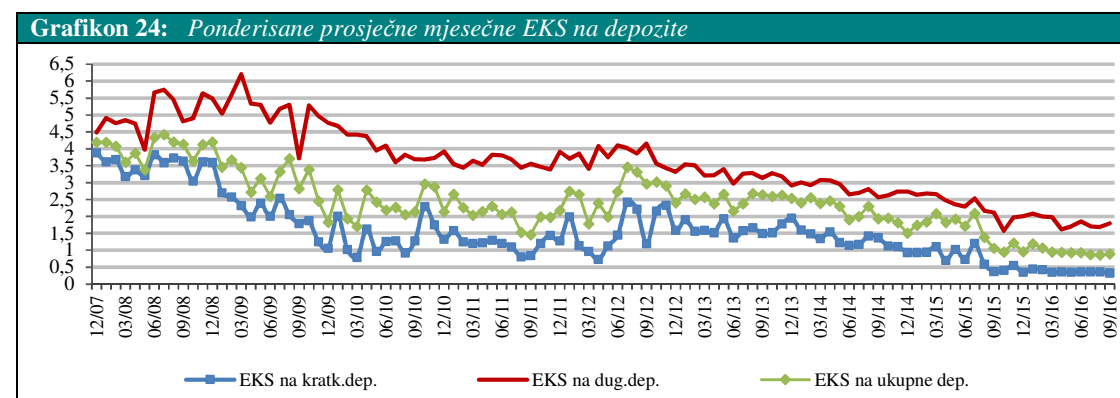
Posmatrano u periodu od zadnjih pet godina, evidentan je umjeren, ali kontinuiran pad ponderisanih prosječnih EKS na kredite izračunate na godišnjem nivou, primarno kod privrede, dok je kod stanovništva kontinuiran pad iz ranijih godina u 2015. godini zaustavljen, nakon čega je zabilježen blagi rast u tri kvartala 2016. godine (iako su nominalne kamatne stope na kredite stanovništvu u blagom padu, EKS raste zbog povećanih naknada i drugih povezanih troškova kredita), a što se vidi u sljedećoj tabeli.

Tabela 32: Ponderisane prosječne NKS i EKS na kredite na godišnjem nivou i za tri kvartala 2016.

OPIS	2012.		2013.		2014.		2015.		Tri kvartala 2016.	
	NKS	EKS	NKS	EKS	NKS	EKS	NKS	EKS	NKS	EKS
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
1. Ponderisane kam. stope na kratkoročne kredite	6,45	7,01	6,17	6,66	5,72	6,25	5,10	5,50	4,14	4,58
1.1. Privredi	6,43	6,94	6,22	6,66	5,70	6,17	5,07	5,42	4,10	4,45
1.2. Stanovništvu	8,41	11,52	8,09	11,08	7,98	11,39	7,84	11,37	7,89	13,61
2. Ponderisane kam. stope na dugoročne kredite	7,78	8,70	7,66	8,48	6,98	7,80	6,60	7,57	6,23	7,33
2.1. Privredi	6,86	7,51	6,65	7,12	6,19	6,81	5,63	6,20	4,98	5,29
2.2. Stanovništvu	8,44	9,57	8,35	9,40	7,66	8,66	7,36	8,65	7,25	8,99
3. Ukupno ponderisane kam. stope na kredite	6,99	7,70	6,82	7,46	6,32	6,98	5,81	6,48	5,07	5,81
3.1. Privredi	6,52	7,07	6,33	6,78	5,84	6,35	5,23	5,64	4,33	4,68
3.2. Stanovništvu	8,44	9,68	8,33	9,48	7,68	8,77	7,37	8,74	7,28	9,14

Ponderisane NKS i EKS na oročene depozite, izračunate na osnovu mjesečnih izvještaja, za bankarski sektor prikazane su u sljedećoj tabeli.

Tabela 33: Ponderisane prosječne NKS i EKS na depozite													
OPIS	12/2014.		06/2015.		09/2015.		12/2015.		06/2016.		09/2016.		
	NKS	EKS	NKS	EKS	NKS	EKS	NKS	EKS	NKS	EKS	NKS	EKS	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	
1. Ponderisane kam. stope na kratkoročne depozite	0,92	0,93	0,72	0,73	0,37	0,37	0,34	0,35	0,36	0,36	0,33	0,33	
1.1. do tri mjeseca	0,42	0,42	0,27	0,27	0,13	0,13	0,21	0,21	0,25	0,25	0,28	0,28	
1.2. do jedne godine	1,94	1,97	1,26	1,28	1,04	1,06	1,18	1,25	0,72	0,76	0,66	0,67	
2. Ponderisane kam. stope na dugoročne depozite	2,67	2,74	2,25	2,29	2,12	2,12	1,92	2,01	1,81	1,85	1,79	1,80	
2.1. do tri godine	2,40	2,48	2,21	2,26	1,82	1,83	1,67	1,68	1,65	1,70	1,43	1,44	
2.2. preko tri godine	3,41	3,43	2,33	2,33	2,88	2,89	2,46	2,72	2,23	2,21	2,51	2,52	
3. Ukupno ponderisane kam. stope na depozite	1,47	1,50	1,69	1,72	1,05	1,06	0,92	0,96	0,90	0,92	0,89	0,89	

Za razliku od kredita, kod kojih uticaj na stvarnu cijenu imaju troškovi povezani s odobravanjem i servisiranjem kredita (pod uslovom da su poznati kod odobravanja), kod depozita gotovo da nema razlike između nominalne i efektivne kamatne stope.

U odnosu na decembar 2015. godine, ponderisane EKS na kratkoročne, dugoročne i ukupne oročene depozite bilježe samo neznatne promjene, odnosno, nastavljen je trend njihovog vrlo blagog smanjenja. Ponderisana EKS na ukupne oročene depozite iznosi 0,89%, što je za 0,07 procentnih poena niže u odnosu na decembar 2015. godine.

Ponderisana EKS na kratkoročne depozite je u septembru 2016. godine iznosila 0,33%, što je bilo neznatno manje od nivoa iz decembra 2015. godine. Najviša je zabilježena u januaru 2016. godine kada je iznosila 0,44%. Ponderisana EKS na dugoročne depozite bilježi oscilacije unutar 0,46 procentnih poena i iznosi 1,80% (decembar 2015. godine 2,01%).

Ako se analizira kretanje kamatnih stopa na kratkoročne depozite po periodima ročnosti, EKS na depozite oročene do tri mjeseca bilježi blagi rast od 0,07 procentnih poena i iznosi 0,28%. S druge strane, kamatna stopa na depozite oročene do jedne godine bilježi nešto veći pad i iznosi 0,67% (12/2015: 1,25%).

Ponderisana EKS na dugoročne depozite oročene do tri godine iznosi 1,44%, što predstavlja smanjenje od 0,24 procentna poena u odnosu na nivo iz decembra 2015. godine. EKS na depozite oročene preko tri godine u septembru 2016. godine iznosi 2,52% što je smanjenje od 0,2 procentna poena posmatrano u odnosu na decembar 2015. godine kada je ista iznosila 2,72%.

Prosječna EKS na depozite stanovništva je niža za 0,17 procentnih poena u odnosu na decembar 2015. godine i iznosi 1,57%. Kod privrede, prosječna EKS u septembru 2016. godine je iznosila 1,60% (decembar 2015. godine 1,81%).

Ukoliko se analizira kretanje ponderisanih prosječnih kamatnih stopa na depozite na godišnjem nivou, u zadnjih pet godina evidentan je kontinuiran pad kamatnih stopa na dugoročne depozite, dok su kamatne stope na kratkoročne depozite, uz prisutne oscilacije, takođe na najnižem nivou u posljednjih pet godina, a što se može vidjeti u tabeli u nastavku.

Tabela 34: Ponderisane prosječne NKS i EKS na depozite na godišnjem nivou i za tri kvartala 2016.

OPIS	2012.		2013.		2014.		2015.		Tri kvartala 2016.	
	NKS	EKS	NKS	EKS	NKS	EKS	NKS	EKS	NKS	EKS
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
1. Ponderisane kam. stope na kratkoročne depozite	1,45	1,47	1,65	1,67	1,20	1,23	0,60	0,61	0,36	0,37
1.1. do tri mjeseca	0,86	0,88	1,47	1,47	0,79	0,80	0,27	0,28	0,28	0,28
1.2. do jedne godine	2,55	2,57	1,85	1,87	1,72	1,76	1,25	1,28	0,71	0,73
2. Ponderisane kam. stope na dugoročne depozite	3,78	3,81	3,20	3,23	2,79	2,82	2,20	2,23	1,80	1,82
2.1. do tri godine	3,69	3,71	2,97	3,00	2,61	2,64	2,08	2,10	1,60	1,63
2.2. preko tri godine	4,44	4,50	4,15	4,18	3,32	3,34	2,48	2,52	2,36	2,37
3. Ukupno ponderisane kam. stope na depozite	2,61	2,64	2,51	2,53	2,04	2,07	1,41	1,43	0,94	0,95

Ponderisane kamatne stope na kredite koji se odnose na ugovoreno prekoračenje po računima i na depozite po viđenju, izračunate na osnovu mjesečnih izvještaja, daju se u sljedećoj tabeli.

Tabela 35: Ponderisane prosječne NKS i EKS kredite-prekoračenja po računima i na depozite po viđenju

OPIS	12/2014.		6/2015.		9/2015		12/2015.		6/2015.		9/2015.	
	NKS	EKS	NKS	EKS	NKS	EKS	NKS	EKS	NKS	EKS	NKS	EKS
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
1. Ponderisane kam. stope na kredite-prekoračenja po računima	8,05	8,22	7,91	8,08	7,96	8,16	7,81	8,01	7,26	7,45	7,16	7,35
2. Ponderisane kam. stope na depozite po viđenju	0,13	0,13	0,11	0,11	0,09	0,09	0,09	0,09	0,08	0,08	0,07	0,07

Ponderisana EKS na ukupne kredite po prekoračenjima računa za bankarski sektor u septembru 2016. godine iznosila je 7,35% (smanjenje za 0,66 procentnih poena u odnosu na decembar 2015. godine), a na depozite po viđenju 0,07%, što je neznatno manje od nivoa iz decembra 2015. godine. Na ove stavke pasive EKS je u pravilu jednaka nominalnoj kamatnoj stopi.

2.4. Likvidnost

Upravljanje rizikom likvidnosti je, uz upravljanje kreditnim rizikom, jedan od najvažnijih i najsloženijih segmenata bankarskog poslovanja. Održavanje likvidnosti u tržišnoj ekonomiji je permanentna obaveza banke i osnovna pretpostavka za njenu održivost na finansijskom tržištu, te jedan od ključnih preduvjeta za uspostavljanje i očuvanje povjerenja u bankarski sistem u svakoj zemlji, njegovu stabilnost i sigurnost.

Do izbijanja globalne finansijske i ekonomske krize, u normalnim uvjetima poslovanja banaka i stabilnom okruženju, rizik likvidnosti je za banke imao sekundaran značaj, odnosno kreditni rizik je bio u prvom planu i uspostavljeni sistemi upravljanja, odnosno identificiranja, mjerenja i kontrole ovog rizika bili su pod kontinuiranim nadzorom u cilju njihovog unaprjeđenja i poboljšanja.

Kada je došlo do poremećaja na finansijskim tržištima zbog uticaja globalne krize, rizik likvidnosti je naglo dobio na značaju i upravljanje ovim rizikom postalo je ključni faktor za nesmetano poslovanje, blagovremeno izvršavanje dospjelih obaveza i očuvanje dugoročne pozicije banke, u smislu njene solventnosti i kapitalne osnove. Pored toga treba istaći i da je međuzavisnost svih rizika kojima banka jeste ili može da bude izložena u svom poslovanju također došla do izražaja sa izbijanjem krize.

U posljednjem kvartalu 2008. godine, nakon širenja globalne krize i njenog negativnog uticaja na finansijski i ekonomski sistem u BiH, došlo je do porasta rizika likvidnosti u bankama u F BiH. Iako je došlo do povlačenja dijela štednih depozita i narušavanja povjerenja u banke, ocijenjeno je da nijednog trenutka likvidnost bankarskog sistema nije bila ugrožena, jer su banke u F BiH, zbog regulatornih zahtjeva i propisanih limita, koji se temelje na konzervativnom pristupu, imale značajna likvidna sredstva i dobru poziciju likvidnosti.

I narednih godina bankarski sektor u F BiH zadržao je dobre performanse u segmentu likvidnosnog rizika, osnovni pokazatelji likvidnosti, zahvaljujući najvećim dijelom smanjenoj kreditnoj aktivnosti, su poboljšani, a najveće promjene dešavale su se u ročnoj strukturi izvora, prije svega depozita, zbog kontinuiranog smanjenja izloženosti prema matičnim grupacijama, čiji su depoziti kod nekoliko banaka u većinskom stranom vlasništvu bili osnovni izvor finansiranja za agresivni kreditni rast ostvaren u godinama do izbijanja krize. Takođe, prisutan je kontinuirani trend smanjenja obaveza prema stranim finansijskim institucijama-kreditorima, što je takođe dio procesa razduživanja i strateške orijentacije banaka na domaće depozite, kao osnovni izvor finansiranja kreditnog rasta.

Likvidnost bankarskog sistema u Federaciji BiH i dalje se ocjenjuje dobrom, sa zadovoljavajućim učešćem likvidnih sredstava u ukupnoj aktivi, te dobrom ročnom usklađenošću finansijske aktive i obaveza. Ipak, zbog još uvijek prisutnog uticaja i djelovanja ekonomske krize, ocjena je da rizik likvidnosti i dalje treba biti pod pojačanim nadzorom. Takođe, treba imati u vidu činjenicu da je uticaj krize na realni sektor još uvijek izražen, čije se negativne posljedice reflektiraju na ukupno privredno i ekonomsko okruženje u kojem banke u BiH posluju, što rezultira kašnjenjem dužnika u otplati dospjelih kreditnih obaveza i rastom nenaplativih potraživanja, odnosno do smanjenja priliva likvidnih sredstava u bankama i konverzije kreditnog rizika u rizik likvidnosti. U tom smislu, jedan od najvažnijih uticaja na poziciju likvidnosti banaka u narednom periodu će imati sposobnost banaka da adekvatno upravljaju svojom aktivom, što podrazumijeva obezbjeđenje aktive koja ima dobre performanse i čiji kvalitet osigurava da se bankarski krediti zajedno sa kamatama vraćaju u skladu s rokovima dospeljeća.

Odlukom o minimalnim standardima za upravljanje rizikom likvidnosti propisani su minimalni standardi koje je banka dužna da osigura i održava u procesu upravljanja ovim rizikom, odnosno minimalni standardi za kreiranje i provođenje politike likvidnosti koja osigurava sposobnost banke da potpuno i bez odlaganja izvršava svoje obaveze na dan dospeljeća.

Navedeni propis predstavlja okvir za upravljanje rizikom likvidnosti i sadrži kvalitativne i kvantitativne odredbe i zahtjeve prema bankama. Propisani su limiti koje banke trebaju ispunjavati vezano za prosječni dekadni minimum i dnevni minimum novčanih sredstava u odnosu na kratkoročne izvore, kao i minimalni limiti ročne usklađenosti dospeljeća instrumenata finansijske aktive i obaveza do 180 dana.

U strukturi izvora finansiranja banaka u Federaciji BiH na dan 30. 09. 2016. godine najveće učešće od 76,4% i dalje imaju depoziti, zatim slijede uzeti krediti (uključujući subordinisane dugove³⁴) s učešćem od 5,4%. Uzeti krediti su sa dužim periodima ročnosti i predstavljaju kvalitetan izvor za dugoročne plasmane, te poboljšavaju ročnu usklađenost stavki aktive i obaveza, iako je već duže vrijeme prisutan trend njihovog smanjenja.

³⁴ Subordinisani dugovi: uzeti krediti i stavke trajnog karaktera.

S druge strane, ročna struktura depozita je znatno nepovoljnija³⁵, sa prisutnim promjenama u smjeru trenda u posljednjih nekoliko godina. Nakon poboljšanja i rasta učešća dugoročnih depozita u periodu 2011.-2013. godina, u 2014. godini dolazi do stagnacije, dok je u 2015. godini zabilježeno blago pogoršanje, koje je nastavljeno i u 2016. godini.

- u 000 KM-

Tabela 36: Ročna struktura depozita po ugovorenom dospijeću								
DEPOZITI	31.12.2014.		31.12.2015.		30.09.2016.		INDEKS	
	Iznos	Učešće %	Iznos	Učešće %	Iznos	Učešće %	8(4/2)	9(6/4)
1	2	3	4	5	6	7		
Štednja i dep. po viđenju	5.771.888	47,6	6.645.840	50,8	7.280.623	53,5	115	110
Do 3 mjeseca	279.332	2,3	266.464	2,0	171.408	1,3	95	64
Do 1 godine	701.041	5,8	679.876	5,2	632.412	4,6	97	93
1. Ukupno kratkoročni	6.752.261	55,7	7.592.180	58,0	8.084.443	59,4	112	106
Do 3 godine	3.437.563	28,3	3.502.798	26,7	3.449.015	25,3	102	98
Preko 3 godine	1.940.922	16,0	2.004.005	15,3	2.073.646	15,3	103	103
2. Ukupno dugoročni	5.378.485	44,3	5.506.803	42,0	5.522.661	40,6	102	100
UKUPNO (1 + 2)	12.130.746	100,0	13.098.983	100,0	13.607.104	100,0	108	104

Ukupni depoziti su u odnosu na kraj 2015. godine povećani za 4% ili 508 miliona KM, s promjenama u sektorskoj strukturi, što je najvećim dijelom rezultat rasta depozita svih sektora (nominalno najviše stanovništvo za 5% ili 349 miliona KM i privatna preduzeća za 7% ili 138 miliona KM), osim bankarskih institucija, koji i dalje imaju trend smanjenja (za 23% ili 176 miliona KM). Depoziti stanovništva, s učešćem od 57,4%, su najveći sektorski izvor finansiranja banaka u F BiH.

Ročna struktura depozita po ugovorenom dospijeću od 2012. godine ima kontinuirani trend blagog pogoršanja, u posmatranom periodu 2016. godine učešće kratkoročnih depozita je povećano sa 58,0% na 59,4%, a učešće dugoročnih depozita smanjeno sa 42,0% na 40,6%.

Promjene u ročnoj strukturi rezultat su rasta kratkoročnih depozita za 6% ili 492 miliona KM, kao posljedica rasta depozita stanovništva za 273 miliona KM, privatnih preduzeća za 153 miliona KM, vladinih institucija za 70 miliona KM, javnih preduzeća za 59 miliona KM, nebankarskih finansijskih institucija za 39 miliona KM, dok je kod bankarskih institucija zabilježen pad od 107 miliona KM. Dugoročni depoziti su blago povećani za 16 miliona KM, kao posljedica smanjenja depozita do tri godine za 1,5% ili 54 miliona KM, najviše sektora privatnih preduzeća i bankarskih finansijskih institucija, dok su depoziti preko tri godine povećani za 3,5% ili 70 miliona KM, najvećim dijelom po osnovu rasta depozita stanovništva, nebankarskih finansijskih organizacija i privatnih preduzeća. Treba istaći da je kod dugoročnih depozita dominantno učešće dva sektora, i to: stanovništva sa povećanjem učešća sa 68,4% na 69,6% i javnih preduzeća sa nepromijenjenim učešćem od 9%. U depozitima oročenim od jedne do tri godine najveće učešće od 72,6% (+1,0 procentni poen) imaju depoziti stanovništva, zatim depoziti javnih preduzeća 12,7% (+0,1 procentni poen). U periodu preko tri godine najveće učešće od 64,6% (+1,6 procentnih poena) imaju depoziti stanovništva, a depoziti bankarskih institucija, s već duže vrijeme prisutnim trendom smanjenja, koji je nešto usporeniji, imaju učešće od 13,0% (na kraju 2015. godine 15,9%).

Iako je ročna struktura depozita po ugovorenom dospijeću relativno dobra, za analizu rizika likvidnosti relevantnija je ročnost depozita po preostalom dospijeću, jer uključuje stanje depozita za period od izvještajnog datuma do datuma dospijeća, što je prezentirano u narednoj tabeli.

³⁵Prema preostalom dospijeću.

- u 000 KM-

Tabela 37: Ročna struktura depozita po preostalom dospijeću								
DEPOZITI	31.12.2014.		31.12.2015.		30.09.2016.		INDEKS	
	Iznos	Učešće %	Iznos	Učešće %	Iznos	Učešće %	8(4/2)	9(6/4)
1	2	3	4	5	6	7		
Štednja i dep. po viđenju (do 7 dana)	5.874.183	48,4	6.852.863	52,3	7.394.522	54,3	117	108
7- 90 dana	898.335	7,4	770.687	5,9	786.362	5,8	86	102
91 dan do jedne godine	2.054.981	17,0	2.080.342	15,9	2.015.390	14,8	101	97
1. Ukupno kratkoročni	8.827.499	72,8	9.703.892	74,1	10.196.274	74,9	110	105
Do 5 godina	3.150.040	26,0	3.190.290	24,3	3.211.663	23,6	101	101
Preko 5 godina	153.207	1,2	204.801	1,6	199.167	1,5	134	97
2. Ukupno dugoročni	3.303.247	27,2	3.395.091	25,9	3.410.830	25,1	103	100
UKUPNO (1 + 2)	12.130.746	100,0	13.098.983	100,0	13.607.104	100,0	108	104

Iz podataka se može zaključiti da je ročna struktura depozita po preostalom dospijeću znatno lošija zbog visokog učešća kratkoročnih depozita od 74,9%, sa prisutnim trendom blagog pogoršanja u 2016. godini. U odnosu na kraj 2015. godine, kratkoročni depoziti su imali rast od 5% ili 492 miliona KM, sa povećanjem učešća za 0,8 procentnih poena, dok je kod dugoročnih depozita prisutan trend stagnacije, uz smanjenje učešća u ukupnim depozitima sa 25,9% na 25,1%. Ako se analizira struktura dugoročnih depozita, vidljivo je da dominiraju depoziti s preostalom ročnošću do pet godina (94,2% dugoročnih depozita i 23,6% ukupnih depozita). Iako je smanjenje depozita sa preostalom ročnošću preko pet godina zaustavljeno u 2014. godini, kada je zabilježeno umjereno povećanje od 17% ili 23 miliona KM, uz prisutan porast u 2015. godini od 34% ili 52 miliona KM, u 2016. godini dolazi do smanjenja za 3% ili 5,6 miliona KM. Ako se usporede podaci o ročnosti depozita po ugovorenom i preostalom dospijeću, može se zaključiti da je od 5,5 milijardi KM dugoročno ugovoreni depozita, sa 30. 09. 2016. godine 2,1 milijarda KM, odnosno 38% dugoročno ugovoreni depozita, imalo preostalo dospijeće manje od jedne godine.

Polazeći od činjenice da postojeća ročna struktura depozita, kao najvećeg izvora finansiranja banaka u F BiH, kod većeg broja banaka postaje sve više limitirajući faktor kreditnog rasta, s obzirom da je najveća potreba banaka za plasiranjem dugoročnih kredita, te da se banke suočavaju s problemom kako osigurati kvalitetnije izvore u smislu ročnosti, posebno zbog činjenice da je značajno smanjen priliv finansijskih sredstava (zaduživanje) iz inostranstva, kako od matičnih grupacija, tako i od finansijskih institucija-kreditora, a domaći izvori su najvećim dijelom kratkoročnog karaktera, FBA je u junu 2014. godine izmijenila i dopunila postojeće propise o likvidnosti³⁶. Uz prethodno ispunjavanje propisanih uslova i saglasnost FBA, banke imaju mogućnost da određeni iznos (tzv. korektivni iznos) depozita stanovništva po viđenju koriste za kreditiranje sa dužim rokovima dospijeća. Sa 30. 09. 2016. godine pet banaka, nakon dobijene saglasnosti FBA, koriste korektivni iznos (383 miliona KM), s napomenom da je još jedna banka dobila saglasnost za korištenje korektivnog faktora u oktobru 2016. godine, a jedna banka, koja je aplicirala za korištenje korektivnog iznosa, je u procesu ocjene ispunjavanja uslova. Cilj izmjene propisa primarno je u funkciji podsticanja kreditnog rasta, prije svega kreditiranja realnog sektora, a već su evidentni pozitivni efekti.

Međutim, supervizorska zabrinutost je takođe prisutna zbog činjenice da banke, u nedostatku kvalitetnih dugoročnih izvora, u cilju osiguranja poštivanja zakonom propisanih ograničenja vezano za ročnu usklađenost, odobravaju kratkoročne kredite koji se obnavljaju, odnosno zatvaraju novim kratkoročnim plasmanima, što suštinski znači dugoročno kreditiranje iz kratkoročnih izvora. Na taj način se prikriva prava ročnost kredita i usklađenost s izvorima, što može predstavljati ozbiljan problem u narednom periodu i potencijalnu opasnost za likvidnosnu poziciju banke.

³⁶Odluka o izmjenama i dopunama Odluke o minimalnim standardima upravljanja rizikom likvidnosti banaka („Službene novine Federacije BiH“, br. 46 /14).

U funkciji planiranja potrebnog nivoa likvidnih resursa, banke trebaju planirati izvore i strukturu adekvatnog likvidnog potencijala, i u vezi s tim planirati i kreditnu politiku. Ročnost plasmana, odnosno kreditnog portfolija je determinisana upravo ročnošću izvora. S obzirom da je ročna transformacija sredstava kod banaka inherentno povezana sa funkcionalnim karakteristikama bankarskog poslovanja, banke kontinuirano kontrolišu i drže ročne debalanse između izvora i plasmana u okviru propisanih minimalnih limita.

-u 000 KM-

Tabela 38: Ročna struktura kredita

KREDITI	31.12.2014.		31.12.2015.		30.09.2016.		INDEKS	
	Iznos	Učešće %	Iznos	Učešće %	Iznos	Učešće %	8(4/2)	9(6/4)
1	2	3	4	5	6	7		
Dospjela potraživanja i plaćene vanbil.obaveze	1.210.806	10,8	1.186.501	10,2	1.181.703	9,7	98	100
Kratkoročni krediti	2.256.837	20,2	2.283.316	19,7	2.425.589	20,0	101	106
Dugoročni krediti	7.702.634	69,0	8.140.927	70,1	8.520.232	70,3	106	105
UKUPNO KREDITI	11.170.277	100,0	11.610.744	100,0	12.127.524	100,0	104	104

U tri kvartala 2016. godine dugoročni krediti su povećani za 5% ili 379 miliona KM, a iznosili su 8,5 milijardi KM, kratkoročni krediti su veći za 6% ili 142 miliona KM, iznosili su 2,4 milijarde KM, dok su dospjela potraživanja iznosila 1,2 milijarde KM, blago su niža za pet miliona KM, najviše kao rezultat trajnog otpisa u iznosu od 58 miliona KM, što je još jedan pokazatelj pogoršanja naplativosti dospjelih kreditnih potraživanja i problema koje dužnici banaka imaju u servisiranju svojih dugova zbog djelovanja ekonomske krize. U strukturi dospjelih potraživanja 64,5% se odnosi na privatna preduzeća, 33,3% na stanovništvo i 2,2% na ostale sektore.

Sektorska analiza po ročnosti za dva najznačajnija sektora pokazuje da su krediti plasirani stanovništvu 86% dugoročni, a od ukupno odobrenih kredita privatnim preduzećima na dugoročne se odnosi 53%.

U strukturi aktive krediti, kao najznačajnija kategorija, imaju i dalje najveće učešće od 68,1% što je za 0,4 procentna poena više u odnosu na kraj 2015. godine, a u tri kvartala 2016. godine imali su blagi rast od 4%. Novčana sredstva su niža za 1% ili 26 miliona KM, a njihovo učešće, u odnosu na kraj 2015. godine, je smanjeno sa 28,3% na 27,1%.

Pregled osnovnih pokazatelja likvidnosti je prikazan u sljedećoj tabeli.

- u % -

Tabela 39: Koeficijenti likvidnosti

Koeficijenti	31.12.2014.	31.12.2015.	30.09.2016.
1	2	3	4
Likvidna sredstva ³⁷ / ukupna aktiva	28,5	28,4	27,3
Likvidna sredstva / kratkoročne finans.obaveze	49,1	48,4	45,9
Kratkoročne finans.obaveze/ ukupne finans.obaveze	69,3	70,0	71,3
Kreditni / depoziti i uzeti krediti ³⁸	84,9	82,9	84,0
Kreditni / depoziti, uzeti krediti i subordinisani dugovi ³⁹	83,9	82,2	83,3

U posmatranom periodu 2016. godine pokazatelji su blago pogoršani, zbog smanjenja novčanih sredstava, većeg rasta kredita u odnosu na rast depozita i smanjenja uzetih kredita.

³⁷ Likvidna sredstva u užem smislu: gotovina i depoziti i druga finansijska sredstva sa preostalim rokom dospijea manjim od tri mjeseca, isključujući međubankarske depozite.

³⁸ Iskustveni standardi su: manji od 70%-veoma solidan, 71%-75%-zadovoljavajući, 76%-80%-na granici zadovoljavajućeg, 81%-85%-nedovoljan, preko 85%-kritičan.

³⁹ Prethodni koeficijent je proširen, u izvore su uključeni i subordinisani dugovi, što je realniji pokazatelj.

Pokazatelj krediti u odnosu na depozite i uzete kredite je u 2013. godini, nakon pogoršanja u 2012. godini, poboljšan (sa 88,1% na 86,4%), a isti trend je nastavljen i u 2014. i 2015. godini. Međutim, sa 30. 09. 2016. godine pokazatelj je pogoršan na 84,0% (+1,1 procentni poen), kao rezultat većeg rasta kredita od rasta depozita. Kod sedam banaka pokazatelj je viši od 85% (kritični nivo). S jedne strane, kod ovih banaka to je rezultat strukture pasive (relativno značajno učešće kapitala), a s druge strane, visokog učešća kredita u aktivi. FBA posebnu pažnju, u on site kontrolama, usmjerava na banke kod kojih su utvrđene slabosti u ovom poslovnom segmentu, te nalaže bankama da poduzmu mjere i aktivnosti u cilju poboljšanja nivoa likvidnosti, te praksi upravljanja izvorima sredstava, kako bi se osigurala zadovoljavajuća pozicija likvidnosti.

Banke su u 2016. godini redovno ispunjavale obavezu održavanja propisane obavezne rezerve kod Centralne banke BiH⁴⁰. Obavezna rezerva, kao značajan instrument monetarne politike, u BiH, u uslovima funkcioniranja valutnog odbora i finansijski nerazvijenog tržišta, jedini je instrument monetarne politike putem kojeg se ostvaruje monetarna kontrola, u smislu prevencije brzog rasta kredita i smanjenja multiplikacije, ali i povećanja likvidnosti banaka u uslovima uticaja krize i pojačanog odliva sredstava iz banaka, kao što se to desilo nakon 01. 10. 2008. godine u BiH. S druge strane, primjena regulative o deviznom riziku i održavanje valutne usklađenosti s propisanim limitima, utiče takođe značajno na iznos koji banke drže na računu rezervi kod Centralne banke BiH u domaćoj valuti, čime se osigurava visoka likvidnost banaka pojedinačno i bankarskog sektora.

Sve banke kontinuirano ispunjavaju i to znatno iznad propisanog minimuma, obavezu dekadnog prosjeka od 10% u odnosu na kratkoročne izvore sredstava i dnevnog minimuma od 5% prema istoj osnovici, što se vidi iz sljedećeg pregleda.

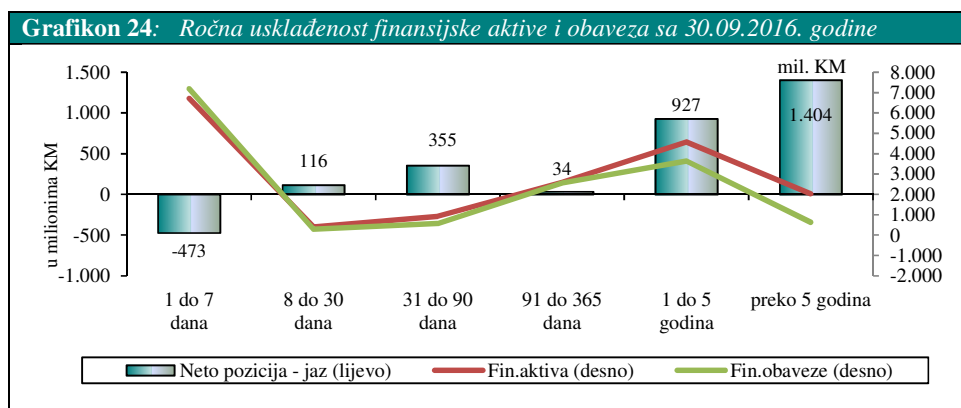
- u 000 KM-

Tabela 40: Pozicija likvidnosti - dekadni prosjek i dnevni minimum					
	31.12.2014.	31.12.2015.	30.09.2016.	INDEKS	
	Iznos	Iznos	Iznos		
1	2	3	4	5(3/2)	6(4/3)
1. Prosječno dnevno stanje novčanih sredstava	4.060.671	4.592.752	4.740.689	113	103
2. Najniže ukupno dnevno stanje novč.sredst.	3.797.970	4.310.524	4.546.157	114	105
3. Kratkoročni izvori sred.(osnovica za obračun)	6.351.607	7.358.839	8.170.200	116	111
4.Iznos obaveze:					
4.1. dekadni prosjek 10% od iznosa red.br. 3	635.161	735.884	817.020	116	111
4.2. dnevni minimum 5% od iznosa red.br.3	317.580	367.942	408.510	116	111
5.Ispunjenje obaveze : dekadni prosjek					
Višak = red.br.1 – red.br. 4.1.	3.425.510	3.856.868	3.923.669	113	102
6. Ispunjenje obaveze : dnevni minimum					
Višak = red.br.2 – red.br. 4.2.	3.480.390	3.942.582	4.137.647	113	105

Ukoliko se posmatra ročna usklađenost preostalih dospijeća ukupne finansijske aktive⁴¹ i obaveza, može se zaključiti da je usklađenost dobra, iako nešto lošija u odnosu na 31. 12. 2015. godine.

⁴⁰ U „Sl.glasniku BiH“, br. 30/16, objavljena Odluka o utvrđivanju i održavanju obaveznih rezervi i utvrđivanju naknade CB BiH bankama na iznos rezerve, s primjenom od 1. jula 2016. godine.

⁴¹ Finansijska aktiva iskazana je na neto osnovi (umanjena za ispravke vrijednosti).

Sa 30. 09. 2016. godine kratkoročna finansijska aktiva banaka u iznosu od 10,6 milijardi KM bila je veća za 32 miliona KM od kratkoročnih obaveza. U odnosu na kraj 2015. godine, kada je pozitivni jaz iznosio 234 miliona KM, to je smanjenje od 202 miliona KM ili 86,4%, koje je dovelo do pogoršanja koeficijenta pokrivenosti kratkoročnih obaveza sa 102,3% na 100,3%.

Kratkoročna finansijska aktiva je povećana za 3,1%, a kratkoročne finansijske obaveze za 5,2%. U okviru kratkoročne finansijske aktive najveće povećanje od 4,8% ili 205 miliona KM zabilježeno je kod neto kredita, kod aktive za trgovinu 10,5% ili 93 miliona KM, kod novčanih pozajmica datih drugim bankama 89,0% ili 56 miliona KM i 4,1% ili sedam miliona KM kod ostale finansijske aktive, dok je smanjenje od 0,5% ili 26 miliona KM zabilježeno kod novčanih sredstava i 14,8% ili 10 miliona KM kod vrijednosnih papira koji se drže do dospeljeća. Finansijska aktiva preostalog roka dospeljeća preko jedne godine je povećana za 4,9% ili 306 miliona KM, najviše kao posljedica povećanje kredita za 5,2% ili 321 milion KM.

Obaveze sa rokom dospeljeća do jedne godine (10,6 milijardi KM) su povećane (+ 5,2%), s promjenama u sljedećim stavkama: povećanje depozita za 5,1% ili 492 miliona KM i ostalih finansijskih obaveza za 16,0% ili 33 miliona KM, te obaveza po uzetim kreditima za 0,3% ili 0,5 miliona KM. Obaveze s rokom dospeljeća preko jedne godine (4,3 milijarde KM) bilježe blago smanjenje od 1,3% ili 56 miliona KM, najviše kao posljedica smanjenja obaveza po uzetim kreditima za 9,7% ili 72 miliona KM.

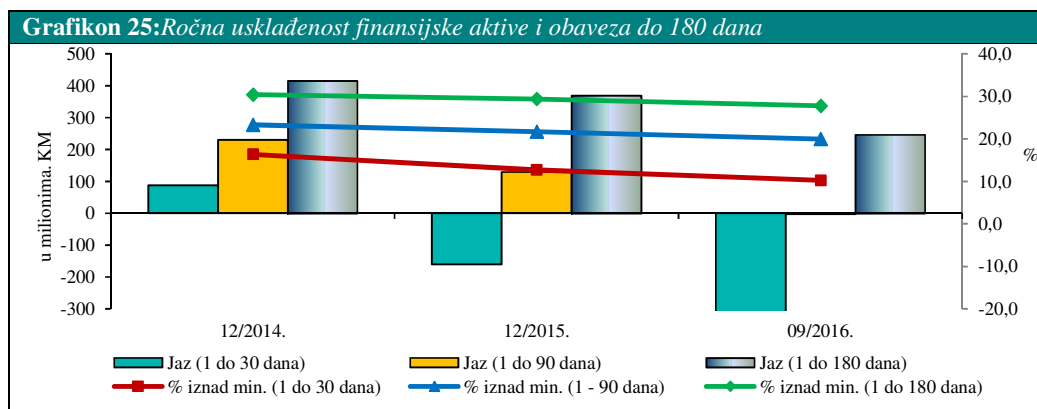
Pored navedenog propisanog minimalnog standarda, vrlo važan aspekt praćenja i analize pozicije likvidnosti je ročna usklađenost preostalih dospeljeća stavki finansijske aktive i obaveza prema vremenskoj skali, koja je propisanim minimalnim limitima kreirana na vremenski horizont od 180 dana⁴².

⁴² Odlukom o minimalnim standardima za upravljanje rizikom likvidnosti banaka propisani su procenti za ročnu usklađenost finansijske aktive i obaveza: najmanje 85% izvora sredstava s rokom dospeljeća do 30 dana mora biti angažirano u plasmane s rokom dospeljeća do 30 dana, najmanje 80% izvora sredstava s rokom dospeljeća do 90 dana u plasmane s rokom dospeljeća do 90 dana, i najmanje 75% izvora sredstava s rokom dospeljeća do 180 dana u plasmane s rokom dospeljeća do 180 dana.

- u 000 KM -

Tabela 41: Ročna usklađenost finansijske aktive i obaveza do 180 dana					
Opis	31.12.2014.	31.12.2015.	30.09.2016.	INDEKS	
	Iznos	Iznos	Iznos	5 (3/2)	6(4/3)
1	2	3	4	5 (3/2)	6(4/3)
I. 1-30 dana					
1. Iznos finansijske aktive	6.303.761	6.878.280	7.112.227	109	103
2. iznos finansijskih obaveza	6.215.782	7.037.944	7.469.684	113	106
3. Razlika (+ ili -) = 1-2	87.979	-159.664	-357.457	n/a	n/a
Obračun izvršenja propisane obaveze u %					
a) Ostvareno %= red.br.1 / red.br.2	101,4%	97,7%	95,2%		
b) Propisani minimum %	85,0%	85,0%	85,0%		
Više (+) ili manje (-) = a - b	16,4%	12,7%	10,2%		
II. 1-90 dana					
1. Iznos finansijske aktive	7.132.287	7.750.227	8.035.999	109	104
2. iznos finansijskih obaveza	6.901.893	7.621.496	8.038.524	110	105
3. Razlika (+ ili -) = 1-2	230.394	128.731	-2.525	56	n/a
Obračun izvršenja propisane obaveze u %					
a) Ostvareno %= red.br.1 / red.br.2	103,3%	101,7%	100,0%		
b) Propisani minimum %	80,0%	80,0%	80,0%		
Više (+) ili manje (-) = a - b	23,3%	21,7%	20,0%		
III. 1-180 dana					
1. Iznos finansijske aktive	8.062.506	8.735.123	9.013.934	108	103
2. iznos finansijskih obaveza	7.647.885	8.365.780	8.768.424	109	105
3. Razlika (+ ili -) = 1-2	414.621	369.343	245.510	89	66
Obračun izvršenja propisane obaveze u %					
a) Ostvareno %= red.br.1 / red.br.2	105,4%	104,4%	102,8%		
b) Propisani minimum %	75,0%	75,0%	75,0%		
Više (+) ili manje (-) = a - b	30,4%	29,4%	27,8%		

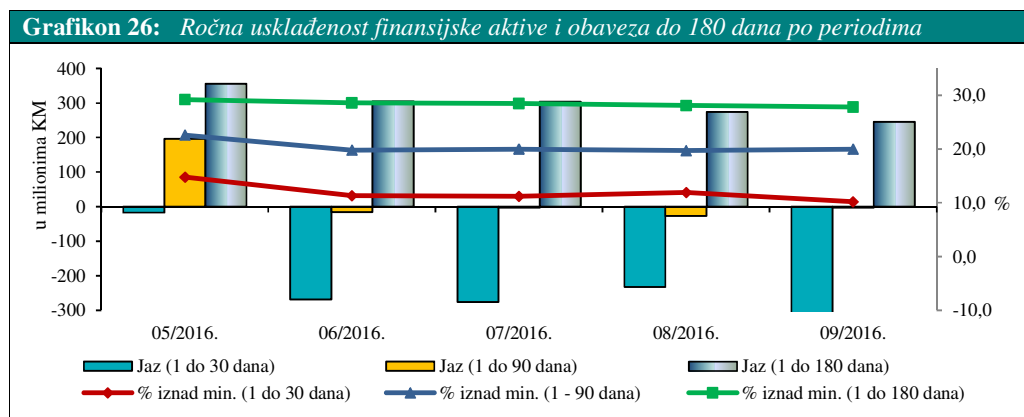
Iz prezentiranih podataka se zaključuje da su se banke na dan 30. 09. 2016. godine pridržavale propisanih ograničenja i ostvarile bolju ročnu usklađenost finansijske aktive i obaveza u odnosu na propisane limite.

Sa 30. 09. 2016. godine finansijska aktiva u prvom i drugom intervalu bila je manja od finansijskih obaveza, zbog većeg rasta finansijskih obaveza, prvenstveno depozita i ostalih finansijskih obaveza, od rasta finansijske aktive (rast neto kredita, aktive za trgovinu, pozajmica datih drugim bankama, vrijednosnih papira koji se drže do dospelja i ostale finansijske aktive). I pored rasta finansijskih obaveza, u trećem intervalu finansijska aktiva bila je veća od finansijskih obaveza, zbog rasta aktive, prvenstveno neto kredita, pozajmica datih drugim bankama i aktive za trgovinu.

Kao rezultat navedenog, ostvareni procenti ročne usklađenosti su u sva tri intervala nešto niži nego na kraju 2015. godine, ali i dalje su znatno iznad propisanog minimuma, i to u prvom intervalu za 10,2%, u drugom za 20,0% i u trećem intervalu za 27,8%.

U narednom grafikonu daje se trend ročne usklađenosti finansijske aktive i obaveza u periodu maj-septembar 2016. godine, po vremenskim intervalima i ostvarenim procentima usklađenosti u odnosu na zakonom propisane minimalne standarde.

Na osnovu svih iznesenih pokazatelja likvidnost bankarskog sistema u F BiH i dalje se ocjenjuje zadovoljavajućom. Međutim, kako je ovaj segment poslovanja i nivo izloženosti likvidnosnom riziku u korelaciji s kreditnim rizikom, a imajući u vidu i efekte finansijske krize na BiH i uticaj na bankarski sektor u F BiH, prvenstveno u kontekstu dodatnog pritiska na likvidnost banaka, s jedne strane, zbog loše ročne strukture depozita, te otplate dospjelih kreditnih obaveza i znatno manjeg zaduživanja kod međunarodnih finansijskih institucija, što je u proteklim godinama bio najkvalitetniji izvor finansiranja banaka s aspekta ročnosti, a s druge strane, zbog slabijeg priliva likvidnih sredstava usljed pada naplativosti kredita, treba istaći da će u narednom periodu banke trebati još više pažnje posvetiti upravljanju rizikom likvidnosti, uspostavljanjem i provođenjem politika likvidnosti koje će osigurati izvršenje svih dospjelih obaveza na vrijeme, a na osnovu kontinuiranog planiranja budućih likvidnosnih potreba uzimajući u obzir promjene u operativnim, ekonomskim, regulativnim i ostalim uslovima poslovnog okruženja banaka.

FBA će putem izvještaja i on site kontrola u bankama pratiti i nadzirati kako banke upravljaju ovim rizikom i da li postupaju u skladu s usvojenim politikama i programima.

2.5. Devizni rizik-devizna usklađenost aktive i pasive bilansa i vanbilansa

U svom poslovanju banke su izložene značajnim rizicima proizašlim iz mogućih gubitaka po bilansnim i vanbilansnim stavkama nastalim uslijed promjene cijena na tržištu. Jedan od tih rizika je i devizni rizik (FX) koji nastaje kao rezultat promjena valutnih kurseva i/ili neusklađenosti nivoa aktive, pasive i vanbilansnih stavki u istoj valuti - individualna devizna pozicija ili svih valuta zajedno sa kojima banka posluje - ukupna devizna pozicija banke.

U cilju osiguranja primjene i provođenja opreznosnih principa kod obavljanja deviznih aktivnosti banaka, te smanjenja uticaja deviznog rizika na njihovu profitabilnost, likvidnost i kapital, FBA je donijela Odluku o minimalnim standardima za upravljanje deviznim rizikom banaka⁴³ kojom se reguliraju minimalni standardi za donošenje i provođenje programa, politika i procedura za preuzimanje, praćenje, kontrolu i upravljanje deviznim rizikom, te propisana ograničenja za otvorenu

⁴³ "Službene novine F BiH", br. 48/12 – Prečišćeni tekst.

individualnu i ukupnu deviznu poziciju (duga ili kratka), obračunata u odnosu na osnovni kapital banke⁴⁴.

Kako bi FBA pratila usklađenost banaka s propisanim ograničenjima i nivo izloženosti deviznom riziku, banke su dužne dnevno izvještavati FBA. Na osnovu kontrole, praćenja i analize dostavljenih izvještaja, može se zaključiti da se banke pridržavaju propisanih limita i da obavljaju svoje FX aktivnosti u okvirima istih.

S obzirom da Centralna banka BiH funkcioniše kao valutni odbor, gdje je EURO valuta sidro valutnog odbora, u praksi banke nisu izložene deviznom riziku kada je u pitanju najznačajnija valuta EURO.

Prema stanju na dan 30. 09. 2016. godine na nivou bankarskog sistema u valutnoj strukturi aktive banaka učešće stavki u stranim valutama iznosilo je 10,1% ili 1,8 milijardi KM (na kraju 2015. godine 11,5% ili dvije milijarde KM). S druge strane, valutna struktura pasive bitno je drugačija, jer je učešće obaveza u stranoj valuti znatno veće i iznosi 39,3% ili sedam milijardi KM (na kraju 2015. godine 41,6% ili 7,1 milijarda KM).

U sljedećoj tabeli daje se struktura i trend finansijske aktive i obaveza i devizna pozicija za EURO kao najznačajniju valutu i ukupno.

-u milionima KM-

Tabela 42: Devizna usklađenost finansijske aktive i obaveza (EURO i ukupno) ⁴⁵										
Opis	31.12.2015.				30.09.2016.				INDEKS	
	EURO		UKUPNO		EURO		UKUPNO		EURO	UKUPNO
	Iznos	Učešće %	Iznos	Učešće %	Iznos	Učešće %	Iznos	Učešće %	6/2	8/4
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
<i>I. Finansijska aktiva</i>										
1. Novčana sredstva	839	10,7	1.311	15,3	589	7,8	1.066	13,0	70	81
2. Krediti	29	0,4	31	0,4	26	0,3	27	0,3	90	87
3. Krediti s val. klauzulom	6.510	82,6	6.595	76,9	6.369	84,3	6.409	78,1	98	97
4. Ostalo	500	6,3	636	7,4	407	5,4	539	6,6	81	85
5. Ostala fin. akt. s val. kl. ⁴⁶	N/a	N/a	N/a	N/a	168	2,2	169	2,0	N/a	N/a
Ukupno (1+2+3+4)	7.878	100,0	8.573	100,0	7.559	100,0	8.210	100,0	96	96
<i>II. Finansijske obaveze</i>										
1. Depoziti	5.498	72,8	6.153	74,9	5.438	72,8	6.056	74,8	99	98
2. Uzeti krediti	810	10,7	812	9,9	745	10,0	745	9,2	92	92
3. Dep. i kred. s val. klauz.	1.076	14,2	1.076	13,1	1.102	14,7	1.102	13,6	102	102
4. ostalo	170	2,3	176	2,1	183	2,5	195	2,4	108	111
Ukupno (1+2+3+4)	7.554	100,0	8.217	100,0	7.468	100,0	8.098	100,0	99	99
<i>III. Vanbilans</i>										
1. Aktiva	37		48		59		94			
2. Pasiva	129		208		170		218			
<i>IV. Pozicija</i>										
Duga (iznos)	232		196							
%	12,7%		10,7%							
Kratka					20		12			
%					1,0%		0,6%			
Dozvoljena	30%		30%		30%		30%			
Manja od dozvoljene	17,3%		19,3%		29,0%		29,4%			

⁴⁴ Članom 7. Odluke o minimalnim standardima za upravljanje deviznim rizikom banaka propisana su ograničenja: za individualnu deviznu poziciju za EURO najviše do 30% osnovnog kapitala, za ostale valute do 20% i deviznu poziciju banke najviše do 30%.

⁴⁵ Izvor: Obrazac 5-Devizna pozicija.

⁴⁶ Stavke na ovoj poziciji sa 31.12.2015. godine iskazane su na poziciji 3. Krediti s val. klauzulom.

Ako se analizira struktura stranih valuta, u finansijskoj aktivi⁴⁷ dominantno je učešće EURO od 62,6%, (31. 12. 2015. godine 69,2%), uz smanjenje nominalnog iznosa sa 1,4 milijarde KM na jednu milijardu KM. Učešće EURO u obavezama od 91,0% je na istom nivou, uz pad nominalnog iznosa za 112 miliona KM.

Međutim, u obračun izloženosti FX riziku ulazi i iznos indeksiranih stavki aktive (kredit i ostala finansijska aktiva) i obaveza⁴⁸, koji je posebno značajan u aktivi (80,1% ili 6,6 milijardi KM), što je na približno istom nivou kao i na kraju 2015. godine (76,9% ili 6,6 milijardi KM). Na ostale devizne stavke aktive odnosi se 19,9% ili 1,6 milijardi KM sa strukturom: stavke u EURO 12,4% ili 1,0 milijardi KM i ostale valute 7,4% ili 0,6 milijardi KM (na kraju 2015. godine ostale stavke u EURO imale su učešće od 16,0% ili 1,4 milijarde KM). Od ukupnih neto kredita (11,0 milijardi KM), cca 58,5% je ugovoreno s valutnom klauzulom, uglavnom vezano za EURO (99,4%).

Na strani izvora, struktura finansijskih obaveza uslovljava i determinira strukturu stavki finansijske aktive, za svaku valutu pojedinačno. U deviznim obavezama (8,1 milijarda KM) najveće učešće od 78,6% ili 6,4 milijarde KM imaju stavke u EURO, najviše depoziti (na kraju 2015. godine učešće obaveza u EURO bilo je 78,8% ili 6,5 milijardi KM). Učešće i iznos indeksiranih obaveza u posljednjih pet godina (s izuzetkom 2013. godine kada je ostvaren pad od 13% ili 117 miliona KM) ima trend rasta, od 2011. godine kada su iznosile 661 milion KM, što je bilo učešće od 8%, na nivo od 1,1 milijarde KM i učešće od 13,6% sa 30. 09. 2016. godine. Rast indeksiranih obaveza (skoro sve se odnosi na depozite) uslovljen je, s jedne strane, odlivom depozita i kreditnih obaveza u stranim valutama, koji su bili izvor za kredite odobravane s valutnom klauzulom, a s druge strane, kontinuirano visokim iznosom kredita s valutnom klauzulom. U cilju održavanja devizne usklađenosti, banke povećavaju stavke indeksiranih obaveza (depozita), s napomenom da većina banaka ima dugu deviznu poziciju.

Posmatrano po bankama i ukupno na nivou bankarskog sistema F BiH može se konstatovati da se izloženost banaka i sistema FX riziku u 2016. godini kretala u okviru propisanih ograničenja. Sa 30. 09. 2016. godine dugu deviznu poziciju imalo je osam banaka, a isti broj banaka imalo je kratku poziciju. Na nivou sistema iskazana je kratka devizna pozicija od 0,6% ukupnog osnovnog kapitala banaka, što je za 29,4 procentna poena manje od dozvoljene. Individualna devizna pozicija za EURO, kao i ukupna, iznosila je 1,0% što je za 29,0 procentnih poena manje od dozvoljene, pri čemu su stavke finansijske aktive bile manje od finansijskih obaveza (neto kratka pozicija).

Iako u uslovima funkcioniranja valutnog odbora banke nisu izložene deviznom riziku za najznačajniju valutu EURO, dužne su da se pridržavaju propisanih ograničenja za svaku valutu, kao i za ukupnu deviznu poziciju, te da dnevno upravljaju ovim rizikom u skladu s usvojenim programima, politikama, procedurama i planovima.

⁴⁷ Izvor: Obrazac 5-Devizna pozicija: dio finansijske aktive (u stranim valutama denominirana u KM). Prema metodologiji, finansijska aktiva se do 31.12.2011. godine iskazivala po neto principu, odnosno umanjena za rezerve za kreditne gubitke, dok se sa prelaskom na novu metodologiju izračuna umanjena stavki finansijske aktive u skladu sa MRS, od 31.12.2011. godine, iskazuje umanjena za ispravke vrijednosti i rezerve za potencijalne obaveze.

⁴⁸ U cilju zaštite od promjena deviznog kursa banke ugovaraju određene stavke aktive (kredit i obaveza s valutnom klauzulom (propisom je dozvoljena samo dvosmjerna valutna klauzula).

IV ZAKLJUČCI I PREPORUKE

Bankarski sektor Federacije BiH u periodu provođenja reformi je dostigao zavidan nivo i predstavlja najrazvijeniji i najsnažniji dio finansijskog i ukupnog ekonomskog sistema F BiH. Naredne aktivnosti treba da budu usmjerene na očuvanje njegove stabilnosti kao prioritetni zadatak u aktualnim stresnim uslovima, te njegov dalji napredak i razvoj. Ovi ciljevi su uslovljeni stalnim i budnim angažmanom svih dijelova sistema, zakonodavnih i izvršnih vlasti, a što je preduslov za stvaranje povoljnijeg ukupnog ekonomskog ambijenta koji bi podsticajno djelovao na banke i povratno na realni sektor privrede i stanovništva.

Propise, njihovo poboljšanje i dogradnju, kao i operativne odluke iz svoje nadležnosti, FBA je donosila uz preduzimanje svih propisanih koraka čiji je osnovni cilj bio da banke u svom radu u najvećoj mjeri osiguraju zakonitost, punu primjenu propisa FBA i svih općeprihvaćenih principa i praksi za njihov, naročito u uslovima sveprisutne recesije, oprezan i uspješan rad. Pored navedenog, insistiranje i ciljevi svih napora FBA bili su usmjereni na jačanje kapitala banaka, poboljšanje njihovih kreditnih politika i njihova dosljedna primjena u praksi, podizanje opreza na najviši mogući nivo u upravljanju kreditnim rizikom, koji je još uvijek dominantan u našem okruženju, i rizikom likvidnosti, ali i na jačanje sposobnosti za upravljanje potencijalnom kriznom situacijom.

Agencija za bankarstvo F BiH, u okviru svojih nadležnosti, u narednom periodu će:

- poduzimati mjere i aktivnosti za sigurnije i stabilnije poslovanje banaka i bankarskog sistema u cjelini i njegovu podršku gospodarstvu i stanovništvu;
- nastaviti sa provođenjem aktivnosti na objedinjavanju supervizije na državnom nivou;
- poduzimati mjere i aktivnosti u cilju realizacija mjera iz Reformske agende i Programa ekonomskih reformi koje se odnose na bankarski i finansijski sektor;
- raditi na realizaciji preporuka FSAP misije u cilju unapređenja kvalitete supervizije bankarskog sektora;
- nastaviti sa aktivnostima izgradnje regulatornog okvira (podzakonskih akata) u skladu sa usvojenom Strategijom i godišnjim planom na izradi regulative, a u cilju implementacije Bazela II/III i EU direktiva i kao dio priprema za priključivanje BiH Evropskoj uniji;
- nastaviti kontinuiran nadzor banaka kontrolama putem izvještaja i kontrolama na licu mjesta sa težištem na kontrolama dominantnih rizičnih segmenata bankarskog poslovanja, s ciljem da bi supervizija bila još efikasnija i u tom smislu:
 - i dalje insistirati na kapitalnom jačanju banaka, posebno onih koje bilježe nadprosječan rast aktive i smanjenje koeficijenta adekvatnosti kapitala,
 - kontinuirano nastaviti nadzirati banke prvenstveno od sistemskog značaja za razvoj kreditnih aktivnosti u kojima je koncentrisan veliki iznos štednje i drugih depozita, a u cilju zaštite deponenata,
 - nastaviti sistematsko praćenje aktivnosti banaka na sprječavanju pranja novca i finansiranja terorizma i unaprijedivati saradnju sa drugim nadzornim i kontrolnim institucijama,
 - pregledati i redovno ažurirati plan za vanredne situacije u sklopu pripreme za krizu,
 - nastaviti sa razvojem i primjenom „Sistem ranog upozorenja“ (SRU) u svrhu rane identifikacije finansijskih i operativnih neefikasnosti i/ili negativnih trendova u poslovanju banaka,
 - nadzirati usklađenost poslovanja banaka sa zakonima i podzakonskim aktima i primjenjene prakse u bankama u segmentu zaštite korisnika finansijskih usluga i žirana,
 - uspostavljati i širiti saradnju sa supervizorskim autoritetima u zemljama iz kojih su investitori prisutni u bankarskom sektoru F BiH, kao i s drugim zemljama u cilju što efikasnije supervizije,
 - nastaviti saradnju sa ECB-om i EBA-om i razmjene informacija u nadzoru banaka, te za međunarodnim finansijskim institucijama MMF, SB, EBRD-om i dr.

- unapređivati saradnju s Udruženjem banaka BiH po svim segmentima bankarskog poslovanja (npr. uvođenje novih proizvoda, naplata potraživanja, funkcioniranje Centralnog registra kredita-pravnih i fizičkih lica, sa dnevnom ažurnosti podataka i sl.), organizovati savjetovanja i pružati stručnu pomoć u primjeni zakonske i podzakonske regulative za bankarstvo, unapređivati saradnju po pitanju stručnog osposobljavanja, prijedloga izmjene svih zakonskih propisa koji su postali ograničavajući faktor u razvoju banaka;
- kontinuirano operativno usavršavati informacioni sistem, kao bitnog preduslova za efikasan i proaktivan nadzor banaka, odnosno informatičke podrške u funkciji što ranijeg upozoravanja i preventivnog djelovanja u otklanjanju slabosti u poslovanju banaka;
- nastaviti permanentnu edukaciju i stručno osposobljavanje kadrova;
- ubrzati okončanje postupaka likvidacije.

Takođe je potrebno i dalje snažnije angažovanje i drugih institucija i organa u Bosni i Hercegovini i Federaciji BiH na:

- realizaciji aktivnosti iz Reformske agende za Bosnu i Hercegovinu za period 2015.-2018. godina;
- realizaciji zaključka Parlamenta Federacije BiH o uspostavljanju bankarske supervizije na nivou države;
- realizaciji Programa ekonomskih reformi za 2016.-2018. godina (ERP BIH 2016.-2018.);
- kreiranju i dogradnji zakonske regulative za finansijski i bankarski sektor, polazeći i od Bazelskih principa, Bazelskih okvira kapitala i Evropskih bankarskih direktiva, a koja se odnosi na djelovanje, status i poslovanje banaka, a posebno na pripremi i usvajanju novog Zakona o bankama i zakonskog okvira za sanaciju banaka;
- ubrzavanju provođenja ekonomskih reformi u realnom sektoru ekonomije kako bi se isti brže približavao nivou ostvarenom u monetarnom i bankarskom sektoru;
- pripremi i usvajanju Zakona o kompanijama za upravljanje imovinom;
- uspostavljanju posebnih sudskih odjela za privredu;
- uspostavljanju efikasnijih postupaka izvršenja zaloga;
- uspostavljanje mehanizma vansudskog restrukturiranja dugova privrednih društava;
- kreiranje i donošenje mjera u cilju rješavanja ili ublažavanja problema prezaduženih osoba;
- donošenju zakona ili poboljšanju postojećih zakonskih propisa kojim se uređuje oblast sigurnosti i zaštite novca u banci i transportu, i sl.

Kao najbitniji dio sistema, banke bi svoje aktivnosti trebale koncentrisati na:

- povećanje obima kreditne aktivnosti u cilju podrške gospodarstvu, uz potpunu posvećenost kvalitetnom i opreznom poslovanju, te odbrani od uticaja posljedica krize koja je u sadašnjim uslovima najveća opasnost za banke i za realni sektor privrede i stanovništva;
- unapređenju sistema upravljanja rizicima i sistema ranog prepoznavanja pogoršanja kreditnog portfolia i efikasnijim mjerama za rješavanje nekvalitetnih kredita;
- daljnje kapitalno jačanje i osiguranje nivoa solventnosti srazmjerno rastu aktive i rizika, većoj profitabilnosti, jačanje sistema internih kontrola i funkcije interne revizije kao potpuno neovisne u izvršavanju svojih obaveza i uloge;
- dosljednijoj primjeni usvojenih politika i procedura u sprječavanju pranja novca i finansiranja terorizma, i sigurnosti i zaštiti novca u banci i transportu, a u skladu sa zakonom i podzakonskim aktima;
- implementaciji zakona i podzakonskih akata u segmentu zaštite korisnika finansijskih usluga i žiranata;
- aktivno učešće u implementaciji mjera na rješavanju problema prezaduženosti pojedinaca, finansijskoj konsolidaciji privrednih društava;

- pripremi i ažuriranju svojih planova vanrednih mjera;
- redovno, ažurno i tačno dostavljanje podataka Centralnom registru kredita i Jedinstvenom Centralnom registru računa kod Centralne banke BiH.

Broj: U.O-90-4/16.
Sarajevo, 08.12.2016. godine

PRILOZI

PRILOG 1.....	Osnovni podaci o bankama u F BiH
PRILOG 2.....	Bilans stanja banaka u F BiH po šemi FBA
PRILOG 3.....	Pregled aktive, kredita, depozita i finansijskog rezultata banaka u F BiH
PRILOG 4.....	Štednja stanovništva u bankama u F BiH
PRILOG 5.....	Izvještaj o klasifikaciji aktive i vanbilansnih rizičnih stavki u bankama u F BiH
PRILOG 6.....	Bilans uspjeha banaka u F BiH po šemi FBA
PRILOG 7.....	Izvještaj o stanju i adekvatnosti kapitala banaka u F BiH
PRILOG 8.....	Podaci o zaposlenim u bankama u F BiH

PRILOG 1

Banke u Federaciji Bosne i Hercegovine - 30.09.2016.godine

Br.	BANKA	Adresa		Telefon	Direktor
1.	BOR BANKA dd - SARAJEVO	Sarajevo	Obala Kulina bana 18	033/278-520, fax:278-550	HAMID PRŠEŠ
2.	BOSNA BANK INTERNATIONAL dd - SARAJEVO	Sarajevo	Trg djece Sarajeva bb	033/275-100, fax:203-122	AMER BUKVIĆ
3.	HYPO ALPE-ADRIA-BANK dd - MOSTAR	Mostar	Kneza Branimira 2b	070/340-341, fax:036/444- 235	SANELA PAŠIĆ
4.	INTESA SANPAOLO BANKA D.D. BOSNA I HERCEGOVINA	Sarajevo	Obala Kulina bana 9a.	033/497-555, fax:497-589	ALMIR KRKALIĆ
5.	INVESTICIONO-KOMERCIJALNA BANKA dd - ZENICA	Zenica	Trg B&H 1	032/448-400, fax:448-501	SAMIR MUSTAFIĆ
6.	KOMERCIJALNO-INVESTICIONA BANKA DD V.KLADUŠA	V.Kladuša	Tone Hrovata bb	037/771-253, fax:772-416	HASAN PORČIĆ
7.	NLB BANKA dd - SARAJEVO	Sarajevo	Džidžikovac 1.	033/720-300, fax:035/302- 802	SENAD REDŽIĆ
8.	PRIVREDNA BANKA SARAJEVO dd - SARAJEVO	Sarajevo	Alipašina 6	033/277-700, fax:664-175	ADNAN BOGUNIĆ
9.	PROCREDIT BANK dd - SARAJEVO	Sarajevo	Franca Lehara bb	033/250-950, fax:250-971	EDIN HRNJICA
10.	RAIFFEISEN BANK dd BiH - SARAJEVO	Sarajevo	Zmaja od Bosne bb.	033/755-010, fax: 213-851	KARLHEINZ DOBNIGG
11.	SBERBANK BH dd - SARAJEVO	Sarajevo	Fra Anđela Zvizdovića 1	033/295-601, fax:263-832	EDIN KARABEG
12.	SPARKASSE BANK dd BOSNA I HERCEGOVINA- SARAJEVO	Sarajevo	Zmaja od Bosne br. 7.	033/280-300, fax:280-230	SANEL KUSTURICA
13.	UNICREDIT BANK dd - MOSTAR	Mostar	Kardinala Stepinca bb	036/312-112, fax:312-121	DALIBOR ĆUBELA
14.	UNION BANKA dd - SARAJEVO	Sarajevo	Dubrovačka 6	033/561-000, fax: 201-567	VEDRAN HADŽIAHMETOVIĆ
15.	VAKUFСКА BANKA dd - SARAJEVO	Sarajevo	M. Tita 13.	033/280-100, fax: 663-399	Privremeni direktor DAMIR SOKOLOVIĆ
16.	ZIRAATBANK BH dd - SARAJEVO	Sarajevo	Zmaja od Bosne 47c	033/252-230, fax: 252-245	ALI RIZA AKBAŞ

PRILOG 2

BILANS STANJA BANAKA U FBiH PO ŠEMI FBA

AKTIVNI PODBILANS

u 000 KM

R.br.	O P I S	31.12.2014.	31.12.2015.	30.09.2016.
A K T I V A				
1.	Novčana sredstva i računi depozita kod depozitnih institucija	4.560.234	4.857.483	4.831.706
1a	Gotov novac i nekamatonski računi depozita	618.460	1.058.837	2.276.743
1b	Kamatonski računi depozita	3.941.774	3.798.646	2.554.963
2.	Vrijednosni papiri za trgovanje	586.704	882.829	975.925
3.	Plasmani drugim bankama	50.836	78.420	128.726
4.	Kreditni, potraživanja po poslovima lizinga i dospjela potraživanja	11.170.277	11.610.744	12.127.524
4a	Kreditni	9.959.429	10.424.207	10.945.790
4b	Potraživanja po poslovima lizinga	42	36	31
4c	Dospjela potraživanja po kreditima i poslovima lizinga	1.210.806	1.186.501	1.181.703
5.	Vrijednosni papiri koji se drže do dospijea	214.585	167.377	152.457
6.	Poslovni prostor i ostala fiksna aktiva	491.740	482.817	489.869
7.	Ostale nekretnine	34.120	34.077	42.602
8.	Investicije u nekonsolidovana povezana preduzeća	23.135	22.114	18.615
9.	Ostala aktiva	241.737	265.171	277.060
10.	MINUS:Ispravke vrijednosti	1.222.838	1.239.307	1.231.903
10a	Ispravke vrijednosti na stavke pozicije 4. Aktive	1.160.481	1.181.736	1.173.181
10b	Ispravke vrijednosti na pozicije Aktive osim pozicije 4.	62.357	57.571	58.722
11.	UKUPNA AKTIVA	16.150.530	17.161.725	17.812.581
O B A V E Z E				
12.	Depoziti	12.130.746	13.098.983	13.607.104
12a	Kamatonski depoziti	9.360.082	9.935.353	9.954.741
12b	Nekamatonski depoziti	2.770.664	3.163.630	3.652.363
13.	Uzete pozajmice - dospjele obaveze	150	150	150
13a	Stanje dospjelih, a neisplaćenih obaveza			
13b	Stanje neizmirenih - pozvanih za plaćanje vanbilansnih obaveza	150	150	150
14.	Uzete pozajmice od drugih banaka			
15.	Obaveze prema vladi			
16.	Obaveze po uzetim kreditima i ostalim pozajmicama	1.026.503	904.050	832.620
16a	sa preostalim rokom dospijea do jedne godine	359.866	161.356	161.882
16b	sa preostalim rokom dospijea preko jedne godine	666.637	742.694	670.738
17.	Subordinisani dugovi i subordinisane obveznice	156.233	119.835	119.715
18.	Ostale obaveze	417.395	468.719	489.942
19.	UKUPNE OBAVEZE	13.731.027	14.591.737	15.049.531
K A P I T A L				
20.	Trajne prioritetne dionice	11.959	11.709	8.828
21.	Obične dionice	1.221.591	1.155.783	1.178.254
22.	Emisiona ažia	136.485	132.667	132.667
22a	na trajne prioritetne dionice	88	88	88
22b	na obične dionice	136.397	132.579	132.579
23.	Neraspoređena dobit i rezerve kapitala	618.214	836.609	955.185
24.	Kursne razlike			
25.	Ostali kapital	115.520	117.486	172.382
26.	Rezerve za kreditne gubitke formirane iz dobiti	315.734	315.734	315.734
27.	UKUPNI KAPITAL (20. do 25.)	2.419.503	2.569.988	2.763.050
28.	UKUPNE OBAVEZE I KAPITAL (19 +26)	16.150.530	17.161.725	17.812.581
	PASIVNI I NEUTRALNI PODBILANS	638.913	713.765	715.293
	UKUPNA BILANSNA SUMA BANAKA	16.789.443	17.875.490	18.527.874

PRILOG 3

**PREGLED AKTIVE, KREDITA, DEPOZITA I FINANSIJSKOG REZULTATA
BANAKA U F BiH na dan 30.09.2016. godine**

u 000 KM

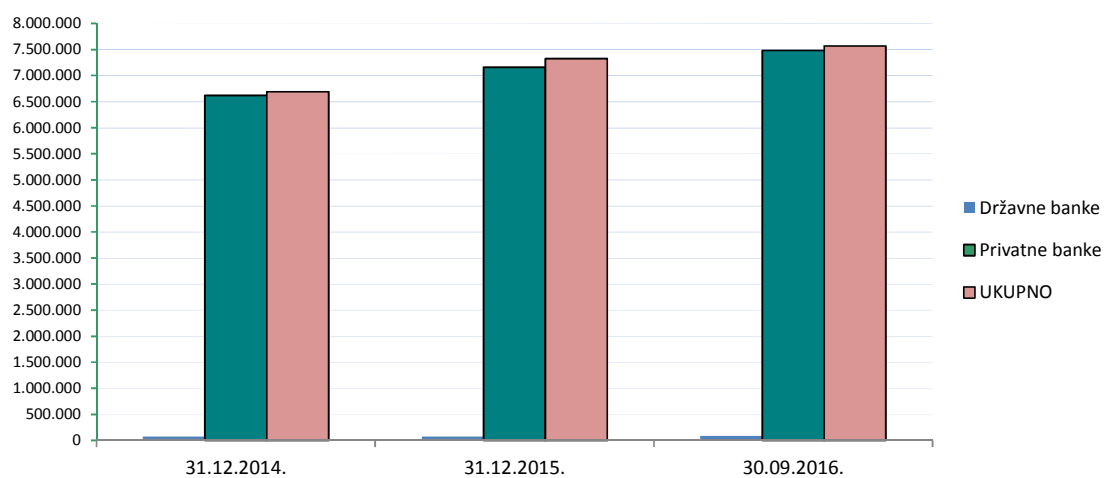
R. br.	BANKA	Aktiva		Kredit		Depoziti		Finansijski rezultat
		Iznos	%	Iznos	%	Iznos	%	
1.	BOR Banka d.d. Sarajevo	253.432	1,4%	177.331	1,5%	151.412	1,1%	110
2.	Bosna Bank International d.d. Sarajevo	739.381	4,2%	538.436	4,4%	474.572	3,5%	4.661
3.	Hypo Alpe Adria Bank d.d. Mostar	821.609	4,6%	561.223	4,6%	586.576	4,3%	-37.894
4.	Intesa Sanpaolo banka d.d. Sarajevo	1.774.137	10,0%	1.251.202	10,3%	1.307.733	9,6%	22.538
5.	Investiciono Komercijalna banka d.d. Zenica	415.930	2,3%	260.764	2,2%	329.509	2,4%	1.786
6.	Komercijalno Investiciona banka d.d. Velika Kladuša	89.484	0,5%	50.065	0,4%	61.900	0,5%	1.167
7.	NLB banka d.d. Sarajevo	943.227	5,3%	683.034	5,6%	769.371	5,7%	9.586
8.	Privredna Banka d.d Sarajevo	154.132	0,9%	97.514	0,8%	128.003	0,9%	651
9.	ProCredit Bank d.d. Sarajevo	382.257	2,1%	310.185	2,6%	252.834	1,9%	-545
10.	Raiffeisen Bank dd Bosna i Hercegovina	3.837.623	21,5%	2.269.974	18,7%	3.094.555	22,7%	65.606
11.	Sberbank BH d.d. Sarajevo	1.144.727	6,4%	950.758	7,8%	889.198	6,5%	8.948
12.	Sparkasse Bank d.d. Sarajevo	1.182.168	6,6%	929.400	7,7%	966.333	7,1%	18.632
13.	Union banka d.d. Sarajevo	421.327	2,4%	150.803	1,2%	352.576	2,6%	214
14.	UniCredit bank d.d. Mostar	4.594.766	25,8%	3.079.357	25,4%	3.530.455	25,9%	69.032
15.	Vakufska banka d.d. Sarajevo	294.785	1,7%	212.442	1,8%	251.502	1,8%	1.058
16.	Ziraatbank BH d.d. Sarajevo	763.596	4,3%	605.036	5,0%	460.575	3,4%	6.832
	UKUPNO	17.812.581	100%	12.127.524	100%	13.607.104	100%	172.382

PRILOG 4

NOVA ŠTEDNJA STANOVNIŠTVA U BANKAMA U F BiH

u 000 KM

	31.12.2014.	31.12.2015.	30.09.2016.
Državne banke	73.072	78.771	85.092
Privatne banke	6.618.891	7.156.178	7.480.757
UKUPNO	6.691.963	7.234.949	7.565.849

PRILOG 5

KLASIFIKACIJA AKTIVE BILANSA I VANBILANSNIH RIZIČNIH STAVKI

na dan 30.09.2016. godine

- KLASIFIKACIJA STAVKI AKTIVE BILANSA -

u 000 KM

Red br.	STAVKE AKTIVE BILANSE	KLASIFIKACIJA					UKUPNO
		A	B	C	D	E	
1.	Kratkoročni krediti	2.242.078	163.632	8.072	8.700	1.007	2.423.489
2.	Dugoročni krediti	7.675.849	472.758	201.999	109.620	15.492	8.475.718
3.	Ostali plasmani	151.944	1.482	24	182	1.915	155.547
4.	Obračunata kamata i naknada	36.672	3.539	1.698	4.345	23.751	70.005
5.	Dospjela potraživanja	51.666	23.627	20.992	309.815	749.654	1.155.754
6.	Potraživanja po plaćenim garancijama			50	927	24.972	25.949
7.	Ostala bilansna aktiva koja se klasifikuje	559.882	3.841	838	2.464	35.427	602.452
8.	UKUPNA BILANSNA AKTIVA KOJA SE KLASIFIKUJE (zbir pozicija od 1. do 7. - osnovica za obračun regulatornih rezervi za kreditne gubitke)	10.718.091	668.879	233.673	436.053	852.218	12.908.914
9.	OBRAČUNATE REGULATORNE REZERVE ZA KREDITNE GUBITKE PO BILANSNOJ AKTIVI	210.702	56.714	56.474	260.037	852.271	1.436.198
10.	ISPRAVKA VRIJEDNOSTI BILANSNE AKTIVE	133.207	42.942	83.779	246.386	725.589	1.231.903
11.	POTREBNE REGULATORNE REZERVE IZ DOBITI ZA PROCJENJENE GUBITKE PO BILANSNOJ AKTIVI	120.963	36.021	14.954	60.999	133.515	366.452
12.	FORMIRANE REGULATORNE REZERVE IZ DOBITI ZA PROCJENJENE GUBITKE PO BILANSNOJ AKTIVI	86.908	29.783	23.383	81.922	57.255	279.251
13.	NEDOSTAJUĆI IZNOS REGULATORNIH REZERV IZ DOBITI ZA PROCJENJENE GUBITKE PO BILANSNOJ AKTIVI						195.517
14.	BILANSNA AKTIVA KOJA SE NE KLASIFIKUJE (bruto knjigovod. vrijednost)						6.135.570
15.	UKUPNA BILANSNA AKTIVA (bruto knjigovodstvena vrijednost)						19.044.484

PREGLED AKTIVE BILANSA KOJA SE NE KLASIFIKUJE I IZNOSA PLASMANA OBEZBJEĐENIH NOVČANIM DEPOZITOM

14.a	Gotovina u blagajni i trezoru i novčana sredstva na računu kod Centralne banke BiH, zlato i drugi plemeniti metali	3.921.082
14.b	Sredstva po videnju i oročena sredstva do mjesec dana na računima kod banaka sa utvrđenim investicionim rejtingom	776.011
14.c	Materijalna i nematerijalna imovina	507.938
14.d	Stečena finansijska i materijalna aktiva u procesu naplate potraživanja u toku godinu dana od dana sticanja	14.057
14.e	Vlastite (trezorske) dionice	
14.f	Potraživanja za više uplaćene poreske obaveze	19.061
14.g	Vrijednosni papiri namijenjeni trgovanju	110.729
14.h	Potraživanja od Vlade BiH, Vlade FBiH i Vlade RS, vrijednosni papiri emitovani od strane Vlade BiH, Vlade FBiH i Vlade RS i potraživanja obezbjeđena njihovim bezuslovnim garancijama plativim na prvi poziv	786.692
	UKUPNO pozicija 14	6.135.570
8a.	Iznos plasmana obezbjeđenih novčanim depozitima	182.915

PRILOG 5A

**KLASIFIKACIJA AKTIVE BILANSA I VANBILANSNIH RIZIČNIH STAVKI
na dan 30.09.2016. godine**

- KLASIFIKACIJA VANBILANSNIH STAVKI -

u 000 KM

Red br.	VANBILANSNE STAVKE	KLASIFIKACIJA					UKUPNO
		A	B	C	D	E	
1.	Plative garancije	382.840	28.801	3.961	1.006	3	416.611
2.	Činidbene garancije	602.932	88.815	3.888	632		696.267
3.	Nepokriveni akreditivi	39.696	234	108			40.038
4.	Neopozivo odobreni a neiskorišteni krediti	1.551.211	74.687	1.179	168	154	1.627.399
5.	Ostale potencijalne obaveze banke	12.127	151		1	150	12.429
6.	UKUPNE VANBILANSNE STAVKE KOJE SE KLASIFIKUJU (zbir pozicija od 1. do 5. - osnovica za obračun regulatornih rezervi za kreditne gubitke	2.588.806	192.688	9.136	1.807	307	2.792.744
7.	OBRACUNATE REGULATORNE REZERVE ZA KREDITNE GUBITKE PO VANBILANSNIM STAVKAMA	50.905	11.905	3.229	1.004	307	67.350
8.	REZERVIRANJA PO GUBICIMA ZA VANBILANSNE STAVKE	30.537	1.870	4.713	631	256	38.007
9.	POTREBNE REGULATORNE REZERVE IZ DOBITI ZA PROCIJENJENE GUBITKE PO VANBILANSNIM STAVKAMA	29.787	10.777	436	494	51	41.545
10.	FORMIRANE REGULATORNE REZERVE IZ DOBITI ZA PROCIJENJENE GUBITKE PO VANBIL. STAVKAMA	24.000	10.028	688	1.619	148	36.483
11.	NEDOSTAJUĆI IZNOS REGULATORNIH REZERV IZ DOBITI ZA PROCIJENJENE GUBITKE PO VANBILANSNIM STAVKAMA						10.739
12.	VANBILANSNE STAVKE KOJE SE NE KLASIFIKUJU						370.550
13.	UKUPNE VANBILANSNE STAVKE						3.163.294
6a.	Iznos potencijalnih obaveza obezbjeđenih novčanim depozitom						43.540
6b.	Iznos odobrenih a neiskorištenih kredita sa klauzulom o bezuslovnom otkazivanju						512.172

PRILOG 6

BILANS USPJEHA BANAKA U FBiH PO ŠEMI FBA

u 000 KM

R.br.	O P I S	30.09.2014.	30.09.2015.	30.09.2016.
1.	PRIHODI I RASHODI PO KAMATAMA			
a)	Prihodi od kamata i slični prihodi			
1)	Kamatonosni računi depozita kod depozitnih institucija	3.069	1.065	1.354
2)	Plasmani drugim bankama	1.705	1.352	1.543
3)	Kreditni i poslovi lizinga	519.657	515.294	502.582
4)	Vrijednosni papiri koji se drže do dospjeća	5.352	4.971	3.926
5)	Vlasnički vrijednosni papiri	651	49	37
6)	Potraživanja po plaćenim vanbilansnim obavezama	6	2	2
7)	Ostali prihodi od kamata i slični prihodi	47.352	49.590	53.915
8)	UKUPNI PRIHODI OD KAMATA I SLIČNI PRIHODI	577.792	572.323	563.359
b)	Rashodi po kamatama i slični rashodi			
1)	Depoziti	145.632	130.556	108.927
2)	Uzete pozajmice od drugih banaka	0	0	0
3)	Uzete pozajmice - dospjele obaveze	0	0	0
4)	Obaveze po uzetim kreditima i ostalim pozajmicama	14.694	11.401	8.854
5)	Subordinisani dugovi i subordinisane obveznice	8.512	6.093	5.435
6)	Ostali rashodi po kamatama i slični rashodi	1.665	1.120	2.340
7)	UKUPNI RASHODI PO KAMATAMA I SLIČNI RASHODI	170.503	149.170	125.556
c)	NETO KAMATA I SLIČNI PRIHODI	407.289	423.153	437.803
2.	OPERATIVNI PRIHODI			
a)	Prihodi iz poslovanja sa devizama	33.836	36.716	38.580
b)	Naknade po kreditima	4.939	5.954	7.087
c)	Naknade po vanbilansnim poslovima	18.672	18.018	18.194
d)	Naknade za izvršene usluge	152.650	163.487	181.198
e)	Prihod iz poslova trgovanja	178	132	232
f)	Ostali operativni prihodi	30.287	31.542	27.616
g)	UKUPNI OPERATIVNI PRIHODI a) do f)	240.562	255.849	272.907
3.	NEKAMATNI RASHODI			
a)	Poslovni i direktni rashodi			
1)	Trošk. ispr. vrijed. riz. aktive, rezerviranja za potenc. obaveze i ost. vrijed. usklađ	104.641	78.303	64.455
2)	Ostali poslovni i direktni troškovi	58.772	63.570	72.274
3)	UKUPNI POSLOVNI I DIREKTNI RASHODI 1) + 2)	163.413	141.873	136.729
b)	Operativni rashodi			
1)	Troškovi plata i doprinosa	184.319	181.956	180.480
2)	Troškovi poslovnog prostora, ostale fiksne aktive i režija	108.389	107.437	109.094
3)	Ostali operativni troškovi	67.758	73.788	112.025
4)	UKUPNI OPERATIVNI RASHODI 1) do 3)	360.466	363.181	401.599
c)	UKUPNI NEKAMATNI RASHODI	523.879	505.054	538.328
4.	DOBIT PRIJE OPOREZIVANJA	153.395	181.036	210.821
5.	GUBITAK	29.423	7.088	38.439
6.	POREZI	0	38	0
7.	DOBIT PO OSNOVU POVEĆANJA ODLOŽENIH PORESKIH SREDSTAVA I SMANJENJE ODLOŽENIH PORESKIH OBAVEZA	0	0	0
8.	GUBITAK PO OSNOVU SMANJENJA ODLOŽENIH PORESKIH SREDSTAVA I POVEĆANJE ODLOŽENIH PORESKIH OBAVEZA	0	0	0
9.	NETO-DOBIT 4. - 6.	153.395	180.998	210.821
10.	NETO-GUBITAK 4. - 6.	29.423	7.088	38.439
11.	FINANSIJSKI REZULTAT 9.-10.	123.972	173.910	172.382

PRILOG 7

IZVJEŠTAJ O STANJU I ADEKVATNOSTI KAPITALA BANAKA U F BiH -

AKTIVNI BILANS

u 000 KM

R.br	O P I S	31.12.2014.	31.12.2015.	30.09.2016.
	OSNOVNI KAPITAL BANKE			
1.a.	Dionički kapital, rezerve i dobit			
1.1.	Dionički kapital iz osnova nominalnog iznosa običnih i trajnih prioritetnih nekumulativnih dionica izdatih po osnovu novčanih uplata u dionički kapital	1.217.909	1.151.971	1.174.442
1.2.	Dionički kapital iz osnova nominalnog iznosa običnih i trajnih prioritetnih nekumulativnih dionica izdatih po osnovu uloženi stvari i prava u dionički kapital	12.550	12.431	12.431
1.3.	Iznos emisionih ažia ostvarenih pri uplati dionica	136.485	132.667	132.667
1.4.	Opšte zakonske rezerve (rezerve propisane zakonom)	106.051	163.794	234.179
1.5.	Ostale rezerve formirane iz dobiti nakon oporez. na osnovu odluke skupštine banke	409.634	427.706	529.124
1.6.	Zadržana, neraspodijeljena dobit iz prethodnih godina i dobit tekuće godine	108.756	122.065	141.078
1.a.	UKUPNO(od 1.1 do 1.6)	1.991.385	2.010.634	2.223.921
1.b.	Odbitne stavke od 1.a			
1.7.	Nepokriveni gubici prenešeni iz prethodnih godina	122.705	28.371	119.789
1.8.	Gubitak iz tekuće godine	50.868	102.108	40.207
1.9.	Knjigovodstvena vrijednost vlastitih(trezorskih) dionica u posjedu banke	81	102	599
1.10.	Iznos nematerijalne imovine u skladu sa primjenjivim računovodstvenim okvirom	41.873	49.837	43.594
1.11.	Iznos odloženih poreskih sredstava	2.780	1.641	1.441
1.12.	Iznos negat. revalorizacijskih rezervi po osnovu efekata promj. fer vrijed. imovine	1.282	1.696	1.016
1.b.	UKUPNO (od 1.7. do 1.10)	219.589	183.755	206.646
1.	IZNOS OSNOVNOG KAPITALA: (1.a. - 1.b.)	1.771.796	1.826.879	2.017.275
	DOPUNSKI KAPITAL BANKE			
2.1.	Dionički kapital iz osnova nominalnog iznosa trajnih priorit. kumul. dionica izdatih po osnovu novčanih uplata u dionički kapital	3.091	3.090	209
2.2.	Dionički kapital iz osnova nominalnog iznosa trajnih priorit. kumul. dionica izdatih po osnovu uloženi stvari i prava u dionički kapital	0	0	0
2.3.	Iznos opštih rezervi za pokriće kreditnih gubitaka za aktivu banke procijenjenu kao kategorija A - Dobra aktiva	229.895	208.619	217.765
2.4.	Iznos pozit. revalorizacijskih rezervi po osnovu efekata promj. fer vrijedn. imovine	23.703	9.735	12.110
2.5.	Iznos dobiti za koju je Agencija izdala rješenje o privremenoj obustavi raspodjele	0	0	0
2.6.	Iznos subordinisanih dugova	154.814	107.918	105.020
2.7.	Iznos hibridnih odnosno konvertibilnih stavki - instrumenata kapitala	0	0	0
2.8.	Iznos ostalih instrumenata kapitala	1.419	1.422	1.422
2.	IZNOS DOPUNSKOG KAPITALA: (od 2.1 do 2.8)	412.922	330.784	336.526
	ODBITNE STAVKE OD KAPITALA BANKE			
3.1.	Dio uloženog dioničkog kapitala koji po ocjeni FBA predstavlja primljenu, a precijenjenu vrijednost	0	0	0
3.2.	Ulozi (investicije) banke u kapital drugih pravnih lica koji prelazi 5% visine Osnovnog kapitala banke	1.678	1.007	0
3.3.	Potraživanja od dionič. koji posjed. značajno glasačko pravo u banci odobrena od banke suprotno odredbama Zakona, propisa Agencije i poslovne politike banke	1.509	755	757
3.4.	Velika izlaganja banke kreditnom riziku prema dioničarima sa značajnim glasačkim pravom u banci izvršena bez prethodne saglasnosti Agencije	0	0	0
3.5.	Iznos nedostajućih rezervi za kreditne gubitke po regulatornom zahtjevu	199.890	204.559	203.689
3.	IZNOS ODBITNIH STAVKI OD KAPITALA BANKE: (od 3.1 do 3.5.)	203.077	206.321	204.446
A.	IZNOS NETO KAPITALA BANKE(1+2-3)	1.981.641	1.951.342	2.149.355
B.	RIZIK AKTIVE BILANSA I VANBILANSA	11.394.469	11.918.650	12.454.066
C.	POR (PONDERISANI OPERATIVNI RIZIK)	982.250	976.734	1.001.009
D.	PTR (PONDERISANI TRŽIŠNI RIZIK)	0	0	0
E.	UKUPAN RIZIK AKTIVE (B + C+D)	12.376.719	12.895.384	13.455.075
F.	STOPA NETO-KAPITALA (A/E) (% 1 dec.)	16,0%	15,1%	16,0%

PRILOG 8

PODACI O ZAPOSLENIM U BANKAMA F BiH

R.br.	BANKA	31.12.2014.	31.12.2015.	30.09.2016.
1	BOR Banka d.d. Sarajevo	64	66	63
2	Bosna Bank International d.d. Sarajevo	312	341	361
3	Hypo Alpe Adria Bank d.d. Mostar	513	490	449
4	Intesa Sanpaolo banka d.d. Sarajevo	521	537	555
5	Investiciono Komercijalna banka d.d. Zenica	164	125	216
6	Komercijalno Investiciona banka d.d. Velika Kladuša	75	77	77
7	Moja banka d.d.Sarajevo	142	133	
8	NLB banka d.d. Sarajevo	430	424	447
9	Privredna Banka d.d Sarajevo	164	142	112
10	ProCredit Bank d.d. Sarajevo	291	248	216
11	Raiffeisen Bank dd Bosna i Hercegovina	1.478	1.355	1.326
12	Sberbank BH d.d. Sarajevo	435	420	424
13	Sparkasse Bank d.d. Sarajevo	475	471	508
14	Union banka d.d. Sarajevo	202	181	191
15	UniCredit bank d.d. Mostar	1.216	1.208	1.230
16	Vakufska banka d.d. Sarajevo	231	200	202
17	Ziraatbank BH d.d. Sarajevo	247	265	303
	UKUPNO	6.960	6.683	6.680